

CENTRUM DZIEDZICTWA PRZYRODY GÓRNEGO ŚLĄSKA

Monitoring przyrodniczy

Programu aktywizacji gospodarczej
oraz zachowania dziedzictwa kulturowego
Beskidów i Jury Krakowsko-Częstochowskiej
Owca Plus na lata 2010 – 2014

RAPORT 2011

Katowice, 10 listopada 2011r.

Opracowanie:

mgr Renata Bula – Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska

dr Michał Romańczyk – Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska

Współpraca:

dr Jerzy B. Parusel – Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego

dr hab. Zbigniew Wilczek – Uniwersytet Śląski w Katowicach

dr hab. Adam Stebel – Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach

SPIS TREŚCI

I. METODYKA MONITORINGU	4
I.1. Cel monitoringu	4
I.2. Założenia metodyczne	4
I.3. Wykaz obiektów objętych monitoringiem	5
I.3.1. Beskid Śląski i Pogórze	5
I.3.2. Beskid Żywiecki i Makowski	5
I.3.3. Jura Krakowsko-Częstochowska	6
II. ANALIZA WYNIKÓW I WNIOSKI	13
II.1. Analiza wyników monitoringu ogólnego	13
II.2. Analiza wyników monitoringu szczegółowego gatunków	13
II.2.1. Dzwonek piłkowany <i>Campanula serrata</i>	13
II.2.2. Krokus (Szafran) spiski <i>Crocus scepusiensis</i>	17
II.2.3. Zimowit jesienny <i>Colchicum autumnale</i>	20
II.2.4. Zawilec wielkokwiatowy <i>Anemone sylvestris</i>	22
II.3. Analiza wyników monitoringu szczegółowego siedlisk	25
II.3.1. Kwietne murawy kserotermiczne – siedlisko 6210.3.	25
II.3.1. Siedliska wrażliwe – młaki górskie 7230.1, górskie torfowiska przejściowe i trzęsawiska 7140.2	27
II.5. Podsumowanie wyników i wnioski	28
III. WYNIKI MONITORINGU OGÓLNEGO	32
III.1. Beskid Żywiecki i Beskid Makowski	32
III.1.1. Śrubita	32
III.2. Jura Krakowsko-Częstochowska	33
III.2.1. Wzgórza nad Ludwinowem	33
III.2.2. Wzgórza nad Przybynowem	35
III.2.3. Wzgórza pomiędzy Dzibicami a Dobrogoszczycami	35
IV. WYNIKI MONITORINGU SZCZEGÓŁOWEGO	37
IV.1. Beskid Śląski	37
IV.1.1. Góra Tuł	37
IV. 2. Beskid Żywiecki	44
IV.2.1. Hala Cebulowa i Miziowa – siedliska wrażliwe	44
IV.2.5. Krawców Wierch	49
IV.2.6. Lipowska	56
IV.2.9. Muńcoł	61
IV.2.10. Rycerzowa	68
IV.2.11. Rysianka	75
IV. 3. Jura Krakowsko-Częstochowska	84
IV.3.1. Golizna	84
IV.3.1. Góra Skarzawa (tereny muraw Mstów-Małusy Wielkie)	90
IV.3.2. Morsko	98
IV.3.2. Góra Ossona	102
V. BIBLIOGRAFIA	106

Rozdział I

METODYKA MONITORINGU

I.1. Cel monitoringu

Celem monitoringu jest ocena wpływu realizacji Programu Owca Plus na stan siedlisk przyrodniczych, populacje rzadkich i zagrożonych gatunków roślin oraz różnorodność biologiczną. Wyniki monitoringu pozwolą odpowiedzieć na pytania:

- W jakim stopniu przywrócenie tradycyjnego użytkowania pasterskiego wpływa na zmianę struktury i składu gatunkowego zbiorowisk roślinnych łąk górskich i wapiennych wzgórz jurajskich?
- Jak użytkowanie pasterskie wpływa na liczebność populacji rzadkich gatunków roślin?
- W jakim stopniu wycinka drzew i krzewów zarastających murawy kserotermiczne wpływa na regenerację cennych zbiorowisk?
- W jakim stopniu wycinka drzew i krzewów zarastających murawy kserotermiczne wpływa na stan populacji rzadkich gatunków roślin?

Wyniki monitoringu będą stanowić podstawę formułowania zaleceń dotyczących terminów wypasu, zmiany obsady zwierząt czy też wyłączenia niektórych fragmentów z użytkowania.

I.2. Założenia metodyczne

Metodyka monitoringu przyrodniczego realizowanego w 2011 roku jest zgodna z założeniami opracowanymi dla Programu i szczegółowo opisanymi w raporcie badań monitoringowych z roku 2010. W związku z opublikowaniem wspomnianego raportu nie będzie ona ponownie charakteryzowana.

Podkreślenia wymaga jedynie zmiana wprowadzona w zakresie częstotliwości prowadzenia badań. Uwzględniając czas niezbędny dla ujawnienia się reakcji obiektów wypasowych, siedlisk oraz gatunków wprowadzono następujące modyfikacje:

- monitoring ogólny obiektów wypasowych w związku z ogólnością danych, które otrzymuje się na jego podstawie zostanie ponownie przeprowadzony dopiero pod koniec trwania Programu. Taki okres należy uznać za wystarczający dla zajścia na obszarach poddanych wypasowi zmian: występujących zbiorowisk roślinnych, ich udziału, obecności i liczebności rzadkich i chronionych gatunków roślin oraz obserwowanych negatywnych wpływów z otoczenia;
- monitoring szczegółowy siedlisk ze względu na znacznie większą dokładność uzyskiwanych danych, umożliwiających określenie zmian zachodzących w wyniku aktywnej ochrony, przeprowadzony zostanie ponownie w połowie trwania Programu (rok 2012) oraz w ostatnim roku jego trwania, względnie po jego zakończeniu. W bieżącym roku założono jednak powierzchnie uzupełniające istniejącą sieć obiektów monitoringu szczegółowego siedliska muraw kserotermicznych na Jurze Krakowsko-Częstochowskiej oraz powierzchnie dla oceny oddziaływań związanych z wypasem na stan zachowania siedlisk wrażliwych i cennych

przyrodniczo, które nie są od wypasu bezpośrednio zależne (zgodnie z zapisami raportu z 2010 roku),

- monitoring szczegółowy gatunków szczególnie cennych: dzwonka piłkowanego *Campanula serrata*, szafranu spiskiego *Crocus scepusiensis*, zimowita jesiennego *Colchicum autumnale* i zawilca wielkokwiatowego *Anemone sylvestris* będzie realizowany corocznie dla odróżnienia naturalnych fluktuacji od wywołanych zabiegami ochrony czynnej trendów zmian oraz zapobiegania ewentualnym negatywnym wpływom wypasu na trwałość i stan badanych populacji.

Ponadto przy ogólnej ocenie stanu siedliska muraw kserotermicznych nie uwzględniano kryterium dotyczącego liczby gatunków storczykowatych, ze względu na ich rzadkość na terenie Jury Krakowsko-Częstochowskiej. Takie podejście umożliwia porównanie faktycznego stanu zachowania zbiorowisk, poprzez uniknięcie zaniżającego i ujednolicającego wpływu jednego tylko czynnika. Drugim kryterium, które nie było brane pod uwagę – w tym wypadku przy zbiorczej ocenie stanu zachowania siedliska pod kątem warunków bytowania populacji szafranu spiskiego *Crocus scepusiensis* – była wysokość runa. Uzasadnieniem dla takiego podejścia jest fenologia omawianego gatunku, którego główny rozwój przypada na wczesną wiosnę, w związku z czym znaczna wysokość warstwy zielonej w porze letniej nie powinna być rozpatrywana jako czynnik niekorzystny.

I.3. Wykaz obiektów objętych monitoringiem

I.3.1. Beskid Śląski i Pogórze

Monitoringiem ogólnym w trakcie badań prowadzonych w roku 2011 nie objęto żadnej powierzchni. Wynika to z braku nowych obiektów przewidzianych do wypasu. Stwierdzono jednakże pewne różnice dotyczące wielkości powierzchni niektórych kompleksów wypasowych. Ponadto w bieżącym roku wypas (zgodnie z zapisami ofertowymi) nie był prowadzony na terenie Trzech Kopców Wiślańskich. Na obszarze jednego obiektu wypasowego (Góra Tuł) przeprowadzono monitoring szczegółowy gatunku zimowita jesiennego *Colchicum autumnale*.

I.3.2. Beskid Żywiecki i Makowski

W Beskidzie Żywieckim i Makowskim monitoring ogólny przeprowadzono dla jednego, zgłoszonego po raz pierwszy w obecnej edycji Programu obiektu (Śrubita). W bieżącym roku wypas nie był natomiast realizowany na trzech objętych nim wcześniej polanach: Wojtasiej, Romance i Kamieniańskiej (na której założono w 2010 r. powierzchnie monitoringu szczegółowego siedliska). Monitoring szczegółowy kontynuowano na 5 powierzchniach badawczych, założonych dla obserwowania wpływu wypasu na stan szafranu spiskiego *Crocus scepusiensis* (2 powierzchnie: Lipowska i Rysianka) oraz dzwonka piłkowanego *Campanula serrata* (3 powierzchnie: Krawców Wierch, Muńcuł, rycerzowa). Ponadto dla oceny oddziaływań związanych z wypasem na stan zachowania siedlisk wrażliwych i cennych przyrodniczo, które nie są od wypasu bezpośrednio zależne, założono 2 powierzchnie monitoringowe (Cebulowa i Miziowa).

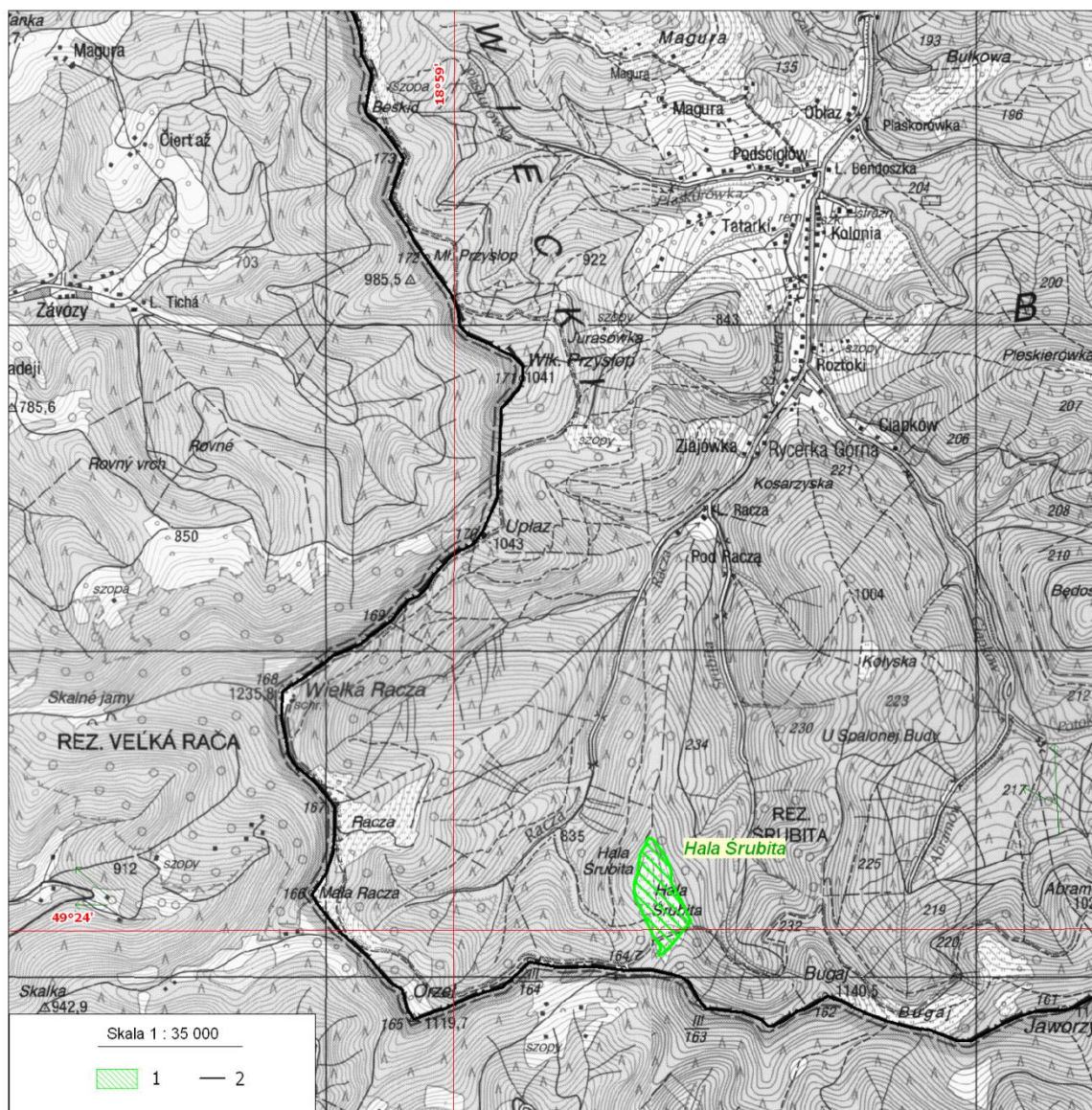
I.3.3. Jura Krakowsko-Częstochowska

Na terenie Jury Krakowsko-Częstochowskiej monitoring ogólny zrealizowano na terenie 3 obiektów nie wypasanych dotąd w obecnej edycji Programu (Wzgórza nad Ludwinowem, Wzgórza nad Przybynowem i Wzgórza pomiędzy Dzibicami a Dobrogoszczycami). Czwarty obiekt – Wzgórza we E części Pasma Smoleńsko-Niegowonickiego (okolice Grabowej-Piasków) – nie został poddany monitoringowi w związku z deklaracją podmiotu zgłaszającego o wycofaniu się z realizacji wypasu na tym obszarze w ramach Programu. Na terenie Jury Krakowsko-Częstochowskiej w 2011 r. nie kontynuowano wypasu na 2 powierzchniach: Góra Serwin i Skały w Zaborzu (gdzie w 2010 r. założono powierzchnie monitoringu szczegółowego siedliska). Monitoring szczegółowy zrealizowano na 3 obiektach: Goliźnie, Górze Skarzawie oraz Morsku. Łącznie założono 4 powierzchnie badawcze i 1 kontrolną (Góra Ossona) dla monitoringu gatunku zawilca wielokwiatowego *Anemone sylvestris* oraz 4 powierzchnie badawcze dla monitoringu siedliska muraw kserotermicznych, w celu uzupełnienia istniejącej sieci powierzchni monitorowanych.

Zbiornicze zestawienie obiektów objętych monitoringiem w roku 2011 przedstawia tabela 1.

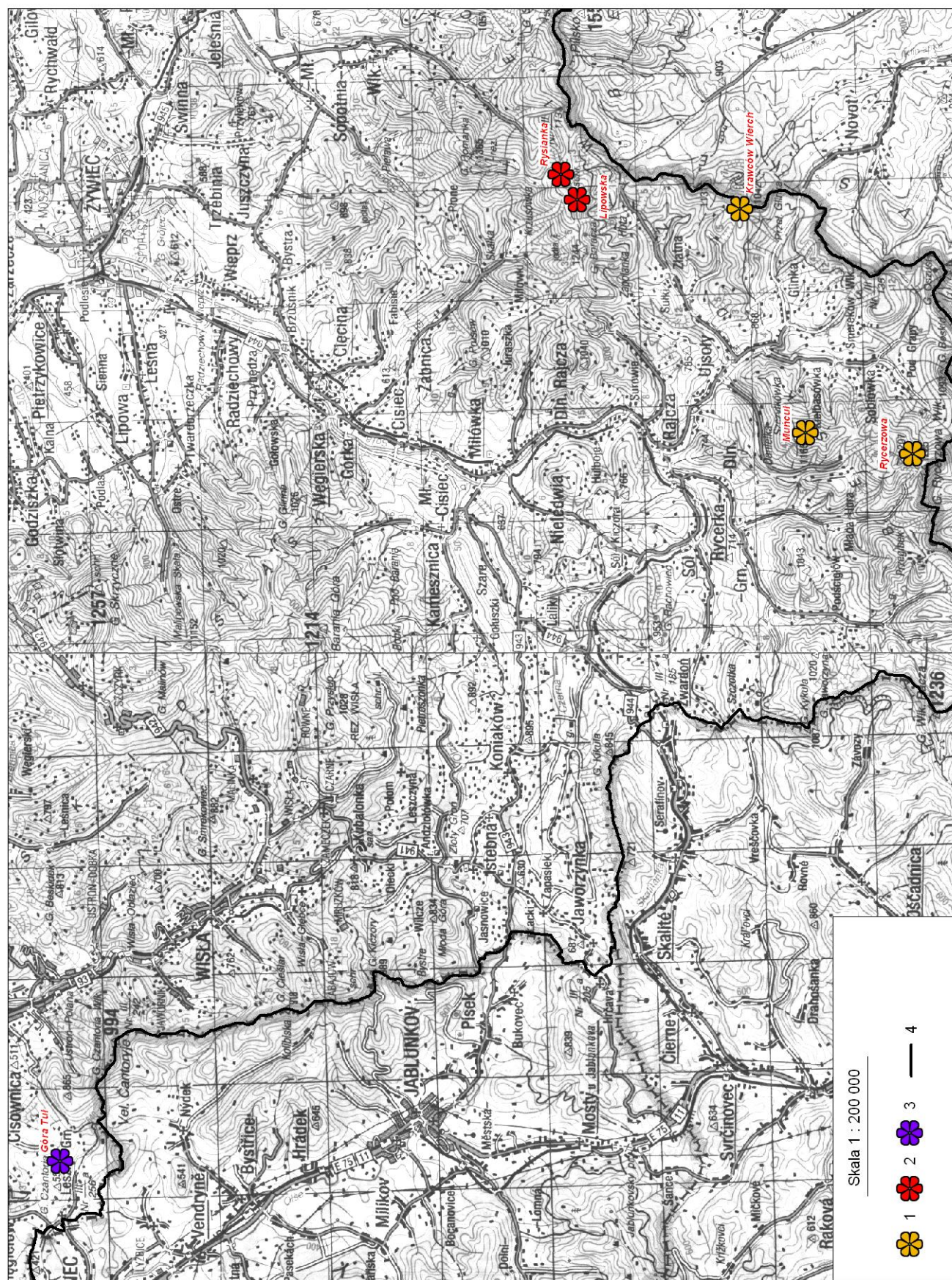
Tabela 1. Wykaz obiektów monitorowanych w roku 2011 ze wskazaniem rodzaju i przedmiotu monitoringu

L.p.	Nazwa	Gmina	Rodzaj monitoringu O- ogólny; S -szczegółowy	Siedlisko lub/i gatunek objęte monitoringiem szczegółowym	Nr ryciny
1.	Cebulowa	Jeleśnia	S	7230.1 Młaki górskie	5
2.	Golizna	Mstów	S	6210.3 Kwietne murawy kserotermiczne <i>Anemone sylvestris</i>	4
3.	Góra Ossona		S	<i>Anemone sylvestris</i>	4
4.	Góra Tuł	Goleszów	S	<i>Colchicum autumnale</i>	3
5.	Krawców Wierch	Ujszy	S	<i>Campanula serrata</i>	3
6.	Lipowska	Ujszy	S	<i>Crocus scepusiensis</i>	3
7.	Miziowa	Jeleśnia	S	7230.1 Młaki górskie	5
8.	Morsko	Włodowice	S	6210.3 Kwietne murawy kserotermiczne	6
9.	Muńcuł	Ujszy	S	<i>Campanula serrata</i>	3
10.	Rycerzowa	Ujszy	S	<i>Campanula serrata</i>	3
11.	Rysianka	Ujszy, Jeleśnia	S	<i>Crocus scepusiensis</i>	3
12.	Śrubita	Rajcza	O	-	1
13.	Tereny muraw Mstów-Małosy Wielkie w tym Kompleks góry Skarzawy	Mstów	S	<i>Anemone sylvestris</i>	4
14.	Wzgórza nad Ludwinowem	Niegowa	O	-	2
15.	Wzgórza nad Przybynowem	Żarki	O	-	2
16.	Wzgórza pomiędzy Dzibicami a Dobrogoszczycami	Kroczyce	O	-	2

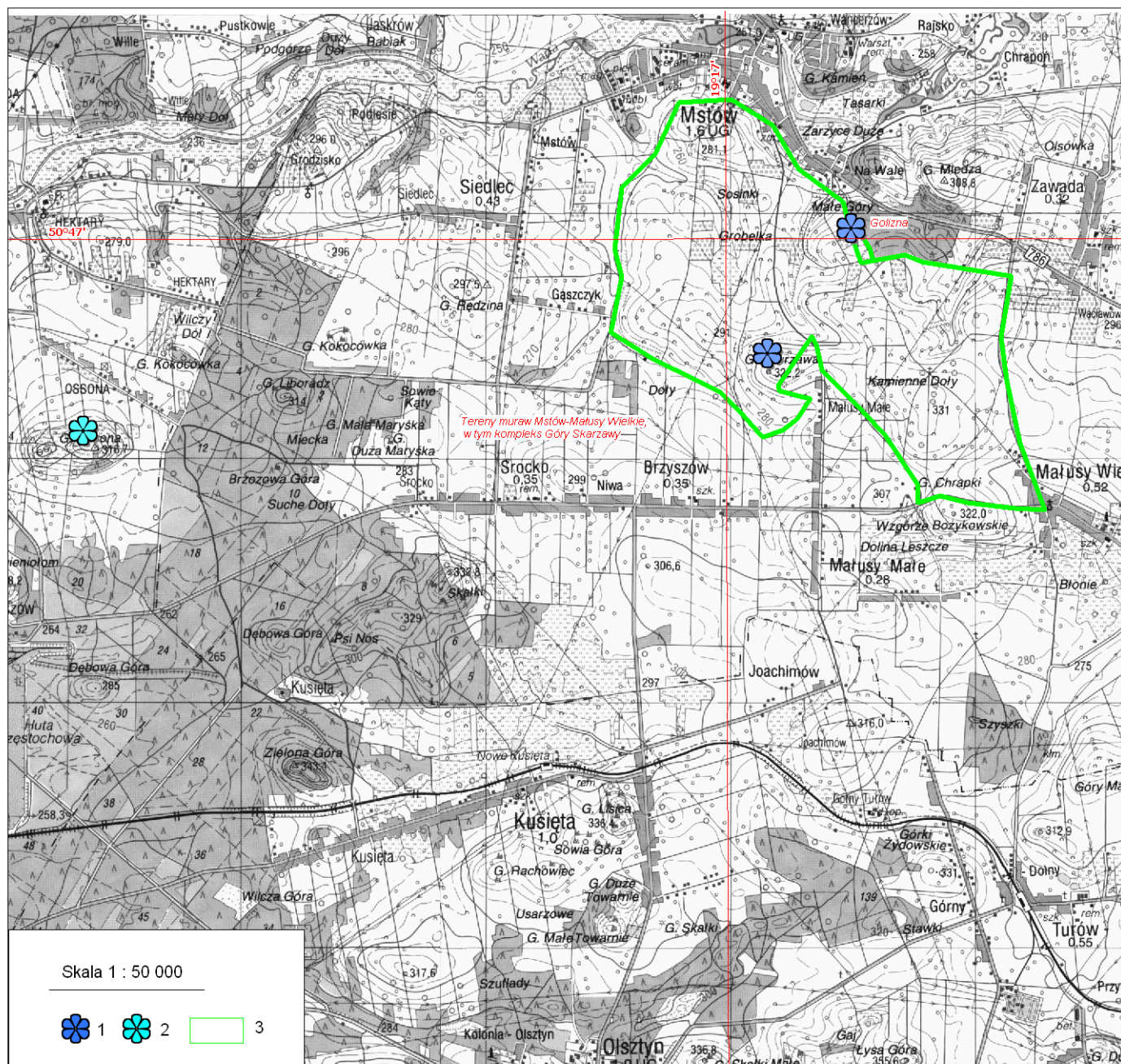

Ryc. 1. Monitoring ogólny - Beskid Żywiecki

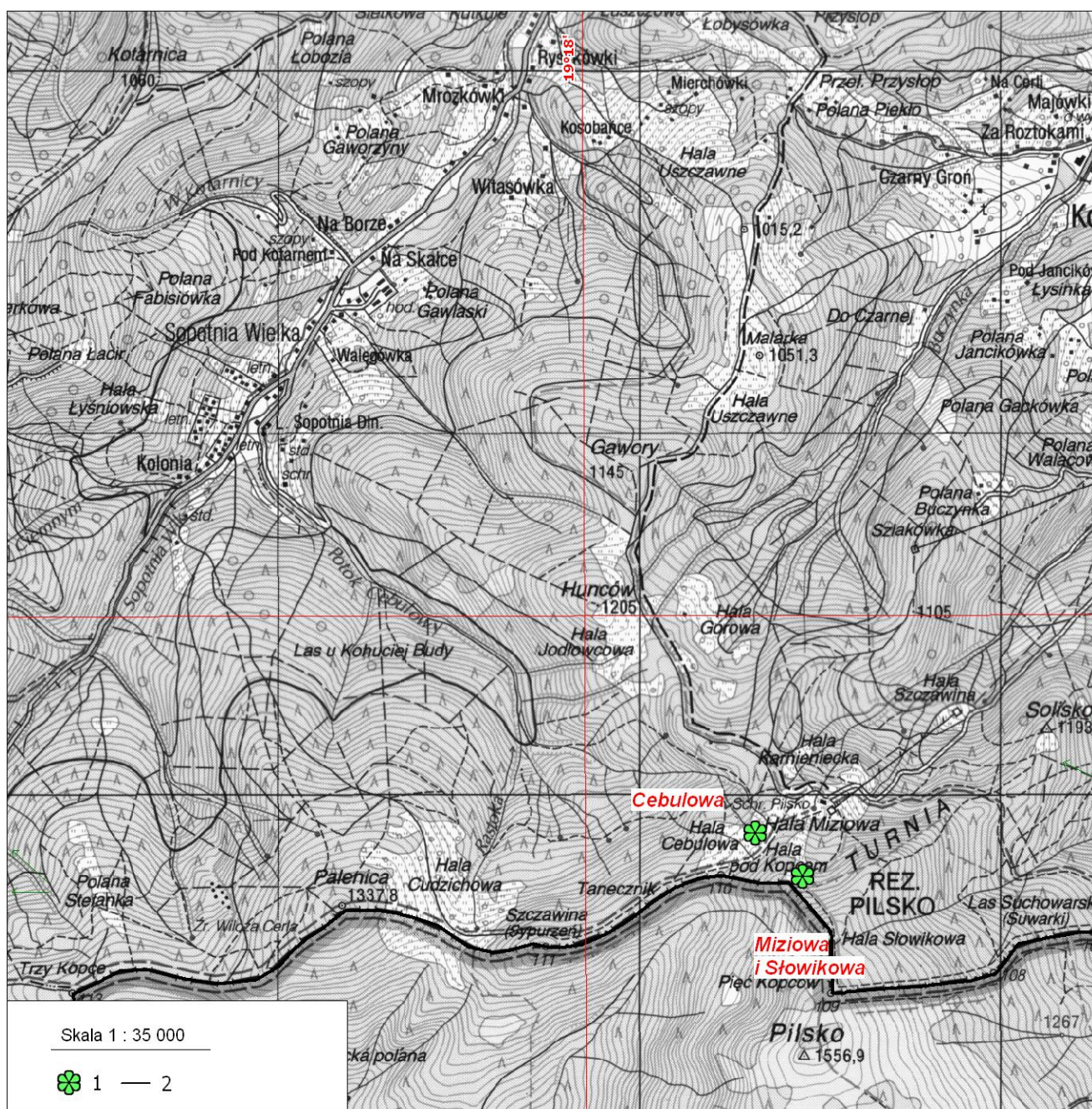
Objaśnienia: 1 - powierzchnia monitorowana w roku 2011, 2 - granica województwa śląskiego

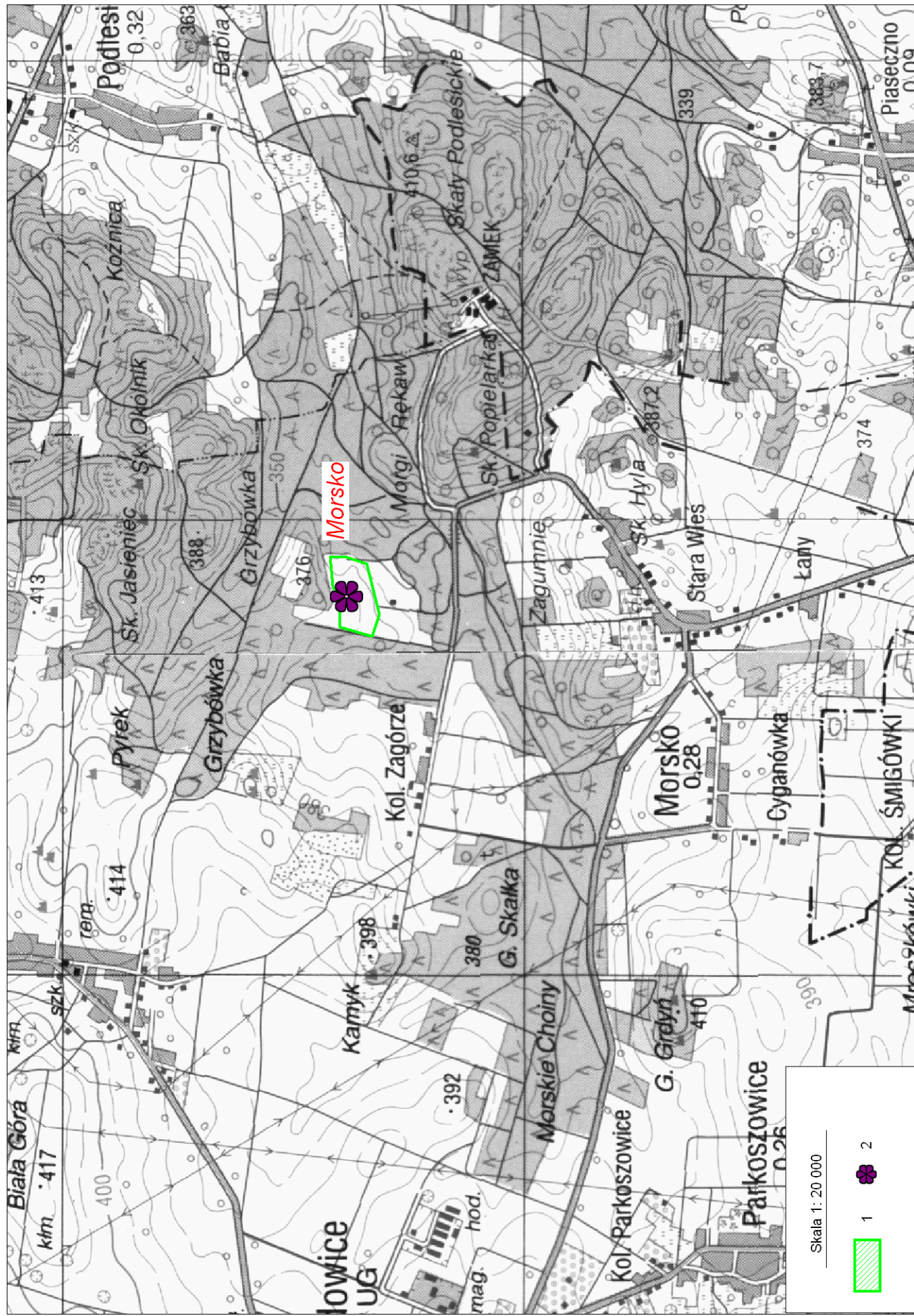
Ryc. 3. Monitoring szczegółowy gatunków: *Campanula serrata*, *Colchicum autumnale* i *Crocus sczepiensis* – Beskidy i Pogórze Śląskie.
Objaśnienia: 1 - *Campanula serrata*; 2 - *Campanula serrata*; 3 - *Colchicum autumnale*; 4 - granica województwa śląskiego

Ryc. 4. Monitoring szczegółowy gatunku *Anemone sylvestris* - Wyżyna Częstochowska.
 Objaśnienia: 1 - powierzchnia badawcza, 2 - powierzchnia kontrolna, 3- obiekty wskazane do wypasu

Ryc. 5. Monitoring szczegółowy siedlisk wrażliwych - Hala Cebulowa i Hala Miziowa.
 Objaśnienia: 1 - siedliska wrażliwe, 2 - granica województwa śląskiego

Ryc. 6. Monitoring szczegółowy siedlisk - Wyżyna Częstochowska
 Objasnienia: 1 - obiekt Morsko, 2 - siedlisko 6210.3 kwietne murawy kserotermiczne

Rozdział II

ANALIZA WYNIKÓW I WNIOSKI

II.1. Analiza wyników monitoringu ogólnego

W roku 2011 monitoring ogólny zrealizowano łącznie na 4 powierzchniach wypasowych. Jedną z nich – Śrubita – zlokalizowana jest na terenie Beskidu Żywieckiego. Na jej powierzchni stwierdzono obecność cennego siedliska – murawy bliźniczkowej *Hieracio (vulgati)-Nardetum* – choć jej stan w związku z brakiem pasterskiego użytkowania uległ znacznemu zniekształceniu. Odnotowano również obecność gatunków objętych ochroną prawną – goryczki trojeściowej *Gentiana asclepiadea* oraz rokitnika pospolitego *Pleurozium schreberi*. Polana w bieżącym roku została wykoszona i przygotowana do prowadzenia wypasu, co korzystnie rokuje dla stanu i składu tworzących ją zbiorowisk

Trzy powierzchnie objęte monitoringiem ogólnym zlokalizowane są na Jurze Krakowsko-Częstochowskiej. W ich obrębie stwierdzono obecność siedliska kwiatnych muraw kserotermicznych *Festuco-Brometea*, ale zdiagnozowane zbiorowisko roślinne ma właściwie charakter przejściowy pomiędzy układami murawowymi a łąkowymi (jeśli więc traktować je jako murawy kserotermiczne 6210.3 to wyłącznie zniekształcone) względnie reprezentuje stadium sukcesyjne murawy zarastającej stopniowo gatunkami krzewiastymi (Wzgórza nad Przybynowem). W granicach wymienionego obiektu stwierdzono występowanie zarazy *Orobanche sp.* – gatunku objętego ścisłą ochroną gatunkową. Teren ten – mimo niewątpliwej atrakcyjności – wymaga jednak doprecyzowania granic prowadzenia zabiegów ochrony czynnej. W obecnym kształcie (monitoring ogólny zrealizowano w granicach przedstawionych na ryc. nr 1) obszar obejmuje również powierzchnie użytkowane rolniczo.

II.2. Analiza wyników monitoringu szczegółowego gatunków

II.2.1. Dzwonek piłkowany *Campanula serrata*

Charakterystyka gatunku i jego występowania

Dzwonek piłkowany *Campanula serrata* jest gatunkiem podlegającym w Polsce ścisłej ochronie prawnej (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dn. 9 lipca 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących roślin objętych ochroną DZ.U 2004 nr 168, poz. 1764). Należy on do szczególnie chronionej grupy gatunków, dla których nie mają zastosowania odstępstwa od zakazów związane z prowadzeniem racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej. Gatunek ten figuruje również w załączniku II i IV Dyrektywy Siedliskowej (status – gatunek priorytetowy).

Campanula serrata subsp. serrata jest endemitem ogólnokarpackim. Rośnie w Karpatach słowackich, polskich, ukraińskich i rumuńskich. W Polsce osiąga północny kres swojego zasięgu. Dzwonek piłkowany rośnie na miejscach otwartych, w warunkach pełnego lub umiarkowanego światła. Występuje głównie na podłożu świeżym, ubogim w węglan wapnia. Kwitnie od lipca do początku

września, zależnie od wysokości n.p.m. Jest rośliną owadopylną o niewielkiej sile konkurencyjnej. Przypuszcza się, że naturalnym siedliskiem tej rośliny są wysokogórskie hale i połoniny, a półnaturalne łąki w niższych położeniach stanowią siedlisko wtórne (Piękoś-Mirkowa H. 2004, Korzeniak J. 2010).

W województwie śląskim stanowiska omawianego gatunku znajdują się w Beskidzie Żywieckim w paśmie Wielkiej Raczy (Hala Rycerzowa, Przełęcz Przegibek, Bendoszka, Hala Muńcof, Bugaj, Śrubita, Przełęcz pod Orłem, Hala na Małej Raczy) oraz w Paśmie Piłska (Krawców Wierch). Gatunek ten stanowi przedmiot ochrony Specjalnego Obszaru Ochrony Natura 2000 PLH240006 Beskid Żywiecki. W Beskidzie Żywieckim dzwonek piłkowany związany jest głównie z siedliskami 6510.3 *Regłowa łąka mieczykowo-mietlicowa* oraz 6230.2 *Zachodniokarpackie murawy bliźniczkowe*.

Fot. Dzwonek piłkowany *Campanula serrata* (Jerzy Parusel 17.08.2011)

Lokalizacja i liczba powierzchni monitoringowych

Powierzchnie badawcze

Krawców Wierch – powierzchnia nr 1 - N 49, 47606° E 19,21904°

Krawców Wierch – powierzchnia nr 2 - N 49, 47643° E 19,21965°

Krawców Wierch – powierzchnia nr 3 - N 49, 47655° E 19,21821°

Hala Rycerzowa – powierzchnia nr 1 - N 49°, 25,128' E 19°, 05,685'

Hala Rycerzowa – powierzchnia nr 2 - N 49°, 25,255' E 19°, 05,797'

Hala Rycerzowa – powierzchnia nr 3 - N 49°, 25,134' E 19°, 05,650'

Muńcuł – powierzchnia nr 4 – N 49, 45340° E 19,10932°

Muńcuł – powierzchnia nr 5 – N 49, 45363° E 19,10791°

Muńcuł – powierzchnia nr 6 – N 49, 45369° E 19,10842°

Charakterystyka i ocena populacji gatunku

Spośród monitorowanych powierzchni badawczych największą liczebność dzwonka piłkowanego odnotowano na Hali Rycerzowej na powierzchni nr 1 – 539 osobników. Mimo znacznej liczebności i większej w porównaniu z rokiem 2010 liczby osobników generatywnych, ogólna liczebność populacji na powierzchni badawczej zmalała. Trend malejący zaobserwowano zresztą na większości obiektów monitorowanych. Szczególnie wyraźnie spadek liczebności zarysował się na polanie Krawców Wierch, gdzie w przypadku dwóch populacji nie stwierdzono wcale osobników, a w przypadku populacji najliczniejszej w roku 2010 (oszacowanej na ponad 14 000 osobników) odnaleziono zaledwie 100 osobników. Tylko w 2 przypadkach nie stwierdzono spadku liczebności – na powierzchniach: Muńcuł nr 6, gdzie odnotowano wzrost liczby osobników generatywnych przy niezmięnionej liczbie osobników wegetatywnych oraz Muńcuł nr 4, gdzie liczba osobników nie uległa zmianie. Na pięciu powierzchniach liczebność wszystkich pędów nie przekraczała 25, na dwóch przekraczała nieznacznie powyżej 100. Przedstawiona sytuacja populacji dzwonka piłkowanego jest więc bardzo niekorzystna, a przy uwzględnieniu powszechności śladów zgryzania pędów generatywnych budzi poważne obawy dotyczące trwałości populacji. Jak wynika z przewodnika metodycznego dla monitoringu gatunku (Korzeniak 2010) biologia rozmnażania nie jest jeszcze dostatecznie poznana i trudno jednoznacznie przesądzać rolę nasion i propagacji wegetatywnej w rozmnażaniu gatunku. Brak możliwości wydania nasion w wyniku zgryzania pędów kwiatowych czy dojrzewających owoców należy jednak wskazać jako potencjalne zagrożenie dla istnienia badanych populacji.

Tabela 2. Zestawienie wskaźników oceny populacji dzwonka piłkowanego na poszczególnych powierzchniach monitoringowych

Polana	Krawców Wierch			Hala Rycerzowa			Muńcuł		
Nr powierzchni	4	5	6	1	2	3	4	5	6
Liczebność populacji	U2	U2	U2	U2	U2	U2	U2	U2	U1
Struktura rozwojowa	FV	--	--	FV	U2	FV	FV	U1	FV
Stan zdrowotny	U2	--	--	U2	U2	U1	U2	U1	U1

Tabela 3. Zestawienie liczebności osobników dzwonka piłkowanego na poszczególnych powierzchniach monitoringowych

Rok	Kategoria osobników	Powierzchnia monitoringu								
		Krawców Wierch			Muńcuł			Rycerzowa		
		4	5	6	4	5	6	1	2	3
2010	generatywne	~14000	74	69	3	168	42	365	50	30
	wegetatywne	200	8	10	1	49	47	290	15	20
2011	generatywne	72	0	0	3	96	129	424	20	7
	wegetatywne	36	0	0	1	7	47	115	0	3

Charakterystyka i ocena stanu siedlisk

Na obszarze Krawców Wierchu wszystkie powierzchnie monitoringowe zlokalizowane są na siedlisku łąki mieczykowo-mietlicowej *Gladiolo-Agrostietum*. Stan tego siedliska każdorazowo oceniony został jako zły (U2). Dominujący wpływ na taką ocenę odegrała obecność ekspansywnych gatunków zielnych: *Chaerophyllum aromaticum*, *Hypericum maculatum*, *Rubus idaeus* czy *Galeopsis speciosa* oraz – co szczególnie istotne dla trwałości populacji dzwonka piłkowanego – brak miejsc do kiełkowania.

Na Hali Muńców dwie powierzchnie reprezentują siedlisko łąki mieczykowo-mietlicowej *Gladiolo-Agrostietum*, a ich stan oceniony został jako niezadowolający (U1) ze względu na liczbę gatunków charakterystycznych, wysokość runi, dostępność miejsc do kiełkowania oraz nieznaczne negatywne wpływy z otoczenia. Jedna z powierzchni zaliczona została do murawy bliźniczkowej *Hieracio (vulgati)-Nardetum*, której stan oceniono jako zły (U2) z powodu małej liczby gatunków charakterystycznych oraz dominację w płacie ekspansywnych gatunków zielnych: *Agrostis capillaris* i *Festuca rubra*, przyczyniających się do odkształcenia siedliska w kierunku łąkowym.

Trzy powierzchnie założone na Hali Rycerzowej obejmują siedliska murawy bliźniczkowej, której stan oceniono jako zły (U2). Taka ocena uzasadniona jest przede wszystkim obecnością ekspansywnych gatunków roślin zielnych: *Festuca rubra*, *Rubus idaeus*, *Agrostis capillaris*, *Holcus mollis*, a w dwóch wypadkach także brakiem miejsc do kiełkowania. Pozytywnie należy natomiast ocenić liczbę gatunków charakterystycznych (4-5) dla tego typu zbiorowiska.

Na żadnej z monitorowanych powierzchni nie odnotowano obcych gatunków inwazyjnych, oceny a w przypadku siewek lub nalotu drzew lub krzewów tylko jednokrotnie (Krawców Wierch nr 4) zaobserwowano pojedynczą siewkę.

Tabela 4. Zestawienie wskaźników oceny siedlisk dzwonka piłkowanego na monitorowanych powierzchniach

Polana	Krawców Wierch			Hala Rycerzowa			Muńców		
Nr powierzchni	1	2	3	1	2	3	4	5	6
Gatunki charakterystyczne	U1	U1	U1	U1	U1	U1	U1	U1	U2
Obce gatunki inwazyjne	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV
Gatunki ekspansywne roślin zielnych	U1	U2	U2	U2	U2	U2	FV	FV	U2
Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewy	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV

Negatywne wpływy z otoczenia i perspektywy ochrony.

Zasadniczy brak siewek i nalotu drzew i krzewów w obrębie badanych powierzchni świadczy, że dotychczasowe użytkowanie skutecznie powstrzymuje ich rozprzestrzenianie się. Jednocześnie – przy braku szczególnych zmian stanu zachowania siedlisk – zaobserwowano istotne pogorszenie stanu zachowania populacji dzwonka piłkowanego: obniżenie liczebności i pogorszenie stanu zdrowotnego. Użytkowanie pasterskie jest przyczyną uszkodzeń pędów dzwonka piłkowanego, polegających na zgryzaniu szczytowych partii pędów generatywnych (co należy ocenić jako niekorzystny wpływ na stan zdrowotny). Możliwość zgryzania pędów przez owce powinna zostać ograniczona poprzez dostosowanie

terminu wypasu do fenologii gatunku. W przeciwnym razie niemożliwe będzie zakończenie cyklu rozwojowego w sezonie poprzez wydanie nasion. Z uwagi na występowanie dzwonka piłkowanego również w obrębie siedlisk tradycyjnie użytkowanych jako łąki kośne (zespół *Gladiolo-Agrostietum*), należy zaplanować obok wypasu, także wykaszanie łąk ze zbiórką siana. Nie sposób natomiast jednoznacznie wyjaśnić przyczyny samego spadku liczebności populacji.

Perspektywy ochrony populacji *Campanula serrata* są obecnie trudne do oceny. Stwierdzony znaczny spadek liczebności może odzwierciedlać niekorzystne zmiany (w tym prowadzące do zaniku populacji), ale może również wynikać z późniejszego terminu przeprowadzenia badań na powierzchniach czy też ze zmian o charakterze fluktuacyjnym. Dla wyjaśnienia wątpliwości niezbędna jest więc ocena stanu populacji w przyszłym roku.

Zalecenia

Na halach Krawców Wierch, Rycerzowa, Muńcoł i Mała Racza, na których odnotowano występowanie dzwonka piłkowanego, proponuje się następujące działania:

- dostosowanie terminu wypasu do fenologii dzwonka karpackiego, tj. wyprowadzanie owiec na halę po 20 sierpnia,
- wprowadzenie naprzemiennego użytkowania kośno-pasterskiego w cyklach rocznych (w jednym roku wypas, w następnym późne wykaszanie).

II.2.2. Krokus (Szafran) spiski *Crocus scepusiensis*

Charakterystyka gatunku i jego występowania.

Krokus spiski *Crocus scepusiensis* jest gatunkiem podlegającym w Polsce ścisłej ochronie prawnej (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dn. 9 lipca 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących roślin objętych ochroną DZ.U 2004 nr 168, poz. 1764). Rośnie w Karpatach Zachodnich – Tatry, Podhale, Gorce, Beskid Żywiecki i Beskid Mały. Krokus jest geofitem odpornym na niskie temperatury. Kwitnienie gatunku przypada na marzec-kwiecień, a kwiaty pojawiają się zanim rozwiną się wąskie, lancetowate liście. Roślina ta występuje na miejscach otwartych, w warunkach pełnego lub umiarkowanego światła. Preferuje głównie podłoże zasobne (eutroficzne) o odczynie umiarkowanie kwaśnym do obojętnego. Jest rośliną owadopylną.

W województwie śląskim stanowiska tego gatunku znajdują się w Beskidzie Żywieckim w paśmie Wielkiej Raczy oraz w Paśmie Pilska, a także w Beskidzie Małym. W Beskidzie Żywieckim gatunek ten związany jest głównie z siedliskiem 6230.2 *Zachodniokarpackie murawy bliźniczkowe*.

Lokalizacja i liczba powierzchni monitoringowych.

Powierzchnie badawcze

Hala Rysianka – powierzchnia nr 1 - N 49,53606° E 19,23337°
Hala Rysianka – powierzchnia nr 2 - N 49,53558° E 19,23335°
Hala Rysianka – powierzchnia nr 3 - N 49,53480° E 19,23513°
Hala Rysianka – powierzchnia nr 4 - N 49,53465° E 19,23485°
Hala Lipowska – powierzchnia nr 1 - N 49,52981° E 19,22431°
Hala Lipowska – powierzchnia nr 2 - N 49,52854° E 19,22412°

Fot. Krokus spiski *Crocus scepusiensis* (Artur Bula, 2010r.)

Charakterystyka i ocena populacji gatunku

Spośród wyznaczonych powierzchni badawczych największą liczebność krokusa w roku 2011 odnotowano na Hali Rysiance w obrębie powierzchni nr 4 —957 osobników. Najmniejszą —152 osobniki stwierdzono w obrębie powierzchni nr 2 na Rysiance. Na pozostałych powierzchniach liczebność populacji zawierała się w przedziale od 200 do 700 osobników. Na wszystkich powierzchniach stwierdzono znaczący wzrost liczby osobników w stosunku do roku 2010. We wszystkich populacjach stwierdzono korzystną strukturę rozwojową, tj. obecność zarówno pędów generatywnych jak i rozetek liściowych oraz siewek, co świadczy o odnawianiu się populacji.

Tabela 5. Zestawienie wskaźników oceny populacji krokusa spiskiego na monitorowanych powierzchniach

Polana	Hala Rysianka			Hala Lipowska		
Nr powierzchni	Cs1	Cs2	Cs3	Cs4	Cs1	Cs2
Liczebność populacji	FV	FV	FV	FV	FV	FV
Struktura rozwojowa	FV	FV	FV	FV	FV	FV
Stan zdrowotny	FV	FV	FV	FV	FV	FV

Tabela 6 . Zestawienie liczebności osobników szafrana spiskiego na poszczególnych powierzchniach monitoringowych

Rok	Kategoria osobników	Powierzchnia monitoringu					
		Hala Rysianka			Hala Lipowska		
		1	2	3	4	1	2
2010	generatywne	58	47	80	142	78	71
2010	wegetatywne	88	11	151	69	86	54
2011	generatywne	95	19	56	142	21	41
2011	wegetatywne	605	133	481	815	255	197

Charakterystyka i ocena stanu siedlisk

Na wszystkich powierzchniach badawczych krokus występuje na siedliskach murawy bliźniczkowej *Hieracio vulgati-Nardetum* o różnym stopniu przekształcenia.

Na hali Rysiance stan siedlisk na wszystkich czterech powierzchniach oceniono jako zły (U2). Siedliska cechuje znaczny stopień eutrofizacji, wskutek czego obserwuje się w nich zwiększony udział w zbiorowiskach kłosówki miękkiej *Holcus mollis* sięgający od 50% do 90%. Z uwagi na udział kłosówki, zaliczanej do ekspansywnych gatunków roślin zielnych wszystkie powierzchnie uzyskały ocenę negatywną (U2). Inne negatywnie ocenione parametry, to: zbyt mały udział miejsc odpowiednich do kiełkowania (na powierzchniach 2, 3 i 4), zbyt wysoka ruń (powierzchnia 1 i 2), mała liczba gatunków charakterystycznych (na wszystkich powierzchniach).

Na żadnej z monitorowanych powierzchni nie odnotowano obcych gatunków inwazyjnych, ocienienie w stopniu znikomym odnotowano tylko na powierzchni nr 1, siewki lub nalot drzew lub krzewów jedynie na powierzchni nr 2.

Na hali Lipowskiej stan ogólny siedliska na powierzchni 1 oceniono jako zły (U1), a na powierzchni 2 jako niezadowalający (U2). W przypadku obu powierzchni na ocenę negatywną składały się: duży udział ekspansywnych gatunków roślin zielnych, mała liczba gatunków charakterystycznych, fizjonomia zbiorowiska odbiegająca od normy (ruń zbyt wysoka) oraz zbyt mała powierzchnia miejsc odpowiednich do kiełkowania (tj. odsłoniętych fragmentów gleby).

Na żadnej z monitorowanych powierzchni nie odnotowano obcych gatunków inwazyjnych, ocienienia ani siewek lub nalot drzew lub krzewów.

Tabela 7. Zestawienie wskaźników oceny siedlisk krokusa spiskiego na monitorowanych powierzchniach

Polana	Hala Rysianka			Hala Lipowska		
Nr powierzchni	Cs1	Cs2	Cs3	Cs4	Cs1	Cs2
Gatunki charakterystyczne	U1	U1	U2	U1	U1	U1
Obce gatunki inwazyjne	FV	FV	FV	FV	FV	FV
Gatunki ekspansywne roślin zielnych	U2	U2	U2	U2	U2	U1
Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą	FV	FV	FV	FV	FV	FV

Negatywne wpływy z otoczenia i perspektywy ochrony.

Negatywne oddziaływania na krokusa spiskiego wynikają głównie z przekształcania siedlisk na skutek ich zarastania lub nadmiernej eutrofizacji, a gatunkami najsilniej zagrażającymi jego populacjom są: borówka czarna *Vaccinium myrtillus* oraz szczaw alpejski *Rumex alpinus*.

Wypas stanowi czynnik ograniczający rozprzestrzenianie się borówki, a jednocześnie sprzyjający ekspansji szczawiu alpejskiego — stąd konieczne jest jego dostosowanie do lokalnych uwarunkowań.

Na hali Rysianka na wszystkich powierzchniach obserwowano ślady zgryzania roślinności przez owce. Owce preferują miękkolistną kłosówkę, która dominuje lub ma znaczący udział w miejscach występowania populacji krokusa. Nie odnotowano śladów długotrwałego koszarowania — co jest korzystne, z uwagi na obserwowaną aktualnie znaczną eutrofizację siedlisk. Sposób prowadzenia wypasu jest właściwy, tym samym perspektywy ochrony populacji krokusa — dobre. Należy jednak zwrócić uwagę na inny czynnik zagrażający — poruszające się drogami gruntowymi pojazdy, prawdopodobnie transportujące drewno, których ślady odnotowano na 2 spośród czterech monitorowanych powierzchni.

Na hali Lipowskiej perspektywy ochrony gatunku należy uznać za złe, o ile nie powstrzyma się sukcesji borówki. Na monitorowanych powierzchniach nie stwierdzono śladów zgryzania, co wskazuje na brak lub zbyt małą intensywność wypasu.

Zalecenia

W obrębie polan: Rysianka, Lipowska, Bieguńska, Bacmańska, Łyśniowska (Pawlusia II), na których stwierdzono występowanie krokusa spiskiego, należy przez okres co najmniej 3-5 lat regularnie wykaszć borówczyśka oraz zbiorowiska szczawiu alpejskiego, zbierając skoszone części roślin.

Na hali Lipowskiej należy zwiększyć intensywność wypasu poprzez zwiększenie obsady owiec na 1 ha lub wydłużenie czasu przebywania owiec na polanie i objąć nim całą powierzchnię polany, a zwłaszcza jej dolną część, gdzie stwierdzono populację krokusa.

Na hali Rysianka należy kontynuować wypas w dotychczasowy sposób, wykluczając możliwość koszarowania owiec w zachodniej części polany, na której stwierdzono występowanie populacji krokusa.

II.2.3. Zimowit jesienny *Colchicum autumnale*

Charakterystyka gatunku i jego występowania.

Zimowit jesienny *Colchicum autumnale* jest gatunkiem podlegającym w Polsce ścisłej ochronie prawnej (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dn. 9 lipca 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących roślin objętych ochroną DZ.U 2004 nr 168, poz. 1764). Rośnie na niżu i w niższych położeniach górskich, na siedliskach żyznych łąk i pastwisk. Zimowit jesienny jest geofitem odpornym na niskie temperatury. Kwitnie w sierpniu i wrześniu, owoce natomiast pojawiają się dopiero wiosną. Jest rośliną owadopylną, która preferuje miejsca oświetlone, choć znosi okresowe zacienienie (Piękoś-Mirkowa, Mirek 2006).

Fot. Zimowit jesienny *Colchicum autumnale* (Michał Romańczyk 12.09.2011)

W województwie śląskim stanowiska tego gatunku występują w rozproszeniu na terenie Wyżyny Śląskiej, Jury Krakowsko-Częstochowskiej, Równiny Opolskiej oraz na Pogórzu.

Lokalizacja i liczba powierzchni monitoringowych.

Powierzchnie badawcze

Góra Tuł – powierzchnia nr 2 – N 49° 41' 18" E 18° 44' 34"

Góra Tuł – powierzchnia nr 3 – N 49° 41' 50" E 18° 44' 33"

Góra Tuł – powierzchnia nr 4 – N 49° 41' 50" E 18° 44' 34"

Powierzchnia kontrolna

Góra Tuł – N 49° 41' 50" E 18° 44' 34"

Charakterystyka i ocena populacji gatunku

Populacja zimowita jesiennego na obszarze Góry Tuł optymalne warunki znajduje na siedliskach łąk użytkowanych intensywnie kośnie i pastersko. Spośród monitorowanych powierzchni największą liczebność populacji – 299 osobników generatywnych – odnotowano na powierzchni nr 3, najmniejszą – 65 osobników na powierzchni nr 2. Zagęszczenie osobników wahało się od 2,5 do 12 pędów generatywnych na 1m². Pędy generatywne osiągały wysokość od 10cm do 23 cm. Na wszystkich trzech powierzchniach stan populacji oceniono jako właściwy. Należy uznać, iż w porównaniu z rokiem 2010 stan populacji uległ znaczącej poprawie. Największa liczebność jaką odnotowano na powierzchniach monitorowanych w roku 2010 wynosiła 20 osobników, tak więc stwierdzono ponad dziesięciokrotny wzrost liczebności. Dalsze obserwacje pozwolą na ocenę, czy wzrost ten wynika z fluktuacji naturalnej gatunku, czy też jest efektem realizacji programu przywracania wypasu.

Tabela 8. Zestawienie wskaźników oceny populacji zimowita jesiennego na monitorowanych powierzchniach

Polana	Góra Tuł		
Nr powierzchni	Tuł/Ca_1	Tuł/Ca_2	Tuł/Ca_3
Liczebność populacji	FV	FV	FV
Struktura rozwojowa	-	-	-
Stan zdrowotny	FV	FV	FV

Tabela 9 . Zestawienie liczebności osobników zimowita jesiennego na poszczególnych powierzchniach monitoringowych

Rok	Kategoria osobników	Powierzchnia monitoringu		
		Góra Tuł		
		Tuł/Ca_1	Tuł/Ca_2	Tuł/Ca_3
2011	generatywne	296	63	299

Charakterystyka i ocena stanu siedlisk

Zimowit na Górze Tuł występuje w siedliskach łąk świeżych, nawiązujących składem gatunkowym do zbiorowiska łąki rajgrasowej (*Arrhenatheretum elatioris*) oraz zbiorowiska pastwiskowego z panującą życicą trwałą i grzebienicą pospolitą (*Lolio-Cynosuretum*).

Stan siedlisk na monitorowanych powierzchniach oceniono jako właściwy w przypadku dwóch powierzchni (nr 1 i 2) oraz niezadowalający w odniesieniu do powierzchni nr 3. Obniżenie oceny dla powierzchni nr 3 wynikało ze zbyt małej liczby gatunków charakterystycznych. Na żadnej powierzchni nie odnotowano ani obcych gatunków inwazyjnych, ani ekspansywnych gatunków roślin. Udział powierzchni odkrytych fragmentów gleby, stwarzających możliwości swobodnego kiełkowania nasion zimowita, nie przekraczał 1% na żadnej z nich. Na powierzchniach wykazano stopień zarośnięcia przez roślinność drzewiastą i krzewiastą nie przekraczający 1% (siewki głogu *Crateagus monogyna* i tarniny *Prunus spinosa*).

Tabela 10. Zestawienie wskaźników oceny siedlisk zimowita jesiennego na monitorowanych powierzchniach

Polana	Góra Tuł		
Nr powierzchni	Tuł/Ca_1	Tuł/Ca_2	Tuł/Ca_3
Gatunki charakterystyczne	FV	FV	U1
Obce gatunki inwazyjne	FV	FV	FV
Gatunki ekspansywne roślin zielnych	FV	FV	FV
Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą	FV	FV	FV

Negatywne wpływy z otoczenia i perspektywy ochrony.

Intensywne użytkowanie sprzyja populacji zimowita jesiennego. W miejscach intensywnego wypasu, obserwowano liczebność populacji większą w porównaniu z fragmentami, na których wypasu nie było. Nie stwierdzono znaczącego oddziaływania czynników zagrażających. Perspektywy ochrony gatunku są dobre, pod warunkiem utrzymania dotychczasowego użytkowania kośno-pasterskiego łąk.

Zalecenia

Zachowanie dotychczasowego sposobu użytkowania kośno-pasterskiego zarówno pod względem powierzchni, jak i intensywności.

II.2.4. Zawilec wielkokwiatowy *Anemone sylvestris*

Charakterystyka gatunku i jego występowania.

Zawilec wielkokwiatowy *Anemone sylvestris* jest gatunkiem podlegającym w Polsce ścisłej ochronie prawnej, wymagającym ochrony czynnej (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dn. 9 lipca 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących roślin objętych ochroną DZ.U 2004 nr 168, poz. 1764). Rośnie w rozproszonych stanowiskach na niżu, rzadko w niższych położeniach górskich. Gatunek ten jest ciepłolubną byliną, charakterystyczną dla muraw kserotermicznych, zarośli termofilnych czy ciepłych zarośli. Kwitnie w kwietniu i maju, a kwiaty – produkujące dużą ilość pyłku – są zapylane przez owady. Zawilec wielkokwiatowy preferuje siedliska oświetlone, stosunkowo suche, o odczynie zasadowym (Piękoś-Mirkowa, Mirek 2006).

W województwie śląskim stanowiska tego gatunku występują w rozproszeniu na terenie Wyżyny Śląskiej, Jury Krakowsko-Częstochowskiej oraz w okolicach Żywca.

Fot. Zawilec wielkokwiatowy (Michał Romańczyk 24.05.2011)

Lokalizacja i liczba powierzchni monitoringowych.

Powierzchnie badawcze

Golizna – powierzchnia nr GOL/AnSyl_1 – N 50,81789° E 19,29858°

Góra Skarzawa – powierzchnia nr GS/ANESYL_1 – N 50,80674° E 19,28997°

Góra Skarzawa – powierzchnia nr GS/ANESYL_2 – N 50,80682° E 19,28926°

Góra Skarzawa – powierzchnia nr GS/ANESYL_3 – N 50,80699° E 19,28910°

Powierzchnia kontrolna

Góra Ossona – powierzchnia nr 1 – N 50,80173° E 19,20936°

Charakterystyka i ocena populacji gatunku

Na wszystkich obiektach objętych monitoringiem szczegółowym gatunku zawilca wielkokwiatowego *Anemone sylvestris* stwierdzono występowanie licznych populacji. Największą liczbę osobników odnotowano na terenie Góry Skarzawy na powierzchni nr 1 – 2689 osobników (107,6 os./m²), a najmniejszą – na tym samym obiekcie na powierzchni nr 3 – 434 osobniki. Podkreślenia wymaga więc duża liczba osobników stwierdzona na każdej z założonych powierzchni monitoringowych (tylko na 1 z nich zaobserwowano mniej niż 1000 os.). Większe zróżnicowanie wyników daje się dostrzec w przypadku oceny liczebności samych osobników generatywnych – 22 stanowi wartość najniższą, a 689 – najwyższą. Średnia wysokość pędów generatywnych waha się w granicach 23,5-31,5 cm, przy ekstremach na poziomie 18 i 40 cm. Stan zdrowotny populacji należy zasadniczo ocenić jako dobry. Na dwóch powierzchniach zaobserwowano wprawdzie ślady zgryzania, a w jednym wypadku ślady

porażenia liści. Skala uszkodzeń wobec liczebności populacji jest jednak na tyle znikoma, że nie wpływa na perspektywę ochrony populacji gatunku na poszczególnych powierzchniach.

Tabela 11. Zestawienie wskaźników oceny populacji zawilca wielkokwiatowego na poszczególnych powierzchniach monitoringowych

Polana	Golizna	Góra Skarzawa			Góra Ossona
Nr powierzchni	GOL/AnSyl_1	GS/ANESYL_1	GS/ANESYL_2	GS/ANESYL_3	1
Liczebność populacji	FV	FV	FV	FV	FV
Struktura rozwojowa	FV	FV	FV	FV	FV
Stan zdrowotny	FV	FV	U1	U1	FV

Tabela 12. Zestawienie liczebności osobników zawilca wielkokwiatowego na poszczególnych powierzchniach monitoringowych

Rok	Kategoria osobników	Powierzchnia monitoringu				
		Golizna GOL/AnSyl_1	Góra Skarzawa			Góra Ossona 1
			GS/ANESYL 1	GS/ANESYL 2	GS/ANESYL 3	
2011	generatywne	22	564	265	62	689
	wegetatywne	881	1943	810	357	591
	juwenilne	16	182	58	15	77

Charakterystyka i ocena stanu siedlisk

Wszystkie powierzchnie związane z monitoringiem zawilca wielkokwiatowego założone zostały na siedlisku kwiatnych muraw kserotermicznych 6210.3, na których występowało zbiorowisko roślinne nawiązujące do fitocenoz *Adonido-Brachypodietum pinnati* / *Origano-Brachypodietum pinnati*. Stan charakteryzowanego siedliska oceniony został jako niezadowolający (U1), a w jednym wypadku (Góra Skarzawa, pow. nr 2) – dobry (FV), przy zastrzeżeniu całkowitego braku gatunków storczykowatych. Decydujący wpływ na taką ocenę stanu miał udział gatunków charakterystycznych (odnotowana liczba gatunków charakterystycznych zawiera się w przedziale 3-6, a najczęściej stwierdzano: *Euphorbia cyparissias*, *Artemisia campestris*), zaobserwowane nieznaczne negatywne wpływy z otoczenia oraz wysokość runi niekorzystna dla rozwoju zawilców. Pozytywnie oceniono natomiast udział gatunków inwazyjnych, ekspansywnych czy zarastanie siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą (całkowity brak lub niewielkie natężenie czynnika).

Tabela 13. Zestawienie wskaźników oceny siedlisk zawilca wielkokwiatowego na monitorowanych powierzchniach

Polana	Golizna	Góra Skarzawa			Góra Ossona
Nr powierzchni	GOL/AnSyl_1	GS/ANESYL_1	GS/ANESYL_2	GS/ANESYL_3	1
Gatunki charakterystyczne	U1	FV	FV	U1	U1
Obce gatunki inwazyjne	FV	FV	FV	FV	FV
Gatunki ekspansywne roślin zielnych	FV	U1	FV	U1	FV
Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewy	FV	FV	FV	FV	FV

Negatywne wpływy z otoczenia i perspektywy ochrony.

Obserwacje poczynione pod kątem negatywnych wpływów zewnętrznych na stan zachowania populacji gatunku i jego siedliska wykazały niewielkie zagrożenie. Dominującą przyczyną niekorzystnych oddziaływań jest rozprzestrzenianie się gatunków krzewiastych (gł. *Crataegus sp.*, *Prunus spinosa*, *Rosa canina*, *Rhmanus catharticus*), które naturalnie związane są z ciepłymi, wapiennymi siedliskami. W jednym przypadku powierzchnia narażona jest na ekspansję trzcinnika piaskowego *Calamagrostis epigejos*. Podkreślenia wymaga jednak fakt, że poza powierzchnią kontrolną na Górze Ossona, którą celowo zlokalizowano na terenie nie objętym Programem, perspektywy ochrony reszty obiektów są dobre, pod warunkiem utrzymania dotychczasowej formy utrzymania – wypasu.

Zalecenia

W związku z dobrym ogólnym stanem zachowania populacji zawilca wielkokwiatowego oraz dobrym-niezadowalającym stanem samego siedliska należy kontynuować wypas na obiektach w ramach Programu. Należy oczekiwać, że działania te skutecznie powstrzymają rozwój siewek i podrostów krzewów.

II.3. Analiza wyników monitoringu szczegółowego siedlisk

Aby uzupełnić istniejącą sieć powierzchni monitoringowych siedliska muraw kserotermicznych założono w 2011 roku 4 nowe powierzchnie badawcze: 2 na obiekcie Golizna i 2 na obiekcie Morsko. Ponadto w celu ustalenia wpływu wypasu na siedliska szczególnie wrażliwe i jednocześnie cenne przyrodniczo, a nie uzależnione bezpośrednio od zabiegów wypasowych założono 2 powierzchnie badawcze na halach: Miziowej i Cebulowej na siedliskach torfowiskowych.

II.3.1. Kwietne murawy kserotermiczne – siedlisko 6210.3.

Opis siedliska

Kwietne murawy kserotermiczne to ciepłolubne zbiorowiska z udziałem barwnie kwitnących bylin, rozwijające się na glebach bogatych w węglan wapnia o odczynie zasadowym lub obojętnym. Występują w miejscach otwartych, w warunkach dużego nasłonecznienia.

W powstaniu specyficznej kompozycji gatunkowej obok warunków klimatycznych i edaficznych istotną rolę odgrywa sposób ich użytkowania w formie wypasu bądź koszenia, rzadziej – wypalania. Murawy kserotermiczne na Jurze Krakowsko-Częstochowskiej zwykle wykształcają się na zboczach lub szczytach wzniesień. Stanowią jeden z najcenniejszych, a wśród zbiorowisk nieleśnych najcenniejszy, element szaty roślinnej tego obszaru. W obrębie monitorowanych powierzchni nie stwierdzono w murawach kserotermicznych cennych gatunków storczyków, których obecność podnosi rangę siedliska jako priorytetowego.

Lokalizacja i liczba powierzchni badawczych

Golizna – powierzchnia nr GOL_1 – N 50,81807° E 19,29832°

Golizna – powierzchnia nr GOL_2 – N 50,81794° E 19,29865°

Morsko – powierzchnia nr 2 – N 50,55455° E 19,50481°

Morsko – powierzchnia nr 3 – N 50,55533° E 19,50462°

Charakterystyka i ocena stanu siedliska

Stan siedliska na powierzchniach objętych w bieżącym roku badaniami oceniony został jako niezadowolający (U1), a w jednym przypadku – zły (U2). Tak wyraźna różnica w porównaniu z rokiem ubiegłym wynika z pominięcia w ocenie ogólnej siedliska kryterium obecności przedstawicieli rodziny storczykowatych (wyjaśnienie zawarto w części metodycznej). Ponieważ gatunki te na Jurze Krakowsko-Częstochowskiej należą do rzadkich należy wyraźnie podkreślić brak priorytetowego charakteru siedliska. W zdjęciach fitosocjologicznych odnotowano 34-45 gatunków, co można uznać za wartość wysoką. Liczba gatunków charakterystycznych dla klasy *Festuco-Brometea* w badanych płatach wahała się w granicach 5-8, a wśród nich najczęściej obserwowano m.in.: *Brachypodium pinnatum* i *Euphorbia cyparissias*. Z grupy gatunków chronionych i rzadkich stwierdzono obecność: zawilca wielkokwiatowego *Anemone sylvestris*, dziewięciśła bezłodygowego *Carlina acaulis*, pierwiosnka lekarskiego *Primula veris* i pierwiosnka wyniosłego *Primula elatior*, przy czym notowania te dotyczyły tylko 2 poletek monitoringowych (Golizna). Na jednej powierzchni (Morsko nr 2) stwierdzono obecność gatunku inwazyjnego – przymiotna kanadyjskiego *Conyza canadensis*, ale jego pokrycie jest na razie niewielkie (1%). Pewien wpływ wywierają również gatunki ekspansywne roślin zielnych, które potwierdzone zostały z 2 poletek badawczych: Morsko nr 3 (*Calamagrostis epigejos* i *Rubus caesius*) oraz Golizna nr 2 (*Brachypodium pinnatum* pokrywający 70% pow.). W 3 na 4 przypadki zaobserwowano obecność siewek i podrostów drzew i krzewów (gł. *Prunus spinosa*, *Quercus robur*, *Rhamnus cathartica*), ale tylko na powierzchni Golizna nr 1 stopień zarośnięcia przez nalot śliwy tarniny był znaczny (30%). Ostatnim zgadnieniem wymagającym komentarza jest odkształcenie badanych zbiorowisk, które utrudnia jednoznaczną klasyfikację fitosocjologiczną badanych fitocenoz.

Stan siedliska muraw kserotermicznych w roku 2011 został również scharakteryzowany w związku z monitoringiem szczegółowym gatunku zawilca wielkokwiatowego *Anemone sylvestris*.

Wykonywane zabiegi, negatywne wpływy z otoczenia i perspektywy ochrony

Powierzchnie objęte monitoringiem siedliska muraw kserotermicznych poddane były wypasowi, którego natężenie oceniono jako bardzo silne, a więc obejmujące 75-100% powierzchni.

Ocena negatywnych wpływów z otoczenia wykazała stosunkowo niewielkie zagrożenie siedliska na poletkach badawczych i dobre perspektywy jego zachowania przy utrzymaniu aktualnej formy użytkowania, a więc wypasu. Główne zagrożenie stanowią naturalne procesy sukcesyjne, prowadzące do stopniowego zarastania przez gatunki krzewiaste tych półnaturalnych zbiorowisk (zwłaszcza Golizna pow. nr 1, na której występuje dość liczny nalot śliwy tarniny *Prunus spinosa*) oraz ewentualne rozprzestrzenianie się ekspansywnych roślin zielnych (np. trzcinika piaskowego *Calamagrostis epigejos* czy kłosownicy pierzastej *Brachypodium pinnatum*, silnie dominującej niektóre fitocenozy) czy gatunków inwazyjnych (np. przymiotno kanadyjskie *Conyza canadensis*). Zalecany wypas powinien zapobiec rozwojowi nalotu krzewiastego, a dynamika gatunków ekspansywnych i inwazyjnych powinna podlegać kontroli.

Zalecenia

W związku z realizacją wypasu na monitorowanych obiektach i oczekiwanym korzystnym wpływem tej formy ochrony na stan siedlisk należy utrzymać aktualną formę użytkowania. Zwalczanie gatunków inwazyjnych czy ekspansywnych należy rozpocząć w przypadku ich wyraźnego rozprzestrzeniania się.

II.3.1. Siedliska wrażliwe – młaki górskie 7230.1, górskie torfowiska przejściowe i trzęsawiska 7140.2

Opis siedliska

Torfowiska zasadowe o charakterze młak górskich (7230.1) to zbiorowiska eutroficzne porastające zasadowe, obojętne lub najwyżej powierzchniowo zakwaszone podłoże. Pod względem hydrologicznym zaliczane są do torfowisk poligenicznych, czyli zasilanych przez ruchliwe wody podziemne – wysiękowe lub źródłiskowe, zasobne w składniki mineralne i często zawierające znaczne ilości węgla wapnia. Mają one charakter fitocenozy zwartej, dwuwarstwowej, tworzonej przez mchy i warstwę zielną, budowaną przez turzyce, kozłki, przywrotniki, storczyki i inne zioła. Siedlisko to występuje dość licznie w Karpatach, szczególnie w piętrze regla dolnego (Matuszkiewicz 2001, Herbichowa i Wołejko 2004, Jermaczek i in. 2009).

Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (7140.2) pod względem wielu cech, w tym warunków troficznych i charakteru roślinności wykazują cechy pośrednie pomiędzy torfowiskami niskimi i wysokimi. Fitocenozy budowane są głównie przez torfowce, tworzące zwartą warstwę mszystą, a warstwa zielna, na którą w poszczególnych płatach składają się stosunkowo nieliczne gatunki, jest z reguły luźniejsza (Herbichowa 2004). W Karpatach, w miejscach wypływów wód podziemnych średnio zasobnych w minerały, układy takie mogą mieć charakter przejściowy do źródłiskowych torfowisk zasadowych (Hajkova i Hajek 2002, za Jermaczek i in. 2009).

Lokalizacja i liczba powierzchni badawczych

Hala Cebulowa – powierzchnia nr 1 - N 49,53876° E 19,31314°

Hala Miziowa – powierzchnia nr 1 - N 49,54033° E 19,31465°

Charakterystyka i ocena stanu siedliska

Stan siedliska na powierzchniach monitoringowych został oceniony jako dobry (FV) w przypadku Hali Cebulowej i niezadowalający (U1) – Hali Miziowej. Pierwsze z wymienionych siedlisk, porośnięte przez fitocenozę eutroficznej młaki *Valeriano-Caricetum flavae* reprezentuje młakę górską 7230.1. W obrębie badanego płatu stwierdzono występowanie 30 gatunków, 5 gatunków charakterystycznych oraz spore populacje gatunków chronionych: czosnku syberyjskiego *Allium sibiricum* (30% pokrycia) oraz niebielistki trwałej *Swertia perennis* (10% pokrycia). Poza wymienionymi roślinami odnotowano również obecność (choć nie tak liczną) tojadu mocnego *Aconitum firmum*, również objętego ochroną prawną. Na dobry stan siedliska składa się także brak gatunków ekspansywnych, inwazyjnych, siewek i nalotu krzewów, zacienienia czy śladów melioracji.

Siedlisko na Hali Miziowej natomiast ma charakter przejściowy pomiędzy górskimi torfowiskami przejściowymi i trzęsawiskami 7140.2, a młakami góorskimi 7230.1. Wspomniana przejściowość odzwierciedla się w składzie gatunkowym, który współtworzą gatunki przywiązane do podłoża obojętnego-zasadowego oraz reprezentatywne dla kwaśnych młak niskoturzycowych. W zbiorowisku liczącym aż 43 gatunki nie stwierdzono obecności roślin ekspansywnych, inwazyjnych czy zarastania przez drzewa i krzewy. Odnotowano natomiast znaczną liczbę gatunków objętych ochroną prawną (5 roślin naczyniowych i 5 mszaków). Płat jest ocieniony przez sąsiadujące z nim dorosłe świerki pospolite.

Wykonywane zabiegi, negatywne wpływy z otoczenia i perspektywy ochrony

Na terenie obu poletek badawczych nie stwierdzono śladów wykonywanych zabiegów ochrony czynnej. Jako negatywne wpływy z otoczenia, choć same powierzchnie nie nosiły śladów zniszczeń, należy wskazać przede wszystkim wydeptywanie. Poletko na Hali Cebulowej zlokalizowane jest w sąsiedztwie szlaku narciarskiego, wykorzystywanego przez turystów pieszych także w okresie letnim. W przypadku obiektu na Hali Miziowej podkreślenia wymaga bliskie sąsiedztwo drogi prowadzącej do baczki oraz poidła dla zwierząt. Oba obszary są więc potencjalnie narażone na negatywne oddziaływania. Ponadto w trakcie oględzin obiektów stwierdzono ślady pojazdów mechanicznych. Perspektywy ochrony monitorowanych poletek są niejednakowe. Hala Cebulowa stanowi rozległy kompleks torfowiskowy, którego szanse zachowania są dobre, pod warunkiem minimalizowania wywieranej presji. Obiekt na Hali Miziowej natomiast ma znacznie mniejszą powierzchnię, a ponadto będzie podlegał większym negatywnym wpływom (wydeptywanie przez zwierzęta), wobec czego jego perspektywy ochrony są nieco gorsze.

Zalecenia

Na obecnym etapie analizowane obiekty cechują się całkiem korzystnym stanem zachowania i nie wymagają realizacji zabiegów czynnej ochrony siedlisk. Ponieważ przeważająca część powierzchni Hali Cebulowej zajęta jest przez siedlisko eutroficznej młaki górskiej (siedlisko wrażliwe) proponuje się zrezygnowanie z prowadzenia wypasu na obiekcie.

II.5. Podsumowanie wyników i wnioski

1. Przeprowadzona w ramach monitoringu ogólnego ocena bioróżnorodności obiektów zgłoszonych po raz pierwszy do wypasu w ramach realizacji Programu Owca Plus wykazała na terenie Beskidu Żywieckiego obecność 1 cennego siedliska przyrodniczego (murawa bliźniczkowa) i 2 gatunków objętych ochroną prawną (*Gentiana asclepiadea* i *Pleurozium schreberi*). W przypadku Jury Krakowsko-Częstochowskiej stwierdzono występowanie 1 cennego siedliska (murawa kserotermiczna) o silnie zniekształconym charakterze oraz 1 gatunku chronionej rośliny (*Orobancha sp.*).
2. Najistotniejsze negatywne wpływy zdiagnozowane dla nowych obiektów wypasowych związane są z procesem sukcesji, w wyniku którego półnaturalne siedliska łąk i muraw ulegają stopniowemu zarastaniu przez gatunki drzew i krzewów. Drugim czynnikiem wpływającym na trwałość siedlisk objętych Programem jest rozprzestrzenianie się ekspansywnych gatunków

roślin zielnych. Powstrzymanie opisanych procesów jest kluczowe dla osiągnięcia zakładanego celu ekologicznego Programu Owca Plus – zachowania i wzbogacania różnorodności biologicznej.

3. Zalecenia dotyczące wycinki drzew, krzewów i borówczysk (w tym uwagi odnoszące się do zarośli jałowca) są aktualne. Istotnym zagadnieniem jest odpowiednie przygotowanie obiektów do wypasu, polegające na wspomnianej wycince oraz wstępnym wykoszeniu warstwy zielnej z zebraniem pokosu włącznie (w przypadku wprowadzania nowych obiektów do Programu, względnie w przypadku obiektów o niekorzystnej strukturze roślinnej).
4. W bieżącym roku monitoring szczegółowy dzwonka piłkowanego *Campanula serrata* jest źródłem wyników trudnych do oceny. Zaobserwowano uszkodzenia pędów spowodowane użytkowaniem pasterskim (jak w 2010 roku). Ze względu na skalę problemu należy ocenić je jako niekorzystny wpływ i przeciwdziałać poprzez dostosowanie terminu wypasu na halach Krawców Wierch, Rycerzowa, Muńcoł i Mała Racza do fenologii gatunku (wypas po 20 sierpnia). Stwierdzono jednak również obecność ekspansywnych gatunków roślin, a przede wszystkim znaczne zmniejszenie wielkości badanych populacji (do ich zaniku na wybranych powierzchniach włącznie). Nie można jednoznacznie stwierdzić zagłady populacji, ponieważ przyczyną uzyskanych wyników mogą być również naturalne fluktuacje. Niezbędne jest wyjaśnienie przedstawionych wątpliwości w roku 2012.
5. Monitoring szczegółowy krokusa spiskiego *Crocus scepusiensis* wykazał znaczny wzrost liczebności populacji na poletkach badawczych. Korzystnie oceniono również strukturę rozwojową, na którą oprócz pędów generatywnych i wegetatywnych składały się siewki. Taki stan, mimo niekorzystnej oceny samego siedliska występowania gatunku wskazuje na dobre perspektywy ochrony populacji na Hali Rysianka, ze względu na zaobserwowane ślady wypasu. Niekorzystna perspektywa ochrony krokusa na Hali Lipowskiej wynika natomiast z braku lub zbyt małej intensywności wypasu na monitorowanych powierzchniach. Brak więc czynnika ograniczającego negatywne zmiany siedliskowe, m.in. rozprzestrzenianie się gatunków ekspansywnych. Należy kontynuować wypas w dotychczasowy sposób (Rysianka), względnie zwiększyć jego intensywność poprzez zmianę wielkości obsady lub czasu przebywania owiec na polanie (Lipowska).
6. Stan zachowania populacji zimowita jesiennego *Colchicum autumnale* został oceniony w wyniku monitoringu szczegółowego jako dobry. Odnotowano znacznie większą liczebność osobników na monitorowanych poletkach badawczych w porównaniu z rokiem ubiegłym. Całkiem korzystny wydaje się również stan samego siedliska, które cechuje się brakiem obcych gatunków inwazyjnych, ekspansywnych gatunków roślin, stopniem zarośnięcia przez roślinność drzewiastą i krzewiastą nie przekraczającym 1% oraz wyraźnymi śladami użytkowania (koszenie, wypas). Podobnie jak w przypadku dzwonka piłkowanego nie należy obserwowanego stanu jednoznacznie przypisywać wpływowi wypasu. Stwierdzono wzrost liczebności osobników może być skutkiem prowadzonych zabiegów, lecz może także wynikać ze zmian fluktuacyjnych. Perspektywy ochrony są jednak dobre, więc zaleca się zachowanie dotychczasowego sposobu użytkowania zarówno pod względem powierzchni jak i intensywności.
7. Monitoring szczegółowy zawilca wielkokwiatowego *Anemone sylvestris* wykazał dobry stan zachowania populacji. Liczebność populacji na poletkach badawczych jest wysoka, a stan zdrowotny, mimo oznak zgryzania czy porażenia liści części osobników, można ocenić jako korzystny. Uwzględniając dodatkowo pozytywny stan siedliska gatunku – muraw

kserotermicznych – oraz wyraźne ślady użytkowania pasterskiego, perspektywy jego ochrony są dobre. W związku z tym należy kontynuować dotychczasowy sposób użytkowania.

8. Siedlisko kwietnych muraw kserotermicznych na powierzchniach badawczych założonych w celu uzupełnienia istniejącej sieci monitoringowej cechuje się niezadowalającym stanem zachowania. Prowadzony wypas powinien jednak zagwarantować poprawę stanu lub przynajmniej przeciwdziałać jego pogarszaniu. W związku z tym należy utrzymać aktualną formę użytkowania obiektów, a zwalczanie gatunków inwazyjnych czy ekspansywnych, których obecność wpływa negatywnie na siedlisko, należy rozpocząć w przypadku ich wyraźnego rozprzestrzeniania się.
9. Monitoring cennych przyrodniczo siedlisk wrażliwych nie wykazał negatywnych oddziaływań zabiegów wypasowych na stan ich zachowania. Potencjalne negatywne wpływy dla ochrony siedlisk związane są obecnie przede wszystkim ze zwiększeniem wywieranej presji antropogenicznej (gł. turystyki). Hala Cebulowa w związku z rozległością powierzchni zajmowanej przez eutroficzną łąkę górską powinna zostać wyłączona z Programu Ajko obiekt wypasowy.
10. W trakcie realizowanych prac terenowych na halach: Miziowej i Cudzychowej stwierdzono ślady niekorzystnych oddziaływań związanych z koszarzeniem owiec (fot.). W wyniku zbyt rzadkiego przenoszenia koszarzu doszło do prawie całkowitego (a całkowitego zapewne w okresie przebywania owiec w koszarze) zniszczenia pokrywy roślinnej i drastycznego przenawożenia podłoża. Takie gospodarowanie ma zdecydowanie negatywny wpływ na roślinność wypasanych obiektów, gdyż przyczynia się do rozprzestrzeniania się ekspansywnych gatunków tolerujących silnie eutroficzne, nitrofilne siedlisko, takich jak szczaw alpejski *Rumex alpinus*, którego zwalczanie wskazane zostało jako zalecenie w raporcie z roku 2010. Konieczne jest więc częstsze przenoszenie koszarów (względnie zwiększenie ich powierzchni), co uchroni przed niepożądanymi przemianami roślinności.
11. W roku 2011 wypas w ramach Programu nie był kontynuowany na 6 obiektach wypasowych użytkowanych w roku 2010: Górze Serwin i Skałach w Zaborzu z terenu Jury Krakowsko-Częstochowskiej; Romance, Kamieniańskiej i Wojtasiej z terenu Beskidu Żywieckiego; oraz Trzech Kopcach Wiślańskich z terenu Beskidu Śląskiego. Na dwóch z nich (Skały w Zaborzu i Kamieniańska) w poprzednim sezonie wypasowym założono powierzchnie monitoringu szczegółowego siedlisk. Zaprzestanie wypasu na obiektach będzie skutkowało w stosunku do nich: nieosiągnięciem założeń Programu i postępującą degradacją roślinności, a w przypadku samego monitoringu – utratą powierzchni badawczych i ograniczeniem ilości danych na temat reakcji szaty roślinnej na prowadzone zabiegi ochrony czynnej.
12. Monitoring powinien być kontynuowany w latach następnych. Bieżąca ocena skutków realizacji Programu Owca Plus pozwoli na formułowania zaleceń, w zakresie modyfikacji podejmowanych w ramach Programu działań, które służyć mają osiągnięciu celu ekologicznego Programu tj. ochronie i wzbogacaniu bioróżnorodności.

Fot. Miejsce koszarowania owiec na Hali Cudzychowej (Jerzy Parusel 23.08.2011)

Fot. Miejsce koszarowania owiec na Hali Miziowej (Jerzy Parusel 23.08.2011)

Rozdział III

WYNIKI MONITORINGU OGÓLNEGO

III.1. Beskid Żywiecki i Beskid Makowski

III.1.1. Śrubita

Nazwa obiektu	Śrubita	
Obszar geograficzny	Beskid Żywiecki	
Obszary chronione, na których znajduje się obiekt	Żywiecki Park Krajobrazowy Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 Beskid Żywiecki PLH240006 Obszar Specjalnej Ochrony Natura 2000 Beskid Żywiecki PLB240002	
Charakterystyka roślinności	% powierzchni	zbiorowisko
	80 5 3 3 3 1 zn. zn. zn.	Zb. <i>Agrostis capillaris</i> Zb. <i>Vaccinium myrtillus</i> <i>Hieracio (vulgati)-Nardetum</i> Zb. <i>Rubus idaeus</i> Zb. <i>Senecio fuchsii</i> Zb. <i>Holcus mollis</i> Zb. <i>Hypericum maculatum</i> <i>Calamagrostietum epigeji</i> Zb. <i>Juncus effusus</i>
Szczególnie cenne siedliska	<i>Hieracio (vulgati)-Nardetum</i>	
Rzadkie i chronione gatunki roślin	<i>Gentiana asclepiadea</i> <i>Pleurozium schreberi</i>	II --
Wykonywane zabiegi (rodzaj, powierzchnia, natężenie)	Koszenie (natężenie bardzo silne – 100% powierzchni, zabiegi przygotowawcze)	
Negatywne wpływy z otoczenia	Zarastanie polany przez gatunki drzewiaste i krzewiaste: <i>Salix cinerea</i> , <i>Picea abies</i> , <i>Acer pseudoplatanus</i> , <i>Sorbus aucuparia</i> ; rozprzestrzenianie się gatunków ekspansywnych, m.in.: <i>Calamagrostis epigejos</i>	
Zalecenia	Po przeprowadzeniu przygotowawczych zabiegów – koszenia, wprowadzenie wypasu owiec.	
Ekspert	Parusel J., Romańczyk M.	
Data	29.09.2011	

Fot. Polana Śrubita, widok ogólny na polanę podczas koszenia (Jerzy Parusel, 29.09.2011)

III.2. Jura Krakowsko-Częstochowska

III.2.1. Wzgórza nad Ludwinowem

Nazwa obiektu	Wzgórza nad Ludwinowem	
Obszar geograficzny	Wyżyna Częstochowska	
Obszary chronione, na których znajduje się obiekt	Park Krajobrazowy Orlich Gniazd Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH 240020 Ostoja Złotopotocka	
Charakterystyka roślinności	% powierzchni	zbiorowisko
	80 20	Zb. o charakterze łąkowo-murawowym Murawa napiaskowa <i>Koelerio-Corynepheretea</i>
Szczególnie cenne siedliska	6210.3 Kwietne murawy kserotermiczne (silnie zniekształcone)	
Rzadkie i chronione gatunki roślin	Brak	--
Wykonywane zabiegi (rodzaj, powierzchnia, natężenie)	Wypas, bardzo silny (75-100% powierzchni)	
Negatywne wpływy z otoczenia	Sukcesja drzew i krzewów na siedliskach łąkowo-murawowych (podrostry <i>Betula pendula</i> , <i>Pinus sylvestris</i> , <i>Quercus robur</i> , <i>Prunus spinosa</i> , <i>Pyrus communis</i>) oraz ew. ekspansja <i>Rubus plicatus</i>	
Zalecenia	Wycinka podrostów drzew i krzewów w miejscach nadmiernego rozwoju, zachowanie wypasu w celu odtworzenia siedliska	
Ekspert	Parusel J., Romańczyk M.	
Data	04.10.2011	

Fot. Wzgórza nad Ludwinowem, widok ogólny (Jerzy Parusel, 04.10.2011)

Fot. Wzgórza nad Przybynowem, wyrobisko w części szczytowej (Jerzy Parusel, 04.10.2011)

III.2.2. Wzgórza nad Przybynowem

Nazwa obiektu	Wzgórza nad Przybynowem	
Obszar geograficzny	Wyżyna Częstochowska	
Obszary chronione, na których znajduje się obiekt	Obszar chronionego krajobrazu (Otulina Parku Orlich Gniazd)	
Charakterystyka roślinności	% powierzchni	zbiorowisko
	60	Pola uprawne
	35	Zbiorowiska zaroślowe <i>Rhamno-Prunetea</i> (z udziałem <i>Cornus sanguinea</i> i <i>Ligustrum vulgare</i>) oraz zb. <i>Juniperus communis</i>
	5	Zanikające murawy kserotermiczne <i>Festuco-Brometea</i>
	zn zn	<i>Calamagrostietum epigeji</i> Zb. <i>Rubus caesius</i>
Szczególnie cenne siedliska	6210.3 Kwietne murawy kserotermiczne (zniekształcone)	
Rzadkie i chronione gatunki roślin	<i>Orobancha sp.</i>	I
Wykonywane zabiegi (rodzaj, powierzchnia, natężenie)	Brak	
Negatywne wpływy z otoczenia	Sukcesja drzew i krzewów na siedliskach murawowych – znaczne rozprzestrzenianie się zbiorowisk zaroślowych, użytkowanie wyrobiska skał wapiennych, zaśmiecanie terenu	
Zalecenia	Wycinka podrostów drzew i krzewów na siedliskach murawowych, wycinka części zarośli, wprowadzenie wypasu	
Ekspert	Parusel J., Romańczyk M.	
Data	04.10.2011	

III.2.3. Wzgórza pomiędzy Dzibicami a Dobrogoszczycami

Nazwa obiektu	Wzgórza pomiędzy Dzibicami a Dobrogoszczycami	
Obszar geograficzny	Wyżyna Częstochowska	
Obszary chronione, na których znajduje się obiekt	Obszar chronionego krajobrazu (Otulina Parku Orlich Gniazd)	
Charakterystyka roślinności	% powierzchni	zbiorowisko
	50	Zb. o charakterze łąkowo-murawowym (sukcesyjne na siedlisku porolnym)
	50	Zb. <i>Agrostis capillaris</i>
Szczególnie cenne siedliska	Brak	
Rzadkie i chronione gatunki roślin	Brak	--
Wykonywane zabiegi (rodzaj, powierzchnia, natężenie)	Wypas, silny (50-75% powierzchni)	
Negatywne wpływy z otoczenia	Ekspansja <i>Pteridium aquilinum</i> , <i>Conyza canadensis</i> , <i>Rubus plicatus</i> wkraczanie gatunków drzewiastych (<i>Quercus robur</i> , <i>Betula pendula</i> , <i>Pinus sylvestris</i> , <i>Populus tremula</i>)	

Zalecenia	Utrzymanie wypasu, usuwanie podrostów drzew i krzewów oraz gatunku inwazyjnego <i>Conyza canadensis</i> , należy rozważyć zasadność kontynuowania programu na terenie obiektu.
Ekspert	Parusel J., Romańczyk M.
Data	04.10.2011

Fot. Wzgórza pomiędzy Dzibicami a Dobrogoszczycami, widok ogólny na jedną z powierzchni (Jerzy Parusel, 04.10.2011)

Rozdział IV

WYNIKI MONITORINGU SZCZEGÓŁOWEGO

IV.1. Beskid Śląski

IV.1.1. Góra Tuł

Nazwa obiektu	Góra Tuł		
Obszar geograficzny	Beskid Śląski		
Obszary chronione na których znajduje się obiekt	Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH240005 Beskid Śląsk		
Numer poletka	TUL/CA_1	TUL/CA_2	TUL/CA_3
Stan siedliska	FV	FV	U1
Gatunki roślin:	Pokrycie [skala dziesiętna wg Londo]		
<i>Achillea millefolium</i>	0,1	0,1	0,1
<i>Aegopodium podagraria</i>	0,1	0,1	
<i>Agrimonia eupatoria</i>	0,1	0,1	0,1
<i>Agrostis</i> sp.		0,2	
<i>Alchemilla glabra</i>			0,1
<i>Alchemilla monticola</i>	0,2		0,1
<i>Alchemilla xanthochlora</i>		0,1	0,1
<i>Anthoxanthum odoratum</i>	0,1		
<i>Arrhenatherum elatius</i>	0,1	0,1	0,1
<i>Carex</i> sp.	1	0,1	0,1
<i>Centaurium erytrea</i>		0,1	
<i>Cerastium holosteoides</i>			0,1
<i>Chaerophyllum temulum</i>		0,1	0,1
<i>Clinopodium vulgare</i>		0,1	
<i>Colchicum autumnale</i>	0,1	0,1	0,1
<i>Crategus monogyna</i>	0,1		
<i>Cynosurus cristatus</i>	1	3	3
<i>Dactylis glomerata</i>	1	2	0,1
<i>Festuca rubra</i>	0,1	1	0,1
<i>Fragaria viridis</i>	0,1		
<i>Galium mollugo</i>	0,1	0,1	0,1
<i>Glechoma hederacea</i>			0,1
<i>Holcus mollis</i>	0,1	0,4	0,2
<i>Hypericum maculatum</i>		0,1	0,1
<i>Lathyrus pratensis</i>		0,1	
<i>Leontodon autumnalis</i>	0,1	1	0,4
<i>Leontodon hispidus</i>	0,4	0,2	0,1
<i>Leucanthemum vulgare</i>	0,1	0,1	
<i>Lolium perenne</i>	0,1		

<i>Lotus corniculatus</i>	0,1	0,1	
<i>Phleum pratense</i>			0,1
<i>Pimpinella saxifraga</i>	0,1	0,1	
<i>Plantago lanceolata</i>	0,4	0,4	0,4
<i>Plantago major</i>			0,1
<i>Plantago media</i>	0,1	0,1	0,1
<i>Potentilla reptans</i>	0,1	0,1	0,1
<i>Primula elatior</i>			0,1
<i>Prunella vulgaris</i>	0,4	0,1	0,2
<i>Prunus spinosa</i>		0,1	
<i>Ranunculus acris</i>	0,1	0,2	0,1
<i>Ranunculus serpens</i> ssp. <i>nemorosus</i>	0,1	0,1	0,1
<i>Rumex acetosa</i>			0,1
<i>Selinum carvifolia</i>	0,1	0,1	0,1
<i>Taraxacum officinale</i>	0,1		0,1
<i>Thymus pulegioides</i>		0,1	
<i>Tragopogon orientalis</i>	0,1	0,1	0,1
<i>Trifolium pratense</i>	1	1	0,1
<i>Trifolium repens</i>	2	0,4	3
<i>Trisetum flavescens</i>		0,1	1
<i>Veronica chamaedrys</i>		0,1	0,1
MSZAKI:			
<i>Brachythecium rutabulum</i>			0,1
<i>Calliergonella cuspidata</i>	0,1		
<i>Cirriphyllum piliferum</i>		0,1	
<i>Plagiomnium affine</i>			0,1
<i>Plagiomnium elatum</i>	0,1	0,1	
Ekspert	Bula R., Parusel J.B., Romańczyk M.		
Data obserwacji	20.09.2011		

Karta obserwacji gatunku	
Nazwa obiektu	Góra Tuł
Obszar geograficzny	Pogórze Śląskie
Typ stanowiska (badawcze/kontrolne)	Badawcze
Numer poletka	TUL/CA_1 (odtworzona powierzchnia nr 3)
Powierzchnia	25 m ²
Współrzędne geograficzne	N 49,69730 E 18,74251
Wysokość n.p.m.	596
Obszary chronione, na których znajduje się stanowisko	Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH240005 Beskid Śląski
Data obserwacji	20.09.2011
Ekspert	Bula R., Parusel J., Romańczyk M.

Nazwa gatunku		Colchicum autumnale	
OCENA STANU POPULACJI			
		Opis	Ocena
Populacja gatunku	Liczebność	296 os. generat.	FV
	Zagęszczenie	11,8 [os/m ²]	FV
	Struktura rozwojowa	Ze względu na biologię gatunku możliwe stwierdzenie tylko os. generatywnych	--
	Struktura przestrzenna	Rozmieszczenie losowo-skupiskowe	--
	Wysokość pędów generat.	14 cm (10-18 cm)	--
	Stan zdrowotny	Dobry, brak śladów chorób, pasożytów i uszkodzeń mechanicznych	FV
	Uwagi	Dla oceny liczebności os. wegetatywnych oraz owocujących konieczne uzupełnienie badań populacyjnych wiosną	
OCENA STANU SIEDLISKA			
Siedlisko	Kod i nazwa siedliska przyrodniczego	6510.1 Łąka rajgrasowa (owsicowa)	
	Zbiorowisko roślinne	Arrhenatheretum elatioris/Lolio-Cynosuretum	
	Pokrycie powierzchni	100%	
	Zwarcie w warstwach	C - 100%, D - 1%	
	Liczba gatunków	34	
		Opis	Ocena
	Gatunki charakterystyczne	Achillea millefolium, Arrhenatherum elatius, Dactylis glomerata, Galium mollugo, Leucanthemum vulgare, Tragopogon orientalis + Festuca rubra, Leontodon hispidus, Lotus corniculatus, Plantago lanceolata, Prunella vulgaris, Ranunculus acris, Taraxacum officinale, Trifolium pratense	FV
	Obce gatunki inwazyjne	Brak	FV
	Gatunki ekspansywne roślin zielnych	Brak	FV
	Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą (także siewki i nalot)	1% (Crataegus monogyna 1%)	FV
	Ocienienie	Brak	FV
	Wysokość runi	27 cm (9-89)	FV
	Miejsca do kielkowania	1%	U1
	Wojtek	Brak	FV
	Wykonywane zabiegi (rodzaj, natężenie i powierzchnia)	Wypas, bardzo silny (75-100% pow.) Koszenie, bardzo silne (75-100% pow.)	--
	Negatywne wpływy z otoczenia	Brak	FV
	Perspektywy ochrony	Dobre, nie przewiduje się znacznego oddziaływania czynników zagrażających przy utrzymaniu dotychczasowego użytkowania	FV
	Informacje dodatkowe	--	

Fot. Góra Tuł, poletko nr TUL/CA_1 (Jerzy Parusel, 20.09.2011)

Fot. Góra Tuł, poletko nr TUL/CA_2 (Jerzy Parusel, 20.09.2011)

Karta obserwacji gatunku			
Nazwa obiektu		Góra Tuł	
Obszar geograficzny		Pogórze Śląskie	
Typ stanowiska (badawcze/kontrolne)		Badawcze	
Numer poletka		TUL/CA_2 (nowa powierzchnia)	
Powierzchnia		25 m ²	
Współrzędne geograficzne		N 49,69746 E 18,74284	
Wysokość n.p.m.		595	
Obszary chronione, na których znajduje się stanowisko		Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH240005 Beskid Śląski	
Data obserwacji		20.09.2011	
Ekspert		Bula R., Parusel J., Romańczyk M.	
Nazwa gatunku		Colchicum autumnale	
OCENA STANU POPULACJI			
		Opis	Ocena
Populacja gatunku	Liczebność	63 os. kwitnące	FV
	Zagęszczenie	2,5 [os/m ²]	FV
	Struktura rozwojowa	Ze względu na biologię gatunku możliwe stwierdzenie tylko os. generatywnych	--
	Struktura przestrzenna	Rozmieszczenie losowo-skupiskowe	--
	Wysokość pędów generat.	17,5cm (13-23 cm)	--
	Stan zdrowotny	Dobry, brak śladów chorób, pasożytów i uszkodzeń mechanicznych	FV
	Uwagi	Dla oceny liczebności os. wegetatywnych oraz owocujących konieczne uzupełnienie badań populacyjnych wiosną	
OCENA STANU SIEDLISKA			
Siedlisko	Kod i nazwa siedliska przyrodniczego	6510.1 Łąka rajgrasowa (owsicowa)	
	Zbiorowisko roślinne	Arrhenatheretum elatioris/Lolio-Cynosuretum	
	Pokrycie powierzchni	100%	
	Zwarcie w warstwach	C - 100%, D - 1%	
	Liczba gatunków	39	
		Opis	Ocena
	Gatunki charakterystyczne	Achillea millefolium, Arrhenatherum elatius, Dactylis glomerata, Galium mollugo, Leucanthemum vulgare, Tragopogon orientalis + Festuca rubra, Lathyrus pratensis, Leontodon hispidus, Lotus corniculatus, Plantago lanceolata, Prunella vulgaris, Ranunculus acris, Trifolium pretense, Trisetum flavescens	FV
	Obce gatunki inwazyjne	Brak	FV
	Gatunki ekspansywne roślin zielnych	Brak	FV

	Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą (także siewki i nalot)	1% (<i>Prunus spinosa</i> 1%)	FV
	Ocienienie	Brak	FV
	Wysokość runi	38 cm (9-80)	FV
	Miejsca do kiełkowania	1%	U1
	Wojłok	Brak	FV
	Wykonywane zabiegi (rodzaj, natężenie i powierzchnia)	Wypas, silny (50-75% powierzchni)	--
	Negatywne wpływy z otoczenia	Brak	FV
	Perspektywy ochrony	Dobre, nie przewiduje się znacznego oddziaływania czynników zagrażających przy utrzymaniu dotychczasowego użytkowania	FV
	Informacje dodatkowe	--	

Karta obserwacji gatunku			
Nazwa obiektu		Góra Tuł	
Obszar geograficzny		Pogórze Śląskie	
Typ stanowiska (badawcze/kontrolne)		Badawcze	
Numer poletka		TUL/CA_3 (nowa powierzchnia)	
Powierzchnia		25 m ²	
Współrzędne geograficzne		N 49,69764 E 18,74287	
Wysokość n.p.m.		599	
Obszary chronione, na których znajduje się stanowisko		Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH240005 Beskid Śląski	
Data obserwacji		20.09.2011	
Ekspert		Bula R., Parusel J., Romańczyk M.	
Nazwa gatunku		<i>Colchicum autumnale</i>	
OCENA STANU POPULACJI			
		Opis	Ocena
Populacja gatunku	Liczebność	299 os. kwitnących	FV
	Zagęszczenie	12,0 [os/m ²]	FV
	Struktura rozwojowa	Ze względu na biologię gatunku możliwe stwierdzenie tylko os. generatywnych	--
	Struktura przestrzenna	Rozmieszczenie losowo-skupiskowe	--
	Wysokość pędów generat.	14,2 cm (10-19 cm)	--
	Stan zdrowotny	Dobry, brak śladów chorób, pasożytów i uszkodzeń mechanicznych	FV
	Uwagi	Dla oceny liczebności os. wegetatywnych oraz owocujących konieczne uzupełnienie badań populacyjnych wiosną	

OCENA STANU SIEDLISKA		
Siedlisko	Kod i nazwa siedliska przyrodniczego	6510.1 Łąka rajgrasowa (owsicowa)
	Zbiorowisko roślinne	<i>Arrhenatheretum elatioris/Lolio-Cynosuretum</i>
	Pokrycie powierzchni	100%
	Zwarcie w warstwach	C - 100%, D - 1%
	Liczba gatunków	38
		Opis
	Gatunki charakterystyczne	<i>Achillea millefolium, Arrhenatherum elatius, Dactylis glomerata, Galium mollugo, Tragopogon orientalis + Cerastium holosteoides, Festuca rubra, Leontodon hispidus, Phleum pratense, Plantago lanceolata, Prunella vulgaris, Ranunculus acris, Taraxacum officinale, Trifolium pratense, Trisetum flavescens</i>
		Ocena
	Gatunki charakterystyczne	U1
	Obce gatunki inwazyjne	Brak FV
	Gatunki ekspansywne roślin zielnych	Brak FV
	Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą (także siewki i nalot)	Brak FV
	Ocienienie	Brak FV
	Wysokość runi	15 cm (5-56 cm) FV
	Miejsca do kiełkowania	1% U1
	Wojtek	Brak FV
	Wykonywane zabiegi (rodzaj, natężenie i powierzchnia)	Wypas, bardzo silny (75-100% pow.) Koszenie, bardzo silne (75-100% pow.) --
	Negatywne wpływy z otoczenia	Brak FV
	Perspektywy ochrony	Dobre, nie przewiduje się znacznego oddziaływania czynników zagrażających przy utrzymaniu dotychczasowego użytkowania FV
	Informacje dodatkowe	--

Fot. Góra Tuł, poletko nr TUL/CA_3 (Jerzy Parusel, 20.09.2011)

IV. 2. Beskid Żywiecki

IV.2.1. Hala Cebulowa i Miziowa – siedliska wrażliwe

Nazwa obiektu	Hala Cebulowa / Hala Miziowa	
Obszar geograficzny	Beskid Żywiecki	
Obszary chronione na których znajduje się obiekt	Żywiecki Park Krajobrazowy Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH 240006 Beskid Żywiecki; Obszar Specjalnej Ochrony Natura 2000 PLB 240002 Beskid Żywiecki	
Numer poletka	Cebulowa_1	Miziowa_1
Stan siedliska	FV	U1
Gatunki roślin:		
<i>Achillea millefolium</i>		0,1
<i>Aconitum firmum</i>	0,1	0,1
<i>Aconitum moravicum</i>		0,1
<i>Agrostis canina</i>	0,1	
<i>Agrostis capillaris</i>		0,1
<i>Alchemilla crinita</i>		2
<i>Alchemilla glabra</i>		1
<i>Alchemilla sp</i>	0,1	
<i>Allium sibiricum</i>	3	0,1
<i>Anthoxanthum odoratum</i>	0,1	0,1
<i>Calamagrostis villosa</i>		0,1
<i>Caltha palustris ssp. laeta</i>	2	

<i>Cardamine pratensis</i>	0,1	0,1
<i>Carex echinata</i>	0,4	0,2
<i>Carex flacca</i>	0,1	
<i>Carex flava</i>	1	0,2
<i>Carex leporina</i>		0,1
<i>Carex nigra</i>	0,1	1
<i>Cerastium holosteoides</i>		0,1
<i>Cirsium palustre</i>	0,1	0,1
<i>Cirsium rivularis</i>		0,1
<i>Crepis paludosa</i>		0,1
<i>Dactylorhiza maculata</i>		0,1
<i>Deschampsia caespitosa</i>	0,1	0,1
<i>Equisetum palustre</i>	1	0,1
<i>Equisetum sylvaticum</i>		0,2
<i>Eriophorum angustifolium</i>	0,4	
<i>Festuca rubra</i>		0,1
<i>Galium palustre</i>	0,1	0,1
<i>Juncus effusus</i>		0,1
<i>Juncus filiformis</i>	0,1	2
<i>Leucanthemum waldsteinii</i>		0,1
<i>Myosotis palustris</i>		0,1
<i>Nardus stricta</i>	0,1	0,1
<i>Polygonum bistorta</i>	0,1	
<i>Potentilla erecta</i>	1	0,1
<i>Prunella vulgaris</i>	0,1	0,2
<i>Ranunculus repens</i>		0,1
<i>Sanguisorba officinalis</i>	0,1	
<i>Senecio subalpinus</i>	0,1	1
<i>Soldanella carpatica</i>	0,1	0,2
<i>Stellaria graminea</i>		0,1
<i>Sweertia perennis</i>	1	0,4
<i>Vaccinium vitis-idaea</i>		0,1
<i>Valeriana simplicifolia</i>	4	
<i>Veronica serpyllifolia</i>		0,1
<i>Viola biflora</i>	0,1	
MSZAKI:		
<i>Brachythecium rivulare</i>	1	
<i>Campylium stellatum</i>	1	
<i>Climacium dendroides</i>		0,1
<i>Palustriella decipiens</i>	0,1	
<i>Philonotis seriata</i>		1
<i>Polytrichum commune</i>		0,1
<i>Rhytidiadelphus squarrosus</i>		1
<i>Sphagnum palustre</i>		1
Ekspert	Bula R., Parusel J.B., Romańczyk M.	
Data obserwacji	26.09.2011	

Karta obserwacji siedliska przyrodniczego		
Nazwa obiektu	Hala Cebulowa	
Obszar geograficzny	Beskid Żywiecki	
Typ stanowiska (badawcze/kontrolne)	Badawcze	
Numer poletka	1	
Powierzchnia	25 m ²	
Współrzędne geograficzne	N 49,53876° E 19,31314°	
Wysokość n.p.m.	1304	
Obszary chronione, na których znajduje się stanowisko	Żywiecki Park Krajobrazowy Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH240006 Beskid Żywiecki Obszar Specjalnej Ochrony Natura 2000 PLB 240002 Beskid Żywiecki	
Kod i nazwa siedliska przyrodniczego	7230.1 Młaki górskie	
Zbiorowisko roślinne	<i>Valeriano-Caricetum flavae</i>	
Pokrycie powierzchni	100%	
Zwarcie w warstwach	B – 0%, C - 100%, D - 20%	
Liczba gatunków	30	
OCENA STANU SIEDLISKA		
	Opis	Ocena
Gatunki charakterystyczne	<i>Campyllum stellatum</i> , <i>Carex flava</i> , <i>Eriophorum angustifolium</i> , <i>Swertia perennis</i> , <i>Valeriana simplicifolia</i>	U1
Gatunki chronione i rzadkie	<i>Aconitum firmum</i> , <i>Allium sibiricum</i> , <i>Swertia perennis</i>	--
Obce gatunki inwazyjne	Brak	FV
Gatunki ekspansywne roślin zielnych	Brak	FV
Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą (także siewki i nalot)	Brak	FV
Wysokość runi	60cm (28-107 cm)	--
Melioracje odwadniające	Brak	FV
Pozyskanie torfu	Brak	FV
Wykonywane zabiegi (rodzaj, powierzchnia i natężenie)	Brak śladów prowadzonych zabiegów	
Negatywne wpływy z otoczenia	Sąsiedztwo szlaku narciarskiego (ścieżka użytkowana także pieszo)	FV
Perspektywy ochrony	Dobre, obiekt nie powinien podlegać wypasowi	FV
Ekspert/Data obserwacji	Bula R., Parusel J., Romańczyk M. 23.08.2011	
Uwagi	Na hali ślady pojazdów mechanicznych (quady)	

Fot. Hala Cebulowa, poletko nr 1 (Jerzy Parusel, 23.08.2011)

Karta obserwacji siedliska przyrodniczego		
Nazwa obiektu	Hala Miziowa	
Obszar geograficzny	Beskid Żywiecki	
Typ stanowiska (badawcze/kontrolne)	Badawcze	
Numer poletka	1	
Powierzchnia	25 m ²	
Współrzędne geograficzne	N 49,54033° E 19,31465°	
Wysokość n.p.m.	1294	
Obszary chronione, na których znajduje się stanowisko	Żywiecki Park Krajobrazowy Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH240006 Beskid Żywiecki Obszar Specjalnej Ochrony Natura 2000 PLB 240002 Beskid Żywiecki	
Kod i nazwa siedliska przyrodniczego	7140.2/7230.1 Górskie torfowiska przejściowe i trzęsawiska/ Młaki górskie	
Zbiorowisko roślinne	Zbiorowisko <i>Juncus filiformis</i> - <i>Carex nigra</i>	
Pokrycie powierzchni	100%	
Zwarcie w warstwach	B – 0%, C - 90%, D - 30%	
Liczba gatunków	43	
OCENA STANU SIEDLISKA		
	Opis	Ocena
Gatunki charakterystyczne	<i>Carex nigra</i> , <i>Carex echinata</i> , <i>Juncus filiformis</i> / <i>Carex flava</i> , <i>Swertia perennis</i>	--

Gatunki chronione i rzadkie	<i>Aconitum firmum, Aconitum moravicum, Allium sibiricum, Dactylorhiza maculata, Swertia perennis, Climacium dendroides, Philonotis seriata, Polytrichum commune, Rhytidiadelphus squarrosus, Sphagnum palustre</i>	--
Obce gatunki inwazyjne	Brak	FV
Gatunki ekspansywne roślin zielnych	Brak	FV
Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą (także siewki i nalot)	Brak	FV
Wysokość runi	58 cm (30-90 cm)	--
Melioracje odwadniające	Brak	FV
Pozyskanie torfu	Brak	FV
Wykonywane zabiegi (rodzaj, powierzchnia i natężenie)	Brak śladów prowadzonych zabiegów	
Negatywne wpływy z otoczenia	Sąsiedztwo drogi, poidła dla zwierząt, ślady pojazdów	U1
Perspektywy ochrony	Średnie, obiekt nie powinien podlegać intensywnemu wydeptywaniu przez zwierzęta (poidło)	U1
Ekspert/Data obserwacji	Bula R., Parusel J., Romańczyk M. 23.08.2011	

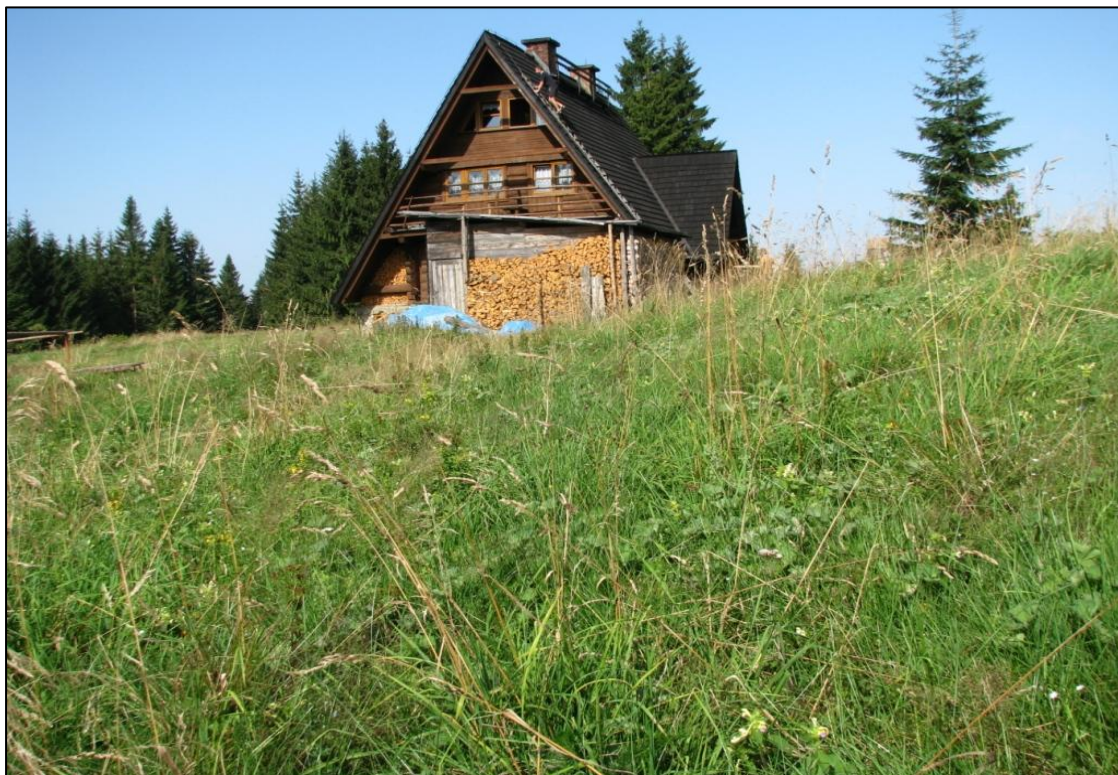
Fot. Hala Miziowa, poletko nr 1 (Jerzy Parusel, 23.08.2011)

IV.2.5. Krawców Wierch

Nazwa obiektu	Krawców Wierch		
Obszar geograficzny	Beskid Żywiecki		
Obszary chronione na których znajduje się obiekt	Żywiecki Park Krajobrazowy Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH 240006 Beskid Żywiecki; Obszar Specjalnej Ochrony Natura 2000 PLB 240002 Beskid Żywiecki		
Numer poletka	4	5	6
Stan siedliska	U2	U2	U2
Gatunki roślin:	Pokrycie [skala dziesiętna wg Londo]		
<i>Achillea millefolium</i>	1	1	1
<i>Agrostis capillaris</i>	4	2	2
<i>Alchemilla acutiloba</i>			1
<i>Alchemilla crinita</i>	1	1	3
<i>Alchemilla monticola</i>	4	2	1
<i>Campanula serrata</i>	1		
<i>Centaurea oxylepis</i>	0,1		
<i>Chaerophyllum aromaticum</i>	0,1	3	
<i>Chaerophyllum hirsutum</i>			0,2
<i>Cirsium palustre</i>			0,2
<i>Cruciata glabra</i>			1
<i>Dactylis glomerata</i>	3	3	2
<i>Deschampsia caespitosa</i>	1	1	0,2
<i>Epilobium montanum</i>			0,1
<i>Equisetum sylvaticum</i>			1
<i>Festuca rubra</i>	0,1	0,2	0,2
<i>Galeopsis bifida</i>	0,1	0,1	
<i>Galeopsis speciosa</i>	1		0,1
<i>Geranium sylvaticum</i>			0,2
<i>Heracleum sphondylium</i>		1	
<i>Hypericum maculatum</i>	1	3	2
<i>Malus domestica</i>	0,1		
<i>Plantago lanceolata</i>	0,1		0,1
<i>Poa pratensis</i>	5	1	0,2
<i>Potentilla erecta</i>			0,2
<i>Ranunculus repens</i>	1	1	1
<i>Rubus idaeus</i>			4
<i>Rumex acetosa</i>	0,2	0,2	0,2
<i>Senecio ovatus</i>		0,1	1
<i>Senecio subalpinus</i>			1
<i>Stellaria graminea</i>	1	1	0,2
<i>Urtica dioica</i>		0,1	0,1
<i>Veronica chamaedrys</i>	1	0,2	1
<i>Vicia cracca</i>			0,1
Mszaki:			
<i>Brachythecium rivulare</i>		0,2	1
Ekspert	Zbigniew Wilczek		
Data obserwacji	24.08.2011		

Karta obserwacji gatunku			
Nazwa obiektu		Krawców Wierch	
Obszar geograficzny		Beskid Żywiecki	
Typ stanowiska		Badawcze	
Numer poletka		4	
Powierzchnia		25 m ²	
Współrzędne geograficzne		N 49, 47606 ^o E 19,21904 ^o	
Wysokość n.p.m.		1037	
Obszary chronione, na których znajduje się stanowisko		Żywiecki Park Krajobrazowy Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH240006 Beskid Żywiecki; Obszar Specjalnej Ochrony Natura 2000 PLB 240002 Beskid Żywiecki	
Data obserwacji		24.08.2011	
Ekspert		Zbigniew Wilczek	
Nazwa gatunku		Campanula serrata	
OCENA STANU POPULACJI			
		Opis	Ocena
Populacja gatunku	Liczebność	108 (72 generat. + 36 weg.)	U2
	Zagęszczenie	4 os./ m ²	U2
	Struktura rozwojowa	67 % pędów generatywnych 33 % pędów wegetatywnych	FV FV
	Struktura przestrzenna	Rozmieszczenie skupiskowe	--
	Wysokość pędów generatywnych	48 cm (38-56 cm)	--
	Stan zdrowotny	Brak chorób i pasożytów, wszystkie osobniki generatywne noszą ślady zgryzania	U2
	Uwagi	Płat do opisu wybrano na podstawie wyróżniającej się w terenie liczebności Campanula serrata, płat ten położony jest w sąsiedztwie schroniska i można podejrzewać, że był w niedalekiej przeszłości koszony	
OCENA STANU SIEDLISKA			
Siedlisko	Kod i nazwa siedliska przyrodniczego	6510.3 Regłowa łąka mieczykowo-mietlicowa	
	Zbiorowisko roślinne	Gladiolo-Agrostietum	
	Pokrycie powierzchni	100%	
	Zwarcie w warstwach	B – 0%, C - 100%, D - 0%	
	Liczba gatunków	20	
		Opis	Ocena
	Gatunki charakterystyczne	Alchemilla monticola, Alchemilla crinita, Centaurea oxylepis, Agrostis capillaris + Achillea millefolium, Dactylis glomerata, Festuca rubra, Plantago lenceolata, Poa pratensis, Rumex acetosa	U1
	Obce gatunki inwazyjne	Brak	FV

Gatunki ekspansywne roślin zielnych	<i>Galeopsis speciosa</i> 10%, <i>Hypericum maculatum</i> 10%	U1
Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą (także siewki i nalot)	<i>Malus domestica</i> (1 os.)	FV
Ocienienie	Brak	FV
Wysokość runi	39,6 cm (18-142 cm)	FV
Miejsca do kiełkowania	Brak	U2
Wojłok	100%, 3 cm (1 - 5cm)	FV
Wykonywane zabiegi (rodzaj, natężenie i powierzchnia)	Wypas, bardzo silny (75-100 % pow.)	FV
Negatywne wpływy z otoczenia	Ekspansja <i>Hypericum maculatum</i>	U1
Perspektywy ochrony	Stanowisko zagrożone jeżeli użytkowanie nie będzie kontynuowane	--
Informacje dodatkowe	Stan populacji został oceniony jako zły U2 (znaczny spadek liczebności i brak miejsc do kiełkowania); niezbędna kontrola w celu wykazania czy obniżona liczebność jest wynikiem fluktuacji, daty badania czy niekorzystnym trendem.	

Fot. Krawców Wierch, poletko nr 1 *Campanula serrata* (Zbigniew Wilczek, 24.08.2011)

Karta obserwacji gatunku			
Nazwa obiektu		Krawców Wierch	
Obszar geograficzny		Beskid Żywiecki	
Typ stanowiska		Badawcze	
Numer poletka		5	
Powierzchnia		25 m ²	
Współrzędne geograficzne		N 49, 47643° E 19,21965°	
Wysokość n.p.m.		1048 m n.p.m.	
Obszary chronione, na których znajduje się stanowisko		Żywiecki Park Krajobrazowy Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH240006 Beskid Żywiecki; Obszar Specjalnej Ochrony Natura 2000 PLB 240002 Beskid Żywiecki	
Data obserwacji		24.08.2011 rok	
Ekspert		Zbigniew Wilczek	
Nazwa gatunku		Campanula serrata	
OCENA STANU POPULACJI			
		Opis	Ocena
Populacja gatunku	Liczebność	Nie stwierdzono osobników	U2
	Zagęszczenie	--	U2
	Struktura rozwojowa	--	--
	Struktura przestrzenna	--	--
	Wysokość pędów generatywnych	--	--
	Stan zdrowotny	--	--
	Uwagi	W sąsiedztwie poletka koszarowano owce	
OCENA STANU SIEDLISKA			
Siedlisko	Kod i nazwa siedliska przyrodniczego	6510.3 Regłowa łąka mieczykowo-mietlicowa	
	Zbiorowisko roślinne	Gladiolo-Agrostietum	
	Pokrycie powierzchni	100%	
	Zwarcie w warstwach	B – 0%, C - 100%, D - 1%	
	Liczba gatunków	19	
		Opis	Ocena
	Gatunki charakterystyczne	Alchemilla crinita, Alchemilla monticola, Heracleum sphondylium, Agrostis capillaris + Achillea millefolium, Dactylis glomerata, Festuca rubra, Poa pratensis, Rumex acetosa	U1
	Obce gatunki inwazyjne	Brak	FV
	Gatunki ekspansywne roślin zielnych	Chaerophyllum aromaticum, Hypericum maculatum 30%	U2

Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą (także siewki i nalot)	Brak	FV
Ocienienie	Brak	FV
Wysokość runi	56 cm (30 -87 cm)	U2
Miejsca do kietkowania	Brak	U2
Wojtek	1 cm (0,5 – 3)	FV
Wykonywane zabiegi (rodzaj, natężenie i powierzchnia)	Wypas, bardzo silny (75-100% pow.)	FV
Negatywne wpływy z otoczenia	Ekspansja <i>Chaerophyllum aromaticum</i> oraz <i>Hypericum maculatum</i>	U2
Perspektywy ochrony	Stanowisko zagrożone jeżeli użytkowanie nie będzie kontynuowane	--
Informacje dodatkowe	Stan populacji został oceniony jako zły U2; niezbędna kontrola w celu wykazania czy obniżona liczebność jest wynikiem fluktuacji, daty badania czy niekorzystnym trendem; należy potwierdzić istnienie populacji	

Fot. Krawców Wierch, poletko nr 2 *Campanula serrata* (Zbigniew Wilczek, 24.08.2011)

Karta obserwacji gatunku			
Nazwa obiektu		Krawców Wierch	
Obszar geograficzny		Beskid Żywiecki	
Typ stanowiska		badawcze	
Numer poletka		6	
Powierzchnia		25 m ²	
Współrzędne geograficzne		N 49, 47655° E 19,21821°	
Wysokość n.p.m.		1042 m n.p.m.	
Obszary chronione, na których znajduje się stanowisko		Żywiecki Park Krajobrazowy Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH240006 Beskid Żywiecki; Obszar Specjalnej Ochrony Natura 2000 PLB 240002 Beskid Żywiecki	
Data obserwacji		24.08.2011 rok	
Ekspert		Zbigniew Wilczek	
Nazwa gatunku		Campanula serrata	
OCENA STANU POPULACJI			
		Opis	Ocena
Populacja gatunku	Liczebność	Nie stwierdzono osobników	U2
	Zagęszczenie	-	U2
	Struktura rozwojowa	-	-
	Struktura przestrzenna	-	-
	Wysokość pędów generatywnych	-	-
	Stan zdrowotny	-	-
	Uwagi	Płat do opisu wybrano na podstawie stanu zachowania siedliska Campanula serrata, płat ten położony jest na obrzeżu polany	
OCENA STANU SIEDLISKA			
Siedlisko	Kod i nazwa siedliska przyrodniczego	6510.3 Regłowa łąka mieczykowo-mietlicowa	
	Zbiorowisko roślinne	Gladiolo-Agrostietum	
	Pokrycie powierzchni	100%	
	Zwarcie w warstwach	B – 0%, C - 100%, D - 10%	
	Liczba gatunków	29	
		Opis	Ocena
	Gatunki charakterystyczne	Alchemilla acutiloba, Alchemilla crinita, Alchemilla monticola, Chaerophyllum hirsutum, Agrostis capillaris + Achillea millefolium, Dactylis glomerata, Festuca rubra, Plantago lanceolata, Poa pratensis, Rumex acetosa	U1
	Obce gatunki inwazyjne	Brak	FV
	Gatunki ekspansywne roślin zielnych	Rubus idaeus 40% Hypericum maculatum 20%	U2

Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą (także siewki i nalot)	Brak	FV
Ocienienie	Brak	FV
Wysokość runi	117 cm (85 -150 cm)	U2
Miejsca do kiełkowania	Brak	U2
Wojłok	100%, 3 cm (1 – 5 cm)	FV
Wykonywane zabiegi (rodzaj, natężenie i powierzchnia)	Wypas, bardzo silny (75-100 % pow.)	--
Negatywne wpływy z otoczenia	Ekspansja <i>Rubus idaeus</i> oraz <i>Hypericum maculatum</i>	U2
Perspektywy ochrony	Stanowisko zagrożone jeżeli użytkowanie nie będzie kontynuowane	--
Informacje dodatkowe	Stan populacji został oceniony jako zły U2, niezbędna kontrola w celu wykazania czy obniżona liczebność jest wynikiem fluktuacji, daty badania czy niekorzystnym trendem; należy potwierdzić istnienie populacji	

Fot. 3. Krawców Wierch. Poletko 3 *Campanula serrata* (Zbigniew Wilczek, 24.08.2011 rok)

Fot. 4. Krawców Wierch. Wysuszone i zbrązowiałe osobniki *Campanula serrata* na poletku nr 1
(Zbigniew Wilczek, 24.08.2011 rok)

IV.2.6. Lipowska

Nazwa obiektu	Hala Lipowska	
Obszar geograficzny	Beskid Żywiecki	
Obszary chronione na których znajduje się obiekt	Żywiecki Park Krajobrazowy Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH 240006 Beskid Żywiecki Obszar Specjalnej Ochrony Natura 2000 PLB 240002 Beskid Żywiecki	
Numer poletka	Cs1	Cs2
Stan siedliska	U2	U2
Gatunki roślin:		
<i>Agrostis capillaris</i>	5	1
<i>Alchemilla crinita</i>	0,1	0,2
<i>Athyrium alpestre</i>		0,1
<i>Carex leporina</i>	0,1	0,1
<i>Carex nigra</i>		0,1
<i>Deschampsia caespitosa</i>	0,4	0,4
<i>Deschampsia flexuosa</i>	0,2	1
<i>Festuca rubra</i>	0,4	0,2
<i>Galeopsis tetrahit</i>		0,1
<i>Hypericum maculatum</i>	0,1	

<i>Luzula sylvatica</i>	0,2	
<i>Nardus stricta</i>	1	5
<i>Poa pratensis</i>	0,1	
<i>Polygonum bistorta</i>	1	
<i>Potentilla aurea</i>	0,1	0,1
<i>Ranunculus repens</i>		0,1
<i>Rumex acetosella</i>	0,1	0,1
<i>Rumex alpinus</i>	0,1	0,2
<i>Rumex arifolius</i>		0,2
<i>Senecio ovatus</i>		0,1
<i>Stellaria graminea</i>		0,1
<i>Vaccinium myrtillus</i>	2	0,2
<i>Veronica officinalis</i>	0,1	
MSZAKI:		
<i>Brachythecium albicans</i>	0,1	0,1
<i>Ceratodon purpureus</i>	0,1	
Ekspert	Bula R., Parusel J.B., Romańczyk M.	
Data obserwacji	26.09.2011	

Karta obserwacji gatunku			
Nazwa obiektu		Hala Lipowska	
Obszar geograficzny		Beskid Żywiecki	
Typ stanowiska		Badawcze	
Numer poletka		Cs1	
Powierzchnia		25 m ²	
Współrzędne geograficzne		N 49,52922 E 19,22387	
Wysokość n.p.m.		1233m	
Obszary chronione, na których znajduje się stanowisko		Żywiecki Park Krajobrazowy Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH240006 Beskid Żywiecki; Obszar Specjalnej Ochrony Natura 2000 PLB 240002 Beskid Żywiecki	
Data obserwacji		26.04. 2011, 26.09.2011	
Ekspert		Bula R., Parusel J., Romańczyk M.	
Nazwa gatunku		<i>Crocus scepusiensis</i>	
OCENA STANU POPULACJI			
		Opis	Ocena
Populacja gatunku	Liczebność	276 (21 generat. + 130 weg. + 125 juw.)	FV
	Zagęszczenie	11 os./ m ²	FV
	Struktura rozwojowa	7,6 % pędów generatywnych	FV
		92,4 % pędów wegetatywnych	FV
Struktura przestrzenna		Rozmieszczenie losowe	--

	Wysokość pędów generatywnych	--	--
	Stan zdrowotny	Dobry, brak chorób i pasożytów	FV
	Uwagi	--	
OCENA STANU SIEDLISKA			
Siedlisko	Kod i nazwa siedliska przyrodniczego	6230.2 Zachodniokarpackie murawy bliźniczkowe	
	Zbiorowisko roślinne	Zb. z <i>Agrostis capillaris</i>	
	Pokrycie powierzchni	98%	
	Zwarcie w warstwach	B – 0%, C - 98%, D - 1%	
	Liczba gatunków	18	
		Opis	Ocena
	Gatunki charakterystyczne	<i>Carex ovalis</i> , <i>Nardus stricta</i> , <i>Potentilla aurea</i> , <i>Veronica officinalis</i>	U1
	Obce gatunki inwazyjne	Brak	FV
	Gatunki ekspansywne roślin zielnych	<i>Agrostis capillaris</i> 50% <i>Vaccinium myrtillus</i> 20% <i>Deschampsia caespitosa</i> , <i>Festuca rubra</i> 5 % <i>Deschampsia flexuosa</i> 3%% <i>Rumex alpinus</i> , <i>Hypericum maculatum</i> 1%	U2
	Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą (także siewki i nalot)	Brak	FV
	Ocienienie	Brak	FV
	Wysokość runi	54cm (25-80 cm)	U2
	Miejsca do kielkowania	2% pow. (fragmenty odsłoniętej gleby)	U1
	Wojtek	1,5 cm (0 – 4 cm)	FV
	Wykonywane zabiegi (rodzaj, natężenie i powierzchnia)	Na powierzchni nie zaobserwowano śladów wypasu	--
	Negatywne wpływy z otoczenia	1.Rozprzestrzenianie się gatunków ekspansywnych: <i>Agrostis capillaris</i> , <i>Vaccinium myrtillus</i> oraz <i>Deschampsia caespitosa</i> , <i>Festuca rubra</i> , <i>Rumex alpinus</i> 2. Powierzchnia w obrębie stoku wykorzystywanego zimą przez narciarzy	U2
	Perspektywy ochrony	Stanowisko zagrożone jeżeli nie wprowadzi się kontrolowanego wypasu połączonego z wykaszaniem	U2
	Informacje dodatkowe	--	

Fot. Hala Lipowska, poletko nr Cs1 (Jerzy Parusel, 26.09.2011)

Fot. Hala Lipowska, poletko nr Cs2 (Jerzy Parusel, 26.09.2011)

Karta obserwacji gatunku			
Nazwa obiektu		Hala Lipowska	
Obszar geograficzny		Beskid Żywiecki	
Typ stanowiska		badawcze	
Numer poletka		Cs2	
Powierzchnia		24 m ² (4mx6m)	
Współrzędne geograficzne		N 49,52854, E 19,22412	
Wysokość n.p.m.		1207m	
Obszary chronione, na których znajduje się stanowisko		Żywiecki Park Krajobrazowy; Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH240006 Beskid Żywiecki; Obszar Specjalnej Ochrony Natura 2000 PLB240002 Beskid Żywiecki	
Data obserwacji		26.04. 2011, 26.09.2011	
Ekspert		Bula R., Parusel J., Romańczyk M.	
Nazwa gatunku		<i>Crocus scepusiensis</i>	
OCENA STANU POPULACJI			
		Opis	Ocena
Populacja gatunku	Liczebność	228 (41 generat. + 101 weg. + 86 juw.)	FV
	Zagęszczenie	9,1 os./ m ²	FV
	Struktura rozwojowa	18,0 % pędów generatywnych 82,0 % pędów wegetatywnych	FV
	Struktura przestrzenna	Rozmieszczenie skupiskowo-losowe	--
	Wysokość pędów generatywnych	--	--
	Stan zdrowotny	Dobry, brak chorób i pasożytów	FV
	Uwagi	--	
OCENA STANU SIEDLISKA			
Siedlisko	Kod i nazwa siedliska przyrodniczego	6230.2 Zachodniokarpackie murawy bliźniczkowe	
	Zbiorowisko roślinne	<i>Hieracio (vulgati)-Nardetum</i>	
	Pokrycie powierzchni	100%	
	Zwarcie w warstwach	B – 0%, C - 100%, D - 1%	
	Liczba gatunków	19	
		Opis	Ocena
	Gatunki charakterystyczne	<i>Carex ovalis</i> , <i>Nardus stricta</i> , <i>Potentilla aurea</i>	U1
	Obce gatunki inwazyjne	Brak	FV
	Gatunki ekspansywne roślin zielnych	<i>Agrostis capillaris</i>, <i>Deschampsia flexuosa</i> 10% <i>Deschampsia caespitosa</i> 5% <i>Festuca rubra</i> , <i>Rumex alpinus</i> , <i>Vaccinium myrtillus</i> 3%	U1

Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą (także siewki i nalot)	Brak	FV
Ocienienie	Brak	FV
Wysokość runi	56 cm (25-90cm)	U2
Miejsca do kielkowania	1%	U1
Wojłok	1 cm (0 – 3 cm)	FV
Wykonywane zabiegi (rodzaj, natężenie i powierzchnia)	Na powierzchni nie zaobserwowano śladów wypasu	
Negatywne wpływy z otoczenia	1. Rozprzestrzenianie się gatunków ekspansywnych: <i>Deschampsia flexuosa</i> , <i>Agrostis capillaris</i> względnie pozostałych 2. Powierzchnia w okresie zimowym użytkowana jako trasa narciarska	U1
Perspektywy ochrony	Stanowisko zagrożone jeżeli nie wprowadzi się kontrolowanego wypasu połączonego z wykaszaniem	U2
Informacje dodatkowe	--	

IV.2.9. Muńcoł

Nazwa obiektu	Muńcoł		
Obszar geograficzny	Beskid Żywiecki		
Obszary chronione na których znajduje się obiekt	Żywiecki Park Krajobrazowy Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH240006 Beskid Żywiecki Obszar Specjalnej Ochrony Natura 2000 PLB240002 Beskid Żywiecki		
Numer poletka	4	5	6
Stan siedliska	U1	U1	U2
Gatunki:	Pokrycie [skala dziesiętna wg Londo]		
<i>Achillea millefolium</i>	0,1	0,1	0,1
<i>Agrostis capillaris</i>	8	5	5
<i>Alchemilla crinita</i>		0,4	
<i>Alchemilla monticola</i>	2	4	
<i>Campanula serrata</i>	0,1	0,1	0,1
<i>Carex leporina</i>		0,1	
<i>Cirsium palustre</i>	0,1		
<i>Deschampsia caespitosa</i>		0,1	0,2
<i>Festuca rubra</i>	0,4	1	3
<i>Galeopsis pubescens</i>	0,1	0,1	0,1
<i>Galium mollugo</i>		0,1	
<i>Hypericum maculatum</i>	0,1	0,4	0,1
<i>Hypochoeris glabra</i>	0,1		
<i>Leontodon autumnalis</i>	0,1	0,1	
<i>Nardus stricta</i>	0,2	0,1	0,1
<i>Plantago lanceolata</i>	0,4	0,1	

<i>Poa pratensis</i>	0,1	0,1	0,1
<i>Potentilla aurea</i>	0,1		
<i>Potentilla erecta</i>	0,2	0,2	0,1
<i>Prunella vulgaris</i>	0,1		
<i>Ranunculus acris</i>	0,1	0,1	
<i>Ranunculus repens</i>		0,1	0,1
<i>Rubus idaeus</i>	0,1	0,1	0,1
<i>Rumex acetosella</i>		0,1	0,1
<i>Rumex alpestris</i>		0,1	0,2
<i>Stellaria graminea</i>	0,1	0,1	0,1
<i>Trifolium repens</i>	1		
<i>Veronica chamaedrys</i>	0,2	0,1	0,1
<i>Veronica officinalis</i>	0,1	0,1	
<i>Viola tricolor</i>		0,1	
Mszaki:			
<i>Brachythecium albicans</i>		0,2	0,1
<i>Bryum pseudotriquetrum</i>	0,1		
<i>Rhytidiadelphus squarrosus</i>		0,2	
Ekspert	Bula R., Parusel J.B., Romańczyk M.		
Data obserwacji	31.08.2011		

Karta obserwacji gatunku			
Nazwa obiektu		Muńcoł	
Obszar geograficzny		Beskid Żywiecki	
Typ stanowiska		badawcze	
Numer poletka		4	
Powierzchnia		25 m ²	
Współrzędne geograficzne		N 49, 45340° E 19,10932° (dokonano korekty wsp. geogr.)	
Wysokość n.p.m.		1060	
Obszary chronione, na których znajduje się stanowisko		Żywiecki Park Krajobrazowy; Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH240006 Beskid Żywiecki; Obszar Specjalnej Ochrony Natura 2000 PLB240002 Beskid Żywiecki	
Data obserwacji		17.08.2011, 31.08.2011	
Ekspert		Bula R., Parusel J., Romańczyk M.	
Nazwa gatunku		Campanula serrata	
OCENA STANU POPULACJI			
		Opis	Ocena
Populacja gatunku	Liczebność	4 (3 generat. + 1 wegetat.)	U2
	Zagęszczenie	0,16 os./ m ²	U2
	Struktura rozwojowa	75 % pędów generatywnych 25% pędów wegetatywnych	FV FV
	Struktura przestrzenna	Rozmieszczenie skupiskowe	--
	Wysokość pędów generatywnych	26 cm (19-35 cm)	--

	Stan zdrowotny	1 os. – uschnięty szczyt; 1 os. – zgryziony	U2
	Uwagi	--	
OCENA STANU SIEDLISKA			
Siedlisko	Kod i nazwa siedliska przyrodniczego	6510.3 Regłowa łąka mieczykowo-mietlicowa	
	Zbiorowisko roślinne	<i>Gladiolo-Agrostietum</i>	
	Pokrycie powierzchni	95%	
	Zwarcie w warstwach	B – 0%, C - 95%, D - 1%	
	Liczba gatunków	23	
		Opis	Ocena
	Gatunki charakterystyczne	<i>Alchemilla monticola</i> , <i>Agrostis capillaris</i> + <i>Achillea millefolium</i> , <i>Festuca rubra</i> , <i>Plantago lanceolata</i> , <i>Poa pratensis</i> , <i>Prunella vulgaris</i> , <i>Ranunculus acris</i>	U1
	Gatunki chronione i rzadkie	<i>Campanula serrata</i>	--
	Obce gatunki inwazyjne	Brak	FV
	Gatunki ekspansywne roślin zielnych	<i>Hypericum maculatum</i> , <i>Rubus idaeus</i> – 1%	FV
	Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą (także siewki i nalot)	Brak	FV
	Ocienienie	Brak	FV
	Wysokość runi	44 cm (25-70 cm)	U1
	Miejsca do kiełkowania	1%	U1
	Wojłok	99%, 1,5 cm (0-3 cm)	FV
	Eutrofizacja	Brak	FV
	Wykonywane zabiegi (rodzaj, natężenie i powierzchnia)	Nie stwierdzono śladów wypasu	--
	Negatywne wpływy z otoczenia	Ekspansja roślin zielnych: <i>Hypericum maculatum</i> i <i>Rubus idaeus</i>	U1
	Perspektywy ochrony	Utrzymanie wypasu z ewentualnym dostosowaniem wielkości obsady powinno zagwarantować poprawę stanu siedliska. Należy rozważyć przeprowadzenie wykoszenia. Mała liczebność populacji nie gwarantuje jej zachowania (zdarzenia losowe, wypas). Konieczny monitoring dynamiki populacji (reakcja na wypas).	U1
	Informacje dodatkowe	Stan populacji oceniono jako zły (U2). Uwagę zwraca gł. mała liczebność populacji.	

Fot. Muńcoł, poletko nr 4 (Michał Romańczyk, 17.08.2011)

Fot. Muńcoł, poletko nr 5 (Michał Romańczyk, 17.08.2011)

Karta obserwacji gatunku			
Nazwa obiektu		Muńcoł	
Obszar geograficzny		Beskid Żywiecki	
Typ stanowiska		badawcze	
Numer poletka		5	
Powierzchnia		25 m ²	
Współrzędne geograficzne		N 49, 45363° E 19,10791° (dokonano korekty wsp. geogr.)	
Wysokość n.p.m.		1105	
Obszary chronione, na których znajduje się stanowisko		Żywiecki Park Krajobrazowy; Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH240006 Beskid Żywiecki; Obszar Specjalnej Ochrony Natura 2000 PLB240002 Beskid Żywiecki	
Data obserwacji		17.08.2011, 31.08.2011	
Ekspert		Bula R., Parusel J., Romańczyk M.	
Nazwa gatunku		Campanula serrata	
OCENA STANU POPULACJI			
		Opis	Ocena
Populacja gatunku	Liczebność	103 (96 generat. + 7 wegetat.)	U2
	Zagęszczenie	4,1 os./ m ²	--
	Struktura rozwojowa	93,2 % pędów generatywnych 6,8 % pędów wegetatywnych	FV U1
	Struktura przestrzenna	Rozmieszczenie skupiskowe	--
	Wysokość pędów generatywnych	18 cm (12-22 cm)	--
	Stan zdrowotny	Brak chorób i pasożytów, widoczne zgryzanie przez owce	U1
	Uwagi	Płat do opisu wybrano ze względu na znaczne zagęszczenie osobników i jego lokalizację w centralnej części polany.	
OCENA STANU SIEDLISKA			
Siedlisko	Kod i nazwa siedliska przyrodniczego	6510.3 Regłowa łąka mieczykowo-mietlicowa	
	Zbiorowisko roślinne	Gladiolo-Agrostietum	
	Pokrycie powierzchni	100%	
	Zwarcie w warstwach	B – 0%, C - 95%, D - 5%	
	Liczba gatunków	27	
		Opis	Ocena
	Gatunki charakterystyczne	Alchemilla crinita, Alchemilla monticola, Agrostis capillaris + Achillea millefolium, Festuca rubra, Galium mollugo, Plantago lanceolata, Poa pratensis,	U1
	Gatunki chronione i rzadkie	Campanula serrata, Rhytidiadelphus squarrosus	-
	Obce gatunki inwazyjne	Brak	FV
	Gatunki ekspansywne roślin zielnych	Hypericum maculatum – 5% Rubus idaeus – 1%	FV

Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą (także siewki i nalot)	Brak	FV
Ocienienie	Brak	FV
Wysokość runi	45 cm (20-80 cm)	U1
Miejsca do kiełkowania	1%	U1
Wojłok	99%, 1,5 cm (0-4 cm)	FV
Eutrofizacja	Brak	FV
Wykonywane zabiegi (rodzaj, natężenie i powierzchnia)	Nie stwierdzono śladów wypasu	--
Negatywne wpływy z otoczenia	Ekspansja roślin zielnych: <i>Hypericum maculatum</i> i <i>Rubus idaeus</i>	U1
Perspektywy ochrony	Utrzymanie wypasu z ewentualnym dostosowaniem wielkości obsady powinno zagwarantować poprawę stanu siedliska. Należy rozważyć przeprowadzenie wykoszenia. Zachowanie populacji silnie uzależnione od wpływu wypasu (zgryzania osobników gener.) na jej dynamikę – zmiany liczebności, wpływ na owocowanie, kiełkowanie. Konieczny monitoring dynamiki populacji <i>Campanula serrata</i> .	U1
Informacje dodatkowe	Na zły stan populacji (U2) składa się gł. nieokreślony wpływ wypasu (wymaga monitoringu), oraz silne zwarcie wojłoku przy niezadowalającej liczebności populacji.	

Fot. Muńcoł, poletko nr 6 (Michał Romańczyk, 17.08.2011)

Karta obserwacji gatunku			
Nazwa obiektu		Muńcoł	
Obszar geograficzny		Beskid Żywiecki	
Typ stanowiska		badawcze	
Numer poletka		6	
Powierzchnia		25 m ²	
Współrzędne geograficzne		N 49, 45369° E 19,10842°	
Wysokość n.p.m.		1100	
Obszary chronione, na których znajduje się stanowisko		Żywiecki Park Krajobrazowy; Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH240006 Beskid Żywiecki; Obszar Specjalnej Ochrony Natura 2000 PLB240002 Beskid Żywiecki	
Data obserwacji		17.08.2011, 31.08.2011	
Ekspert		Bula R., Parusel J., Romańczyk M.	
Nazwa gatunku		Campanula serrata	
OCENA STANU POPULACJI			
		Opis	Ocena
Populacja gatunku	Liczebność	176 (129 generat. + 47 wegetat.)	U1
	Zagęszczenie	7,0 os./ m ²	--
	Struktura rozwojowa	73,3 % pędów generatywnych 26,7 % pędów wegetatywnych	FV FV
	Struktura przestrzenna	Rozmieszczenie skupiskowe	--
	Wysokość pędów generatywnych	29 cm (15-45)	--
	Stan zdrowotny	Brak chorób i pasożytów, obecne pojedyncze zgryzione osobniki	U1
	Uwagi	Płat do opisu wybrano ze względu na zagęszczenie osobników dzwonka piłkowanego i jego lokalizację w centralnej części polany.	
OCENA STANU SIEDLISKA			
Siedlisko	Kod i nazwa siedliska przyrodniczego	6230.2 Zachodniokarpackie murawy bliźniczkowe	
	Zbiorowisko roślinne	Hieracio (vulgati)-Nardetum	
	Pokrycie powierzchni	100%	
	Zwarcie w warstwach	B – 0%, C - 100%, D - 1%	
	Liczba gatunków	17	
		Opis	Ocena
	Gatunki charakterystyczne	Nardus stricta, Potentilla erecta	U2
	Gatunki chronione i rzadkie	Campanula serrata	--
	Obce gatunki inwazyjne	Brak	FV
	Gatunki ekspansywne roślin zielnych	Agrostis capillaris – 50% Festuca rubra – 30% Deschampsia caespitosa – 3% Rubus idaeus – 1%	U2

Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą (także siewki i nalot)	Brak	FV
Ocienienie	Brak	FV
Wysokość runi	63 cm (30-80 cm)	U2
Miejsca do kiełkowania	1%	U1
Wojłok	99%, 1,5 cm (0-3)	FV
Wykonywane zabiegi (rodzaj, natężenie i powierzchnia)	Nie stwierdzono wypasu	--
Negatywne wpływy z otoczenia	Ekspansja roślin zielnych: <i>Agrostis capillaris</i> , <i>Festuca rubra</i> i <i>Rubus idaeus</i>	U2
Perspektywy ochrony	Utrzymanie wypasu powinno zagwarantować poprawę stanu siedliska. Należy rozważyć przeprowadzenie wykoszenia. Zachowanie populacji silnie uzależnione od wpływu wypasu (zgryzania osobników gener.) na jej dynamikę – zmiany liczebności, wpływ na owocowanie, kiełkowanie. Konieczny monitoring dynamiki populacji <i>Campanula serrata</i> .	U1
Informacje dodatkowe	Na niezadowalający stan populacji (U1) składa się gł. nieokreślony wpływ wypasu (wymaga monitoringu), ekspansja roślin zielnych i znaczne zwarcie wojłoku.	

V.2.10. Rycerzowa

Nazwa obiektu	Rycerzowa		
Obszar geograficzny	Beskid Żywiecki		
Obszary chronione na których znajduje się obiekt	Żywiecki Park Krajobrazowy Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH 240006 Beskid; Obszar Specjalnej Ochrony Natura 2000 PLB 240002 Beskid Żywiecki		
Numer poletka	CS1	CS2	CS3
Stan siedliska	U2	U2	U2
Gatunki roślin:	Pokrycie [skala dziesiętna wg Londo]		
<i>Achillea millefolium</i>	0,1	0,1	0,1
<i>Agrostis capillaris</i>	0,4	5	2
<i>Anthoxanthum odoratum</i>	0,1		
<i>Campanula serrata</i>	1	0,1	0,1
<i>Carex ovalis</i>	0,1	0,1	0,4
<i>Carex pallescens</i>			0,1
<i>Deschampsia caespitosa</i>	0,1	0,1	0,2
<i>Deschampsia flexuosa</i>	0,1		
<i>Festuca rubra</i>	3	1	5
<i>Holcus mollis</i>	6		
<i>Hypericum maculatum</i>	0,4	0,2	0,1
<i>Nardus stricta</i>	1	3	1
<i>Poa pratensis</i>	0,4	0,1	0,1

<i>Potentilla aurea</i>		0,1	
<i>Potentilla erecta</i>	0,1	0,2	0,1
<i>Ranunculus acris</i>	0,1		
<i>Rubus idaeus</i>	0,1	0,1	2
<i>Rumex acetosella</i>	0,1	0,1	0,2
<i>Rumex alpestris</i>	0,4	0,1	0,2
<i>Stellaria graminea</i>	0,1	0,1	0,1
<i>Vaccinium myrtillus</i>	0,1	0,1	
<i>Veronica officinalis</i>	0,1	0,1	0,1
Mszaki:			
<i>Brachythecium albicans</i>			0,4
<i>Rhytidiadelphus squarrosus</i>	0,2	0,1	0,4
Ekspert	Bula R., Parusel J., Romańczyk M.		
Data obserwacji	31.08.2011		

Karta obserwacji gatunku			
Nazwa obiektu		Rycerzowa	
Obszar geograficzny		Beskid Żywiecki	
Typ stanowiska		badawcze	
Numer poletka		CS1	
Powierzchnia		25 m ²	
Współrzędne geograficzne		N 49°, 25,128' E 19°, 05,685'	
Wysokość n.p.m.		1138 m n.p.m.	
Obszary chronione, na których znajduje się stanowisko		Żywiecki Park Krajobrazowy; Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH240006 Beskid Żywiecki; Obszar Specjalnej Ochrony Natura 2000 PLB 240002 Beskid Żywiecki	
Data obserwacji		17.08.2011, 31.08.2011	
Ekspert		Bula R., Parusel J., Romańczyk M.	
Nazwa gatunku		Campanula serrata	
OCENA STANU POPULACJI			
		Opis	Ocena
Populacja gatunku	Liczebność	539 (424 generat. + 115 weg.)	U2
	Zagęszczenie	21,6 os./ m ²	U2
	Struktura rozwojowa	78,7 % pędów generatywnych	FV
		21,3% pędów wegetatywnych	FV
	Struktura przestrzenna	Rozmieszczenie skupiskowe	--
	Wysokość pędów generatywnych	38 cm (35-41)	--
	Stan zdrowotny	Brak chorób i pasożytów, przeważająca większość osobników zgryziona	U2
Uwagi		Płat do opisu wybrano na podstawie wyróżniającej się w terenie liczebności Campanula serrata, płat ten położony jest na grzbiecie w sąsiedztwie szlaku turystycznego	

OCENA STANU SIEDLISKA		
Siedlisko edlisko	Kod i nazwa siedliska przyrodniczego	6230.2 Zachodniokarpackie murawy bliźniczkowe
	Zbiorowisko roślinne	<i>Hieracio (vulgati)-Nardetum</i>
	Pokrycie powierzchni	100%
	Zwarcie w warstwach	B – 0%, C - 100%, D - 2%
	Liczba gatunków	21
		Opis
	Gatunki charakterystyczne	<i>Carex ovalis</i> , <i>Nardus stricta</i> , <i>Potentilla erecta</i> , <i>Veronica officinalis</i>
	Obce gatunki inwazyjne	Brak
	Gatunki ekspansywne roślin zielnych	<i>Holcus mollis</i> 60% <i>Festuca rubra</i> 30%
	Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą (także siewki i naloty)	Brak
	Ocienienie	Brak
	Wysokość runi	45 cm (15-75)
	Miejsca do kiełkowania	1%
	Wojłok	99%, 2 cm (0-4,5 cm)
	Wykonywane zabiegi (rodzaj, natężenie i powierzchnia)	Wypas, silny (50-75% pow.)
	Negatywne wpływy z otoczenia	Ekspansja <i>Holcus mollis</i> i <i>Festuca rubra</i>
	Perspektywy ochrony	Gatunek ma szansę przetrwania na stanowisku na co wskazuje prawidłowa struktura rozwojowa i znaczna liczebność. Zmniejszenie liczebności może być wynikiem fluktuacji.
	Informacje dodatkowe	Pomimo dużej liczebności osobników stan populacji został oceniony jako zły U2 ze względu na stan zachowania siedliska oraz stan zdrowotny populacji (brak możliwości wydania nasion). Niezbędna kontrola w celu wykazania czy obniżona liczebność jest wynikiem fluktuacji, daty badania czy niekorzystnym trendem.

Karta obserwacji gatunku	
Nazwa obiektu	Rycerzowa
Obszar geograficzny	Beskid Żywiecki
Typ stanowiska	badawcze
Numer poletka	CS2
Powierzchnia	25 m ²
Współrzędne geograficzne	N 49°, 25,255' E 19°, 05,797'
Wysokość n.p.m.	1147 m n.p.m.
Obszary chronione, na których znajduje się stanowisko	Żywiecki Park Krajobrazowy; Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH240006 Beskid Żywiecki; Obszar Specjalnej Ochrony Natura 2000 PLB 240002 Beskid Żywiecki
Data obserwacji	17.08.2011, 31.08.2011

Ekspert		Bula R., Parusel J., Romańczyk M.	
Nazwa gatunku		Campanula serrata	
OCENA STANU POPULACJI			
		Opis	Ocena
Populacja gatunku	Liczebność	20 (20 generat. + 0 weg.)	U2
	Zagęszczenie	0,8 os./ m ²	U2
	Struktura rozwojowa	100 % pędów generatywnych 0% pędów wegetatywnych	U2 U2
	Struktura przestrzenna	Rozmieszczenie skupiskowe	--
	Wysokość pędów generatywnych	21 cm (21-22 cm)	--
	Stan zdrowotny	Brak chorób i pasożytów, większość pędów zgryziona	U2
	Uwagi	Płat do opisu wybrano na podstawie przeciętnej liczebności Campanula serrata	
OCENA STANU SIEDLISKA			
Siedlisko	Kod i nazwa siedliska przyrodniczego	6230.2 Zachodniokarpackie murawy bliźniczkowe	
	Zbiorowisko roślinne	Hieracio (vulgati)-Nardetum	
	Pokrycie powierzchni	100%	
	Zwarcie w warstwach	B – 0%, C - 100%, D - 1%	
	Liczba gatunków	18	
		Opis	Ocena
	Gatunki charakterystyczne	Carex ovalis, Nardus stricta, Potentilla aurea, Potentilla erecta, Veronica officinalis	U1
	Obce gatunki inwazyjne	Brak	FV
	Gatunki ekspansywne roślin zielnych	Agrostis capillaris 50%, Festuca rubra 10%, Rubus idaeus 1%, Vaccinium myrtillus 1%	U2
	Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą (także siewki i naloty)	Brak	FV
	Ocienienie	Brak	FV
	Wysokość runi	50 cm (30-70 cm)	U1
	Miejsca do kiełkowania	Brak	U2
	Wojłok	100%, 3 cm (2 – 4 cm)	FV
	Wykonywane zabiegi (rodzaj, natężenie i powierzchnia)	Wypas, silny (50-75% pow.)	--
	Negatywne wpływy z otoczenia	Ekspansja Agrostis capillaris i Festuca rubra	U1
	Perspektywy ochrony	Szansa przetrwania gatunku na stanowisku niepewna, na co wskazuje zmniejszona liczebność, niekorzystna struktura rozwojowa oraz brak miejsc do kiełkowania. Zmniejszenie liczebności może być jednak wynikiem fluktuacji.	U2
	Informacje dodatkowe	Niezbędna kontrola w celu wykazania czy obniżona liczebność jest wynikiem fluktuacji, daty badania czy niekorzystnym trendem oraz w celu ponownej oceny struktury rozwojowej.	

Fot. Hala Rycerzowa, poletko nr CS1 (Michał Romańczyk, 17.08.2011)

Fot. Hala Rycerzowa, poletko nr CS2 (Michał Romańczyk, 17.08.2011)

Karta obserwacji gatunku			
Nazwa obiektu		Rycerzowa	
Obszar geograficzny		Beskid Żywiecki	
Typ stanowiska		badawcze	
Numer poletka		CS3	
Powierzchnia		25 m ²	
Współrzędne geograficzne		N 49°, 25,134' E 19°, 05,650'	
Wysokość n.p.m.		1134 m n.p.m.	
Obszary chronione, na których znajduje się stanowisko		Żywiecki Park Krajobrazowy Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH240006 Beskid Żywiecki; Obszar Specjalnej Ochrony Natura 2000 PLB 240002 Beskid Żywiecki	
Data obserwacji		17.08.2011, 31.08.2011	
Ekspert		Bula R., Parusel J., Romańczyk M.	
Nazwa gatunku		Campanula serrata	
OCENA STANU POPULACJI			
		Opis	Ocena
Populacja gatunku	Liczebność	10 (7 generat. + 3 weg.)	U2
	Zagęszczenie	0,4 os./ m ²	U2
	Struktura rozwojowa	70 % pędów generatywnych 30% pędów wegetatywnych	FV FV
	Struktura przestrzenna	Rozmieszczenie skupiskowe	--
	Wysokość pędów generatywnych	16 cm (--)	--
	Stan zdrowotny	Część osobników zgryzionych przez zwierzęta	U1
	Uwagi	Płat do opisu wybrano na podstawie niskiej liczebności Campanula serrata oraz złego stanu zachowania siedliska	
OCENA STANU SIEDLISKA			
Siedlisko	Kod i nazwa siedliska przyrodniczego	6230.2 Zachodniokarpackie murawy bliźniczkowe	
	Zbiorowisko roślinne	Hieracio (vulgati)-Nardetum	
	Pokrycie powierzchni	100%	
	Zwarcie w warstwach	B – 0%, C - 100%, D - 10%	
	Liczba gatunków	18	
		Opis	Ocena
	Gatunki charakterystyczne	Carex ovalis, Carex pallescens, Nardus stricta, Potentilla erecta, Veronica officinalis	U1
	Obce gatunki inwazyjne	Brak	FV
	Gatunki ekspansywne roślin zielnych	Festuca rubra 50%, Rubus idaeus 20%, Agrostis capillaris 20%,	U2
	Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą (także siewki i nalot)	Brak	FV
	Ocienienie	Brak	FV

Wysokość runi	53 cm (25-80 cm)	U2
Miejsca do kiełkowania	Brak	U2
Wojtek	100%, 3,5 cm (2-4,5 cm)	U1
Wykonywane zabiegi (rodzaj, natężenie i powierzchnia)	Wypas, średni (25-50% pow.)	--
Negatywne wpływy z otoczenia	Ekspansja <i>Rubus idaeus</i> oraz <i>Festuca rubra</i> i <i>Agrostis capillaris</i>	U2
Perspektywy ochrony	Szansa przetrwania gatunku na stanowisku niepewna, na co wskazuje zmniejszona liczebność oraz brak miejsc do kiełkowania. Zmniejszenie liczebności może być jednak wynikiem fluktuacji.	U2
Informacje dodatkowe	Stan populacji został oceniony jako zły U2 ze względu na stan zachowania siedliska oraz niską (w tym zmniejszającą się liczebność) <i>Campanula serrata</i> . Niezbędna kontrola w celu wykazania czy obniżona liczebność jest wynikiem fluktuacji, daty badania czy niekorzystnym trendem.	

Fot. Hala Rycerzowa poletko nr Cs3 (Michał Romańczyk, 17.08.2011)

IV.2.11. Rysianka

Nazwa obiektu	Hala Rysianka			
Obszar geograficzny	Beskid Żywiecki			
Obszary chronione, na których znajduje się obiekt	Żywiecki Park Krajobrazowy Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH 240006 Beskid Żywiecki Obszar Specjalnej Ochrony Natura 2000 PLB 240002 Beskid Żywiecki			
Numer poletka	Cs1	Cs2	HN3/Cs3	Cs4
Stan siedliska	U2	U2	U2	U2
Gatunki roślin:	Pokrycie [skala dziesiętna wg Londo]			
<i>Achillea millefolium</i>		0,1		
<i>Agrostis capillaris</i>	1	0,2		0,1
<i>Alchemilla crinita</i>		0,1		
<i>Carex ovalis</i>	0,1	0,1		0,1
<i>Carex nigra</i>				0,1
<i>Carex pilulifera</i>				0,1
<i>Deschampsia caespitosa</i>	1	0,1		0,1
<i>Deschampsia flexuosa</i>				0,1
<i>Festuca ovina</i>	0,1			
<i>Festuca rubra</i>	0,1	0,1	0,1	0,1
<i>Holcus mollis</i>	5	9	9	9
<i>Homogyne alpina</i>	0,1			
<i>Hypericum maculatum</i>	0,1	0,4		
<i>Luzula luzuloides ssp. erythraea</i>	0,1			
<i>Luzula sylvatica</i>	0,4			
<i>Oxalis acetosella</i>	0,1			
<i>Nardus stricta</i>	1		0,1	0,2
<i>Poa pratensis</i>				0,1
<i>Polygonum bistorta</i>	0,1			
<i>Populus tremula</i>		0,1		
<i>Potentilla aurea</i>	0,1	0,1	0,1	
<i>Potentilla erecta</i>	0,1			
<i>Ranunculus repens</i>		0,1		
<i>Rumex acetosella</i>	0,1	0,1		
<i>Rumex alpinus</i>	0,2	0,1		
<i>Rumex arifolius</i>	0,2	0,2	0,2	0,4
<i>Senecio ovatus</i>	0,2	0,1		0,1
<i>Stellaria graminea</i>		0,1		0,1
<i>Urtica dioica</i>		0,1		
<i>Vaccinium myrtillus</i>	0,1			0,1
<i>Veronica officinalis</i>	0,1	0,1		
MSZAKI:				
<i>Rhytiadelphus squarrosus</i>	0,1			0,1
Ekspert	Bula R., Parusel J.B, Romańczyk M.			
Data obserwacji	26.09.2011			

Karta obserwacji gatunku			
Nazwa obiektu		Hala Rysianka	
Obszar geograficzny		Beskid Żywiecki	
Typ stanowiska		badawcze	
Numer poletka		Cs1	
Powierzchnia		25 m ²	
Współrzędne geograficzne		N 49,53606, E 19,23337	
Wysokość n.p.m.		1262m	
Obszary chronione, na których znajduje się stanowisko		Żywiecki Park Krajobrazowy Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH240006 Beskid Żywiecki; Obszar Specjalnej Ochrony Natura 2000 PLB 240002 Beskid Żywiecki	
Data obserwacji		26.04.2011, 26.09.2011	
Ekspert		Bula R., Parusel J., Romańczyk M.	
Nazwa gatunku		<i>Crocus scepusiensis</i>	
OCENA STANU POPULACJI			
		Opis	Ocena
Populacja gatunku	Liczebność	700 (95 generat. + 410 weg. + 195 juw.)	FV
	Zagęszczenie	28 osobników/ m ²	FV
	Struktura rozwojowa	13,6 % pędów generatywnych 86,4 % pędów wegetatywnych	FV FV
	Struktura przestrzenna	Rozmieszczenie skupiskowo- losowe	--
	Wysokość pędów generatywnych	--	--
	Stan zdrowotny	Dobry, brak chorób i pasożytów	FV
	Uwagi	--	
OCENA STANU SIEDLISKA			
Siedlisko	Kod i nazwa siedliska przyrodniczego	6230.2 Zachodniokarpackie murawy bliźniczkowe	
	Zbiorowisko roślinne	<i>Hieracio(vulgati)–Nardetum</i> facja z <i>Holcus mollis</i>	
	Pokrycie powierzchni	95%	
	Zwarcie w warstwach	B – 0%, C - 95%, D - 1%	
	Liczba gatunków	22	
		Opis	Ocena
	Gatunki charakterystyczne	<i>Carex ovalis</i> , <i>Nardus stricta</i> <i>Potentilla aurea</i> , <i>Potentilla erecta</i> , <i>Veronica officinalis</i>	U1
	Obce gatunki inwazyjne	Brak	FV
	Gatunki ekspansywne roślin zielnych	<i>Holcus mollis</i> 50% <i>Deschampsia caespitosa</i> 10% <i>Rumex alpinus</i> 3% <i>Vaccinium myrtillus</i> 1%	U2
	Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą (także siewki i nalot)	Brak	FV

	Ocienienie	Znikome (powierzchnia częściowo ocieniona przez ścianę lasu)	FV
	Wysokość runi	58 cm (25-110 cm)	U2
	Miejsca do kiełkowania	5% powierzchni	FV
	Wojłok	95%, 1,5 cm (0 – 3,5 cm)	FV
	Wykonywane zabiegi (rodzaj, natężenie i powierzchnia)	Wypas, bardzo silny (75-100% pow.)	--
	Negatywne wpływy z otoczenia	1. Rozprzestrzenianie się gatunków ekspansywnych: <i>Holcus mollis</i> , <i>Deschampsia caespitosa</i> , <i>Rumex alpinus</i> , <i>Vaccinium myrtillus</i> 2. Widoczne ślady kóz, warstwa zielna zniszczona na części powierzchni – dojazd gospodarczy do schroniska? 3. Obecność <i>Rumex alpinus</i> i <i>Holcus mollis</i> wskazuje na wysoką zawartość azotu w podłożu.	U1
	Perspektywy ochrony	Stanowisko zagrożone w przypadku dalszego niszczenia powierzchni przez pojazdy samochodowe.	U1
	Informacje dodatkowe	--	

Fot. Hala Rysianka, poletko nr Cs1 (Jerzy Parusel, 26.09.2011)

Karta obserwacji gatunku			
Nazwa obiektu		Hala Rysianka	
Obszar geograficzny		Beskid Żywiecki	
Typ stanowiska		badawcze	
Numer poletka		Cs2	
Powierzchnia		25 m ²	
Współrzędne geograficzne		N 49,53558, E 19,23335	
Wysokość n.p.m.		1250	
Obszary chronione, na których znajduje się stanowisko		Żywiecki Park Krajobrazowy; Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH240006 Beskid Żywiecki; Obszar Specjalnej Ochrony Natura 2000 PLB240002 Beskid Żywiecki	
Data obserwacji		26.04.2011, 26.09.2011	
Ekspert		Bula R., Parusel J., Romańczyk M.	
Nazwa gatunku		<i>Crocus scepusiensis</i>	
OCENA STANU POPULACJI			
		Opis	Ocena
Populacja gatunku	Liczebność	152 (19 generat. + 68 weg. + 65 juw.)	FV
	Zagęszczenie	6 os./ m ²	FV
	Struktura rozwojowa	12,5 % pędów generatywnych 87,5 % pędów wegetatywnych	FV FV
	Struktura przestrzenna	Rozmieszczenie skupiskowo-losowe	--
	Wysokość pędów generatywnych	--	--
	Stan zdrowotny	Dobry, brak chorób i pasożytów	FV
	Uwagi	--	
OCENA STANU SIEDLISKA			
Siedlisko	Kod i nazwa siedliska przyrodniczego	6230.2 Zachodniokarpackie murawy bliźniczkowe	
	Zbiorowisko roślinne	<i>Hieracio(vulgati)–Nardetum</i> facja z <i>Holcus mollis</i>	
	Pokrycie powierzchni	100%	
	Zwarcie w warstwach	B – 0%, C - 100%, D - 0%	
	Liczba gatunków	18	
		Opis	Ocena
	Gatunki charakterystyczne	<i>Carex ovalis</i> , <i>Potentilla aurea</i> , <i>Veronica officinalis</i>	U1
	Obce gatunki inwazyjne	Brak	FV
	Gatunki ekspansywne roślin zielnych	<i>Holcus mollis</i> 90% <i>Rumex alpinus</i> 1%	U2
	Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą (także siewki i	<1% (<i>Populus tremula</i> <1%)	FV
	Ocienienie	Brak	FV
	Wysokość runi	42cm (30-80)	U1

Miejsca do kiełkowania	1%	U1
Wojłok	99%, 2 cm (0 – 4)	FV
Wykonywane zabiegi (rodzaj, natężenie i powierzchnia)	Wypas, bardzo silny (75-100% pow.)	--
Negatywne wpływy z otoczenia	1. Rozprzestrzenianie się gatunków ekspansywnych: <i>Holcus mollis</i> , <i>Rumex alpinus</i> . 2. Widoczne ślady kół, powierzchnia rozjechana przez pojazdy 3. Obecność <i>Rumex alpinus</i> , <i>Holcus mollis</i> i <i>Urtica dioica</i> wskazuje na wysoką zawartość azotu w podłożu.	U2
Perspektywy ochrony	Dobre przy zachowaniu kontrolowanego wypasu, jednocześnie należy wykluczyć możliwość lokalizacji koszar na powierzchni lub w jej sąsiedztwie.	U1
Informacje dodatkowe	--	

Fot. Hala Rysianka, poletko nr Cs2 (Jerzy Parusel, 26.09.2011)

Karta obserwacji gatunku			
Nazwa obiektu		Hala Rysianka	
Obszar geograficzny		Beskid Żywiecki	
Typ stanowiska		badawcze	
Numer poletka		Cs3	
Powierzchnia		25 m ²	
Współrzędne geograficzne		N 49,53480, E 19,23513	
Wysokość n.p.m.		1229m	
Obszary chronione, na których znajduje się stanowisko		Żywiecki Park Krajobrazowy Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH240006 Beskid Żywiecki, Obszar Specjalnej Ochrony Natura 2000 PLB240002 Beskid Żywiecki	
Data obserwacji		26.04.2011, 26.09.2011	
Ekspert		Bula R., Parusel J., Romańczyk M.	
Nazwa gatunku		<i>Crocus scepusiensis</i>	
OCENA STANU POPULACJI			
		Opis	Ocena
Populacja gatunku	Liczebność	537 (56 generat. + 214 weg. + 267 juw.)	FV
	Zagęszczenie	21,5 os./ m ²	FV
	Struktura rozwojowa	10,4 % pędów generatywnych 89,6 % pędów wegetatywnych	FV FV
	Struktura przestrzenna	Rozmieszczenie skupiskowo-losowe	--
	Wysokość pędów generatywnych	--	--
	Stan zdrowotny	Dbory, brak chorób i pasożytów	FV
	Uwagi		
OCENA STANU SIEDLISKA			
Siedlisko	Kod i nazwa siedliska przyrodniczego	6230.2 Zachodniokarpackie murawy bliźniczkowe	
	Zbiorowisko roślinne	<i>Hieracio(vulgati)–Nardetum</i> facja z <i>Holcus mollis</i>	
	Pokrycie powierzchni	95%	
	Zwarcie w warstwach	B – 0%, C - 95%, D - 0%	
	Liczba gatunków	5	
		Opis	Ocena
	Gatunki charakterystyczne	<i>Nardus stricta</i> , <i>Potentilla aurea</i>	U2
	Obce gatunki inwazyjne	Brak	FV
	Gatunki ekspansywne roślin zielnych	<i>Holcus mollis</i> 90%	U2
	Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą (także siewki i nalot)	Brak	FV
	Ocienienie	Brak	FV

Wysokość runi	23cm (20-30 cm)	FV
Miejsca do kiełkowania	Brak	U2
Wojtek	3cm (1,5-4,5 cm)	U2
Wykonywane zabiegi (rodzaj, natężenie i powierzchnia)	Wypas, bardzo silny (75-100% pow.)	
Negatywne wpływy z otoczenia	1. Rozprzestrzenianie się gatunków ekspansywnych: <i>Holcus mollis</i> 2. Widoczne ślady kół, powierzchnia rozjechana przez pojazdy 3. Duży udział <i>Holcus mollis</i> wskazuje na wysoką zawartość azotu w podłożu.	U2
Perspektywy ochrony	Dobre przy zachowaniu kontrolowanego wypasu, jednocześnie należy wykluczyć możliwość koszarowania owiec na powierzchni i w jej otoczeniu.	U1
Informacje dodatkowe	Powierzchnia odtworzona – kołki zniszczone przez pojazdy (możliwa niepełna zgodność z pow. zeszłoroczną)	

Fot. Hala Rysianka, poletko nr Cs3 (Jerzy Parusel, 26.09.2011)

Karta obserwacji gatunku			
Nazwa obiektu		Hala Rysianka	
Obszar geograficzny		Beskid Żywiecki	
Typ stanowiska		kontrolne	
Numer poletka		Cs4	
Powierzchnia		25 m ²	
Współrzędne geograficzne		N 49,53465, E 19,23485	
Wysokość n.p.m.		1229m	
Obszary chronione, na których znajduje się stanowisko		Żywiecki Park Krajobrazowy Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH240006 Beskid Żywiecki, Obszar Specjalnej Ochrony Natura 2000 PLB240002 Beskid Żywiecki	
Data obserwacji		26.04.2011, 26.09.2011	
Ekspert		Bula R., Parusel J., Romańczyk M.	
Nazwa gatunku		<i>Crocus scepusiensis</i>	
OCENA STANU POPULACJI			
		Opis	Ocena
Populacja gatunku	Liczebność	957 (142 generat. + 181 weg. + 634 juw.)	FV
	Zagęszczenie	38,3 os./ m ²	FV
	Struktura rozwojowa	14,8 % pędów generatywnych 85,2 % pędów wegetatywnych	FV FV
	Struktura przestrzenna	Rozmieszczenie skupiskowo-losowe	--
	Wysokość pędów generatywnych	--	--
	Stan zdrowotny	Dobry, brak chorób i pasożytów	FV
	Uwagi		
OCENA STANU SIEDLISKA			
Siedlisko	Kod i nazwa siedliska przyrodniczego	6230.2 Zachodniokarpackie murawy bliźniczkowe	
	Zbiorowisko roślinne	<i>Hieracio(vulgati)–Nardetum</i> facja z <i>Holcus mollis</i>	
	Pokrycie powierzchni	95%	
	Zwarcie w warstwach	B – 0%, C - 95%, D - 1%	
	Liczba gatunków	15	
		Opis	Ocena
	Gatunki charakterystyczne	<i>Carex pilulifera</i> , <i>Carex ovalis</i> , <i>Nardus stricta</i>	U1
	Obce gatunki inwazyjne	Brak	FV
	Gatunki ekspansywne roślin zielnych	<i>Holcus mollis</i> 90% <i>Vaccinium myrtillus</i> 1%	U2
	Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą (także siewki i nalot)	Brak	FV
	Ocienienie	Brak	FV
	Wysokość runi	35cm (25-45cm)	FV
	Miejsca do kiełkowania	Ok. 3 % powierzchni	U1

	Wojtek	97%, 3cm (0-5 cm)	U1
	Wykonywane zabiegi (rodzaj, natężenie i powierzchnia)	Wypas, bardzo silny (75-100% pow.)	
	Negatywne wpływy z otoczenia	1. Rozprzestrzenianie się gatunków ekspansywnych: <i>Holcus mollis</i> , <i>Vaccinium myrtillus</i> , <i>Agrostis capillaris</i> , <i>Festuca rubra</i> 2. Duży udział <i>Holcus mollis</i> wskazuje na wysoką zawartość azotu w podłożu.	U2
	Perspektywy ochrony	Dobre, przy zachowaniu dotychczasowej formy użytkowania	U1
	Informacje dodatkowe	--	

Fot. Hala Rysianka, poletko nr Cs4 (Jerzy Parusel, 26.09.2011)

IV. 3. Jura Krakowsko-Częstochowska

IV.3.1. Golizna

Nazwa obiektu	Golizna		
Obszar geograficzny	Wyżyna Częstochowska		
Obszary chronione na których znajduje się obiekt	Park Krajobrazowy Orlich Gniazd, powierzchniowy pomnik przyrody		
Numer poletka	GOL_1	GOL_2	GOL/AnSyl_1
Stan siedliska	U2	U1	U1
Gatunki roślin:	Pokrycie [skala dziesiętna wg Londo]		
<i>Achillea collina</i>	0,1	0,1	
<i>Achillea millefolium</i>			0,1
<i>Agrimonia eupatoria</i>	0,2	0,4	0,4
<i>Allium oleraceum</i>	0,1	0,1	0,1
<i>Anemone sylvestris</i>		0,1	2
<i>Arrhenatherum elatius</i>	0,1	0,1	0,2
<i>Asperula cynanchica</i>	0,1	0,1	
<i>Betonica officinalis</i>	2		
<i>Brachypodium pinnatum</i>	4	7	3
<i>Briza media</i>	0,1	0,1	0,2
<i>Campanula rapunculoides</i>	0,1	0,1	2
<i>Carex caryophylla</i>	0,1		
<i>Carlina acaulis</i>		0,1	0,2
<i>Centaurea jacea</i>			0,1
<i>Convolvulus arvensis</i>	0,1	0,1	0,1
<i>Coronilla varia</i>	0,1	0,1	0,1
<i>Crataegus sp.</i>		0,1	0,1
<i>Cruciata gabra</i>			0,1
<i>Dactylis glomerata</i>	0,1	0,1	0,1
<i>Euphorbia cyparissias</i>	0,1	0,1	0,2
<i>Festuca rubra</i>	0,1	0,1	
<i>Fragaria viridis</i>	0,1		1
<i>Galium boreale</i>	0,4	0,1	0,4
<i>Galium verum</i>	0,2	0,1	0,4
<i>Hypericum perforatum</i>	0,1	0,1	0,1
<i>Juniperus communis</i>		0,2	
<i>Leontodon hispidus</i>	0,1		
<i>Linum catharticum</i>	0,1		
<i>Medicago falcata</i>	0,1	0,1	0,4
<i>Orobancha sp.</i>			0,1
<i>Peucedanum cervaria</i>		1	0,1
<i>Plantago media</i>		0,1	
<i>Poa angustifolia</i>	0,1	0,1	0,1
<i>Polygala comosa</i>			0,1
<i>Potentilla heptaphylla</i>	0,1	0,1	
<i>Primula elatior</i>	1		
<i>Primula veris</i>		1	0,1
<i>Prunus spinosa</i>	3	0,2	0,1

<i>Pyrus communis</i>			0,1
<i>Rhamnus catharticus</i>	0,1	0,1	0,1
<i>Rosa canina</i>		0,1	
<i>Quercus robur</i>	0,1	0,1	
<i>Quercus petraea</i>			0,1
<i>Salvia pratensis</i>			2
<i>Salvia verticillata</i>	0,1	0,4	
<i>Sanguisorba minor</i>	0,1		0,2
<i>Seseli annuum</i>	0,1		
<i>Solidago virgaurea</i>		0,1	
<i>Verbascum lychnitis</i>	0,1		
<i>Viola hirta</i>	1	0,1	
MSZAKI			
<i>Brachythecium albicans</i>	3	0,2	
<i>Fissidens adianthoides</i>		0,2	
<i>Hypnum cupressiforme</i>		0,2	
Ekspert	Bula R., Parusel J., Romańczyk M.		
Data obserwacji	24.05.2011, 14.07.2011		

Karta obserwacji siedliska przyrodniczego		
Nazwa obiektu	Golizna, gm. Mstów	
Obszar geograficzny	Wyżyna Częstochowska	
Typ stanowiska (badawcze/kontrolne)	Badawcze	
Numer poletka	GOL_1	
Powierzchnia	25 m ²	
Współrzędne geograficzne	N 50,81807 E 19,29832	
Wysokość n.p.m.	283	
Obszary chronione, na których znajduje się stanowisko	Park Krajobrazowy Orlich Gniazd, użytek ekologiczny „Golizna”	
Kod i nazwa siedliska przyrodniczego	6210.3 Kwietne murawy kserotermiczne	
Zbiorowisko roślinne	Adonido-Brachypodietum pinnati / Origano-Brachypodietum pinnati	
Pokrycie powierzchni	100%	
Zwarcie w warstwach	C - 90%, D - 30%	
Liczba gatunków	34	
OCENA STANU SIEDLISKA		
	Opis	Ocena
Gatunki charakterystyczne	Agrimonia eupatoria, Allium oleraceum, Asperula cynanchica, Brachypodium pinnatum, Carex caryophyllea, Salvia verticillata, Euphorbia cyparissias, Seseli annuum	FV
Gatunki chronione i rzadkie	Primula elatior	--
Obce gatunki inwazyjne	Brak	FV

Gatunki ekspansywne roślin zielnych	Brak	FV
Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą (także siewki i nalot)	W warstwie runa (nalot): <i>Prunus spinosa</i> 30%, <i>Rhamnus catharticus</i> 1%, <i>Quercus robur</i> 1%	U2
Liczba gatunków storczykowatych	Brak	U2
Wysokość runi	45 cm (25-90 cm)	--
Wojłok	Brak	FV
Wykonywane zabiegi (rodzaj, powierzchnia i natężenie)	Wypas, bardzo silny (75-100% pow.)	--
Negatywne wpływy z otoczenia	Możliwe obsiewanie się dębu i zarastanie przez śliwę tarninę czy inne gatunki krzewiaste	U1
Perspektywy ochrony	Dobre, przy zachowaniu dotychczasowej formy użytkowania i kontrolowaniu rozwoju podrostów drzew i krzewów	U1
Ekspert/Data obserwacji	Bula R., Parusel J.B., Romańczyk M. 14.07.2011	

Fot. Golizna, poletko nr GOL_1 (Jerzy Parusel, 14.07.2011)

Karta obserwacji siedliska przyrodniczego		
Nazwa obiektu	Golizna, gm. Mstów	
Obszar geograficzny	Wyżyna Częstochowska	
Typ stanowiska (badawcze/kontrolne)	Badawcze	
Numer poletka	GOL_2	
Powierzchnia	25 m ²	
Współrzędne geograficzne	N 50,81794 E 19,29865	
Wysokość n.p.m.	274	
Obszary chronione, na których znajduje się stanowisko	Park Krajobrazowy Orlich Gniazd, użytek ekologiczny „Golizna”	
Kod i nazwa siedliska przyrodniczego	6210.3 Kwietne murawy kserotermiczne	
Zbiorowisko roślinne	Adonio-Brachypodietum pinnati /Origano-Brachypodietum pinnati	
Pokrycie powierzchni	100%	
Zwarcie w warstwach	C - 95%, D - 5%	
Liczba gatunków	36	
OCENA STANU SIEDLISKA		
	Opis	Ocena
Gatunki charakterystyczne	Achillea collina, Allium oleraceum, Asperula cynanchica, Brachypodium pinnatum, Euphorbia cyparissias, Plantago media, Salvia verticillata	FV
Gatunki chronione i rzadkie	Anemone sylvestris, Carlina acaulis, Primula veris	--
Obce gatunki inwazyjne	Brak	FV
Gatunki ekspansywne roślin zielnych	Brachypodium pinnatum	U1
Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą (także siewki i nalot)	W warstwie runa (nalot): Crataegus sp. 1%, Juniperus communis 3%, Prunus spinosa 3%, Quercus robur 1%, Rhamnus catharticus 1%, Rosa canina 1%	FV
Liczba gatunków storczykowatych	Brak	U2
Wysokość runi	55 cm (30-120 cm)	--
Wojłok	0-0,5 cm	FV
Wykonywane zabiegi (rodzaj, powierzchnia i natężenie)	Wypas, bardzo silny (75-100% pow.)	
Negatywne wpływy z otoczenia	Możliwe obsiewanie się dębu i zarastanie przez śliwę tarninę czy inne gatunki krzewiaste; rozprzestrzenianie się gatunku ekspansywnego	U1
Perspektywy ochrony	Dobre pod warunkiem kontynuowania wypasu	U1
Ekspert/Data obserwacji	Bula R., Parusel J., Romańczyk M. 14.07.2011	

Fot. Golizna, poletko nr GOL_2 (Jerzy Parusel, 14.07.2011)

Fot. Golizna, poletko nr GOL/AnSyl_1 (Jerzy Parusel, 24.05.2011)

Karta obserwacji gatunku			
Nazwa obiektu		Golizna, gm. Mstów	
Obszar geograficzny		Wyżyna Częstochowska	
Typ stanowiska		badawcze	
Numer poletka		GOL/AnSyl_1	
Powierzchnia		25 m ²	
Współrzędne geograficzne		N 50,81789 E 19,29858	
Wysokość n.p.m.		268	
Obszary chronione, na których znajduje się stanowisko		Park Krajobrazowy Orlich Gniazd, użytek ekologiczny „Golizna”	
Data obserwacji		24.05.2011	
Ekspert		Bula R., Parusel J.B., Romańczyk M.	
Nazwa gatunku		<i>Anemone sylvestris</i>	
OCENA STANU POPULACJI			
		Opis	Ocena
Populacja gatunku	Liczebność	919 (22 generat. + 881 weg. + 16 juw.)	FV
	Zagęszczenie	36,8 osobników/ m ²	--
	Struktura rozwojowa	2,4 % pędów generatywnych	FV
		97,6 % pędów wegetatywnych (w tym 1,7% juvenilnych)	FV
	Struktura przestrzenna	Rozmieszczenie skupiskowo-losowe	--
	Wysokość pędów generatywnych	30 cm (25-35)	--
	Stan zdrowotny	Dobry (brak chorób i śladów zgryzania)	FV
Uwagi			
OCENA STANU SIEDLISKA			
Siedlisko	Kod i nazwa siedliska przyrodniczego	6210.3 Kwietne murawy kserotermiczne	
	Zbiorowisko roślinne	<i>Adonido-Brachypodietum pinnati</i> / <i>Origano-Brachypodietum pinnati</i>	
	Pokrycie powierzchni	100%	
	Zwarcie w warstwach	C - 100%, D - 0%	
	Liczba gatunków	32	
		Opis	Ocena
	Gatunki charakterystyczne	<i>Allium oleraceum</i> , <i>Brachypodium pinnatum</i> , <i>Euphorbia cyparissias</i>	U1
	Obce gatunki inwazyjne	Brak	FV
	Gatunki ekspansywne roślin zielnych	Brak	FV
	Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą (także siewki i nalot)	2% (<i>Crataegus</i> sp. <1%, <i>Prunus spinosa</i> <1%, <i>Pyrus communis</i> <1%, <i>Rhamnus catharticus</i> <1%, <i>Quercus petraea</i> <1%)	FV

I	Liczba gatunków storczykowatych	Brak	U2
	Ocienienie	Brak	FV
	Wysokość runi	40cm (25-95 cm)	U1
	Miejsca do kiełkowania	1%	U1
	Wojtek	Brak	FV
	Wykonywane zabiegi (rodzaj, natężenie i powierzchnia)	Wypas, bardzo silny (75-100% pow.)	
	Negatywne wpływy z otoczenia	Możliwe obsiewanie się dębu i zarastanie przez śliwę tarninę czy inne gatunki krzewiaste	U1
	Perspektywy ochrony	Dobre przy zachowaniu dotychczasowej formy użytkowania i kontrolowaniu rozwoju podrostów drzew i krzewów	FV
	Informacje dodatkowe	--	

V.1.2. Góra Skarzawa (tereny muraw Mstów-Małusy Wielkie)

Nazwa obiektu	Góra Skarzawa (tereny muraw Mstów-Małusy)		
Obszar geograficzny	Wyżyna Częstochowska		
Obszary chronione na których znajduje się obiekt	Park Krajobrazowy Orlich Gniazd		
Numer poletka	GS/ANESYL_1	GS/ANESYL_2	GS/ANESYL_3
Stan siedliska	U1	FV	U1
Gatunki roślin:	Pokrycie [skala dziesiętna wg Londo]		
<i>Achillea millefolium</i>	0,1	0,1	
<i>Agrimonia eupatoria</i>	3	2	2
<i>Anemone sylvestris</i>	3	2	2
<i>Anthemis arvensis</i>		0,1	0,1
<i>Anthoxanthum odoratum</i>		1	0,4
<i>Anthyllis vulneraria</i>	0,1	1	
<i>Arrhenatherum elatius</i>	1	1	1
<i>Artemisia campestris</i>	0,1	0,1	0,1
<i>Avenula pubescens</i>	0,1	0,2	0,1
<i>Briza media</i>	0,1	1	0,1
<i>Campanula persicifolia</i>			0,1
<i>Campanula rapunculoides</i>			0,1
<i>Calamagrostis epigejos</i>	1		
<i>Carex caryophylla</i>	0,1		
<i>Carex pairae</i>		0,1	
<i>Carlina vulgaris</i>			0,1
<i>Centaurea jacea</i>	0,1		
<i>Centaurea scabiosa</i>		0,1	0,1

<i>Centaurea stoebe</i>		0,1	
<i>Cerastium arvense</i>	0,1		0,1
<i>Cerastium brachypetalum</i>	0,1		
<i>Cerastium vulgatum</i>	0,1	0,1	
<i>Chrysanthemum leucanthemum</i>			0,1
<i>Coronilla varia</i>	0,1	0,1	0,1
<i>Crataegus sp.</i>	0,1	0,2	0,1
<i>Cruciata glabra</i>	1		0,1
<i>Dactylis glomerata</i>	0,1	0,1	0,2
<i>Daucus carota</i>	0,1		0,1
<i>Erigeron acris</i>			0,1
<i>Euphorbia cyparissias</i>	0,1	0,2	0,2
<i>Festuca rubra</i>			0,1
<i>Fragaria viridis</i>	0,2	2	2
<i>Galium mollugo</i>			0,2
<i>Galium verum</i>		0,4	0,4
<i>Hieracium pilosella</i>	0,1	0,1	0,1
<i>Hypericum perforatum</i>			0,1
<i>Juniperus communis</i>		0,2	
<i>Knautia arvensis</i>			0,1
<i>Leontodon hispidus</i>	0,1	0,1	0,1
<i>Linum catharticum</i>	0,1	0,1	
<i>Lotus corniculatus</i>	0,1		
<i>Luzula campestris</i>			0,1
<i>Medicago lupulina</i>	1	0,2	0,1
<i>Phleum phleoides</i>	0,1	0,1	
<i>Picris hieracioides</i>	0,1		0,1
<i>Plantago lanceolata</i>	0,2	0,2	0,2
<i>Plantago media</i>		0,1	0,1
<i>Poa angustifolia</i>	0,1	0,1	0,1
<i>Poa pratensis</i>		0,1	
<i>Polygala comosa</i>		0,1	0,2
<i>Potentilla heptaphylla</i>		0,1	0,1
<i>Potentilla neumanniana</i>	0,1		
<i>Primula veris</i>		0,1	0,1
<i>Prunus spinosa</i>		0,1	0,1
<i>Pyrus communis</i>			0,1
<i>Rhamnus catharticus</i>	0,1	0,1	
<i>Rosa canina</i>	0,1	0,1	0,2
<i>Sanguisorba minor</i>	0,2	0,1	0,1
<i>Senecio jacobaea</i>	0,1	0,1	0,1
<i>Taraxacum officinale</i>			0,1
<i>Thymus pulegioides</i>	0,4	0,1	0,1
<i>Trifolium pratense</i>		0,1	0,1
<i>Verbascum lychnitis</i>	0,1		
<i>Veronica chamaedrys</i>	0,1	0,1	0,1
<i>Vicia angustifolia</i>		0,1	
<i>Vicia cracca</i>		0,2	
<i>Vicia sativa</i>	0,1		

<i>Vicia tenuifolia</i>			0,1
<i>Vicia tetrasperma</i>		0,1	
<i>Viola canina</i>	0,1		
<i>Viola hirta</i>		0,1	
Ekspert	Bula R., Parusel J., Romańczyk M.		
Data obserwacji	24.05.2011		

Karta obserwacji gatunku			
Nazwa obiektu		Góra Skarzawa (teren muraw Mstów-Małusy), gm. Mstów	
Obszar geograficzny		Wyżyna Częstochowska	
Typ stanowiska		badawcze	
Numer poletka		GS/ANESYL_1	
Powierzchnia		25 m ²	
Współrzędne geograficzne		N 50,80674 E 19,28997	
Wysokość n.p.m.		319	
Obszary chronione, na których znajduje się stanowisko		Park Krajobrazowy Orlich Gniazd	
Data obserwacji		24.05.2011	
Ekspert		Bula R., Parusel J.B., Romańczyk M.	
Nazwa gatunku		<i>Anemone sylvestris</i>	
OCENA STANU POPULACJI			
		Opis	Ocena
Populacja gatunku	Liczebność	2689 (564 generat. + 1943 weg. + 182 juw.)	FV
	Zagęszczenie	107,6 os./ m ²	--
	Struktura rozwojowa	21,0 % pędów generatywnych 79,0 % pędów wegetatywnych	FV FV
	Struktura przestrzenna	Rozmieszczenie skupiskowo-losowe	--
	Wysokość pędów generatywnych	23,8 cm (15-30 cm)	--
	Stan zdrowotny	Dobry (brak chorób i śladów zgryzania)	FV
	Uwagi	--	
OCENA STANU SIEDLISKA			
Siedlisko	Kod i nazwa siedliska przyrodniczego	6210.3 Kwietne murawy kserotermiczne	
	Zbiorowisko roślinne	<i>Adonido-Brachypodietum pinnati</i> / <i>Origano-Brachypodietum pinnati</i>	
	Pokrycie powierzchni	95%	
	Zwarcie w warstwach	C - 95%, D - 0%	
	Liczba gatunków	40	
		Opis	Ocena
	Gatunki charakterystyczne	<i>Artemisia campestris</i> , <i>Cerastium brachypetalum</i> , <i>Carex caryophyllea</i> , <i>Euphorbia cyparissias</i> , <i>Phleum phleoides</i> , <i>Potentilla neumanniana</i>	FV

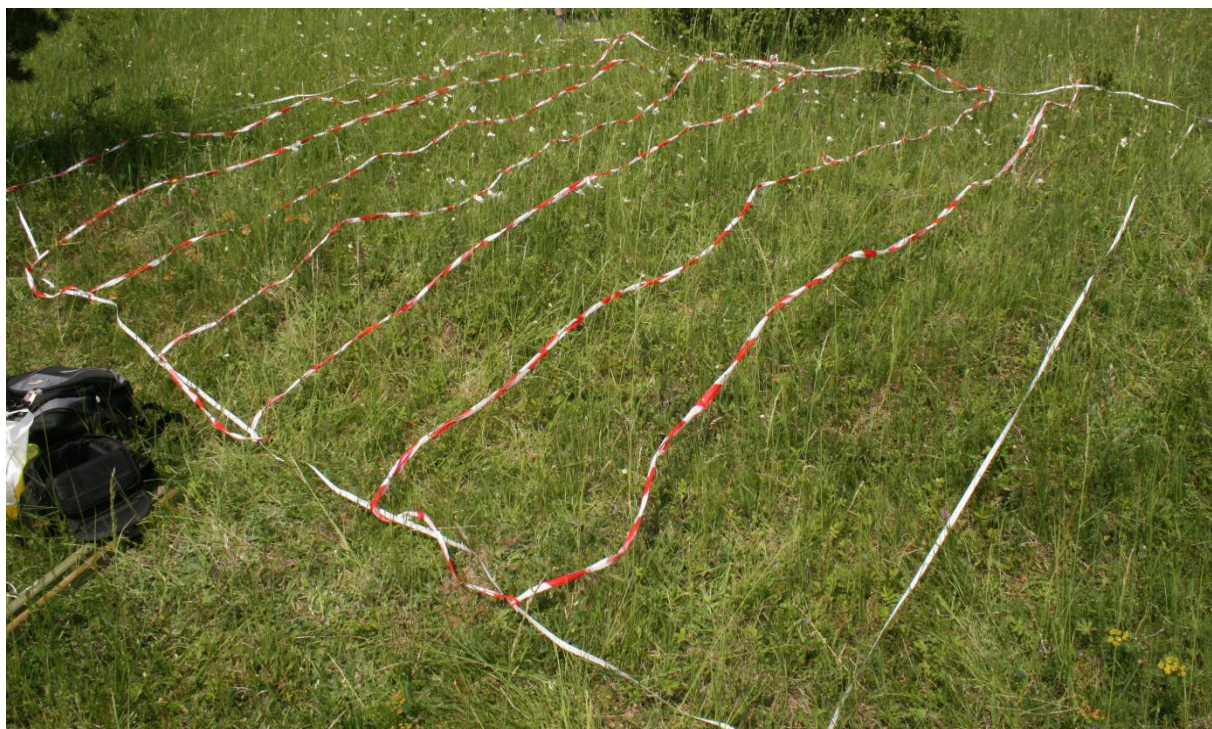
Obce gatunki inwazyjne	Brak	FV
Gatunki ekspansywne roślin zielnych	<i>Calamagrostis epigejos</i> 10%	U1
Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą (także siewki i nalot)	1% (<i>Crataegus</i> sp. <1%, <i>Rhamnus catharticus</i> <1%, <i>Rosa canina</i> <1%)	FV
Liczba gatunków storczykowatych	Brak	U2
Ocienienie	Brak	FV
Wysokość runi	26cm (7-60 cm)	FV
Miejsca do kielkowania	5%	FV
Wojłok	Brak	FV
Wykonywane zabiegi (rodzaj, natężenie i powierzchnia)	Wypas, bardzo silny (75-100% pow.)	
Negatywne wpływy z otoczenia	Rozprzestrzenianie się gatunków ekspansywnych, np. <i>Calamagrostis epigejos</i> czy gatunków krzewiastych	U1
Perspektywy ochrony	Dobre przy zachowaniu dotychczasowej formy użytkowania i kontrolowaniu rozwoju podrostów krzewów	FV
Informacje dodatkowe	--	

Fot. Góra Skarzawa poletko nr GS/ANESYL_1 (Jerzy Parusel, 24.05.2011)

Karta obserwacji gatunku			
Nazwa obiektu		Góra Skarzawa (teren muraw Mstów-Małosy), gm. Mstów	
Obszar geograficzny		Wyżyna Częstochowska	
Typ stanowiska		badawcze	
Numer poletka		GS/ANESYL_2	
Powierzchnia		25 m ²	
Współrzędne geograficzne		N 50,80682 E 19,28926	
Wysokość n.p.m.		318	
Obszary chronione, na których znajduje się stanowisko		Park Krajobrazowy Orlich Gniazd	
Data obserwacji		24.05.2011	
Ekspert		Bula R., Parusel J.B., Romańczyk M.	
Nazwa gatunku		<i>Anemone sylvestris</i>	
OCENA STANU POPULACJI			
		Opis	Ocena
Populacja gatunku	Liczebność	1133 (265 generat. + 810 weg. + 58 juw.)	FV
	Zagęszczenie	45,3 osobników/ m ²	FV
	Struktura rozwojowa	23,4 % pędów generatywnych 76,6 % pędów wegetatywnych (w tym 5,1% juwenilnych)	FV FV
	Struktura przestrzenna	Rozmieszczenie skupiskowo-losowe	--
	Wysokość pędów generatywnych	27 cm (20-35 cm)	--
	Stan zdrowotny	Obserwowano zgryzione pędy generatywne	U1
	Uwagi		
OCENA STANU SIEDLISKA			
Siedlisko	Kod i nazwa siedliska przyrodniczego	6210.3 Kwietne murawy kserotermiczne	
	Zbiorowisko roślinne	<i>Adonido-Brachypodietum/ Origano-Brachypodietum pinnati</i>	
	Pokrycie powierzchni	100%	
	Zwarcie w warstwach	C - 95%, D – 0%	
	Liczba gatunków	45	
		Opis	Ocena
	Gatunki charakterystyczne	<i>Artemisia campestris</i> , <i>Centaurea scabiosa</i> , <i>Centaurea stoebe</i> , <i>Euphorbia cyparissias</i> , <i>Phleum phleoides</i> , <i>Plantago media</i>	FV
	Obce gatunki inwazyjne	Brak	FV
	Gatunki ekspansywne roślin zielnych	Brak	FV
	Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą (także siewki i nalot)	3% (<i>Crataegus sp.</i> 1%, <i>Juniperus communis</i> 1%, <i>Prunus spinosa</i> <1%, <i>Rhamnus catharticus</i> <1%, <i>Rosa canina</i> <1%)	FV

Liczba gatunków storczykowatych	Brak	U2
Ocienienie	5%	FV
Wysokość runi	28cm (5-70 cm)	FV
Miejsca do kiełkowania	5%	FV
Wojłok	0-0,5 cm	FV
Wykonywane zabiegi (rodzaj, natężenie i powierzchnia)	Wypas, silny (50-75% pow.)	
Negatywne wpływy z otoczenia	Rozprzestrzenianie się gatunków krzewiastych	U1
Perspektywy ochrony	Dobre przy zachowaniu dotychczasowej formy użytkowania i kontrolowaniu rozwoju podrostów krzewów	FV
Informacje dodatkowe	--	

Fot. Góra Skarzawa poletko nr GS/ANESYL_2 (Jerzy Parusel, 24.05.2011)

Karta obserwacji gatunku			
Nazwa obiektu		Góra Skarzawa (teren muraw Mstów-Małusy), gm. Mstów	
Obszar geograficzny		Wyżyna Częstochowska	
Typ stanowiska		badawcze	
Numer poletka		GS/ANESYL_3	
Powierzchnia		25 m ²	
Współrzędne geograficzne		N 50,80699 E 19,28910	
Wysokość n.p.m.		318	
Obszary chronione, na których znajduje się stanowisko		Park Krajobrazowy Orlich Gniazd	
Data obserwacji		24.05.2011	
Ekspert		Bula R., Parusel J.B., Romańczyk M.	
Nazwa gatunku		<i>Anemone sylvestris</i>	
OCENA STANU POPULACJI			
		Opis	Ocena
Populacja gatunku	Liczebność	434 (62 generat. + 357 weg. + 15 juw.)	FV
	Zagęszczenie	17,4 osobników/ m ²	FV
	Struktura rozwojowa	14,3 % pędów generatywnych 85,7 % pędów wegetatywnych (w tym 3,5% juwenilnych)	FV FV
	Struktura przestrzenna	Rozmieszczenie skupiskowo-losowe	--
	Wysokość pędów generatywnych	31,4 cm (20-40 cm)	--
	Stan zdrowotny	Zaobserwowano zgryzione pędy generatywne, nieliczne liście porażone	U1
	Uwagi		
OCENA STANU SIEDLISKA			
Siedlisko	Kod i nazwa siedliska przyrodniczego	6210.3 Kwietne murawy kserotermiczne	
	Zbiorowisko roślinne	<i>Adonido-Brachypodietum/ Origano-Brachypodietum pinnati</i>	
	Pokrycie powierzchni	95%	
	Zwarcie w warstwach	C - 95%	
	Liczba gatunków	48	
		Opis	Ocena
	Gatunki charakterystyczne	<i>Artemisia campestris</i> , <i>Carlina vulgaris</i> , <i>Centaurea scabiosa</i> , <i>Euphorbia cyparissias</i> , <i>Plantago media</i>	U1
	Obce gatunki inwazyjne	Brak	FV
	Gatunki ekspansywne roślin zielnych	Brak	FV
	Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą (także siewki i naloty)	5% (<i>Crataegus monogyna</i> 1%, <i>Prunus spinosa</i> 1%, <i>Pyrus communis</i> 1%, <i>Rosa canina</i> 2%)	

Liczba gatunków storczykowatych	Brak	U2
Ocienienie	5%	FV
Wysokość runi	40 cm (20-75 cm)	U1
Miejsca do kiełkowania	1-2%	U1
Wojłok	0-0,5 cm	FV
Wykonywane zabiegi (rodzaj, natężenie i powierzchnia)	Wypas, bardzo silny (75-100% pow.)	
Negatywne wpływy z otoczenia	Rozprzestrzenianie się gatunków krzewiastych	U1
Perspektywy ochrony	Dobre przy zachowaniu dotychczasowej formy użytkowania i kontrolowaniu rozwoju podrostów krzewów	FV
Informacje dodatkowe	--	

Fot. Góra Skarzawa poletko nr GS/ANESYL_3 (Jerzy Parusel, 24.05.2011)

IV.3.2. Morsko

Nazwa obiektu	Morsko	
Obszar geograficzny	Wyżyna Częstochowska	
Obszary chronione na których znajduje się obiekt	Park Krajobrazowy Orlich Gniazd, powierzchniowy pomnik przyrody	
Numer poletka	2	3
Stan siedliska	U1	U1
Gatunki roślin:	Pokrycie [skala dziesiętna wg Londo]	
<i>Achillea collina</i>	0,1	
<i>Achillea millefolium</i>	0,4	
<i>Acinos arvensis</i>	0,1	
<i>Agrimonia eupatoria</i>	0,4	0,2
<i>Agrostis capillaris</i>	0,1	0,4
<i>Arrhenatherum elatius</i>	0,2	0,4
<i>Brachypodium pinnatum</i>		0,2
<i>Calamagrostis epigejos</i>		1
<i>Carduus sp.</i>		0,1
<i>Carex hirta</i>	0,4	
<i>Carlina vulgaris</i>	0,1	
<i>Centaurea scabiosa</i>	0,2	
<i>Cerastium vulgatum</i>	0,1	
<i>Clinopodium vulgare</i>	0,1	0,1
<i>Conyza canadensis</i>	0,1	
<i>Cornus sanuginea</i>		0,1
<i>Coronilla varia</i>	0,1	0,1
<i>Dactylis glomerata</i>	0,4	0,1
<i>Echium vulgare</i>		0,1
<i>Elymus repens</i>	0,1	
<i>Erigeron acris</i>	0,1	
<i>Euphorbia cyparissias</i>	0,1	0,1
<i>Festuca rubra</i>	0,2	
<i>Fragaria viridis</i>	1	4
<i>Galium mollugo</i>	0,4	0,2
<i>Geum rivulare</i>	0,1	
<i>Hieracium pilosella</i>	0,1	0,1
<i>Hypericum perforatum</i>		0,1
<i>Juniperus communis</i>		0,1
<i>Knautia arvensis</i>	0,1	0,1
<i>Leontodon autumnalis</i>	0,1	0,1
<i>Leontodon hispidus</i>	0,1	0,1
<i>Luzula campestris</i>		0,1
<i>Medicago lupulina</i>	0,1	
<i>Medicago sp.</i>	0,2	
<i>Myosotis arvensis</i>	0,1	
<i>Petrorhagia prolifera</i>	0,1	
<i>Pimpinella saxifraga</i>	0,1	0,1
<i>Pinus sylvestris</i>		0,1

<i>Plantago lanceolata</i>	0,4	
<i>Poa angustifolia</i>		0,2
<i>Poa compressa</i>	0,1	0,1
<i>Poa pratensis</i>	0,2	
<i>Prunus spinosa</i>		0,1
<i>Ranunculus bulbosus</i>	0,1	
<i>Rhamnus catharticus</i>		0,1
<i>Rosa canina</i>		0,1
<i>Rubus ceasius</i>		0,2
<i>Rumex acetosella</i>	0,1	
<i>Scabiosa ochroleuca</i>	0,2	0,1
<i>Senecio jacobaea</i>	0,1	0,1
<i>Seseli annuum</i>		0,1
<i>Thalictrum minus</i>	0,2	
<i>Thymus pulegioides</i>	3	0,2
<i>Tragopogon sp.</i>	0,1	
<i>Trifolium arvense</i>	0,1	
<i>Trifolium pratense</i>	0,1	
<i>Veronica chamaedrys</i>	0,1	
<i>Veronica spicata</i>	0,1	
<i>Vicia tetrasperma</i>		0,1
MSZAKI:		
<i>Brachythecium albicans</i>	0,2	
Ekspert	Bula R., Parusel J., Romańczyk M.	
Data obserwacji	22.08.2011	

Karta obserwacji siedliska przyrodniczego	
Nazwa obiektu	Morsko (gm. Włodowice)
Obszar geograficzny	Wyżyna Częstochowska
Typ stanowiska (badawcze/kontrolne)	badawcze
Numer poletka	2
Powierzchnia	25 m ²
Współrzędne geograficzne	N 50,55455 E 19,50481
Wysokość n.p.m.	362
Obszary chronione, na których znajduje się stanowisko	Park Krajobrazowy Orlich Gniazd
Kod i nazwa siedliska przyrodniczego	6210.3 Kwietne murawy kserotermiczne
Zbiorowisko roślinne	<i>Adonido-Brachypodietum pinnati</i> / <i>Origano-Brachypodietum pinnati</i>
Pokrycie powierzchni	100%
Zwarcie w warstwach	C - 100%, D – 1%
Liczba gatunków	45

OCENA STANU SIEDLISKA		
	Opis	Ocena
Gatunki charakterystyczne	<i>Achillea collina</i> , <i>Acinos arvensis</i> , <i>Carlina vulgaris</i> , <i>Centaurea scabiosa</i> , <i>Petrorhagia prolifera</i> , <i>Poa compressa</i> , <i>Scabiosa ochroleuca</i> , <i>Veronica spicata</i>	FV
Gatunki chronione i rzadkie	Brak	--
Obce gatunki inwazyjne	<i>Conyza canadensis</i> 1%	U1
Gatunki ekspansywne roślin zielnych	Brak	FV
Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą (także siewki i nalot)	Brak	FV
Liczba gatunków storczykowatych	Brak	U2
Wysokość runi	24 cm (10-50 cm)	--
Miejsca do kiełkowania	1-2%	U1
Wojłok	Brak	FV
Wykonywane zabiegi (rodzaj, powierzchnia i natężenie)	Wypas owiec, natężenie bardzo silne (75-100% pow.)	
Negatywne wpływy z otoczenia	Powierzchnia w sąsiedztwie ugoru, rozprzestrzenianie się gatunku inwazyjnego	FV
Perspektywy ochrony	Dobre przy utrzymaniu dotychczasowego użytkowania	FV
Ekspert/Data obserwacji	Bula R., Parusel J., Romańczyk M. 22.08.2011.	

Fot. Morsko poletko nr 2 (Jerzy Parusel, 22.08.2011)

Karta obserwacji siedliska przyrodniczego		
Nazwa obiektu	Morsko (gm. Włodowice)	
Obszar geograficzny	Wyżyna Częstochowska	
Typ stanowiska (badawcze/kontrolne)	badawcze	
Numer poletka	3	
Powierzchnia	25 m ²	
Współrzędne geograficzne	N 50,55533 E 19,50462	
Wysokość n.p.m.	362	
Obszary chronione, na których znajduje się stanowisko	Park Krajobrazowy Orlich Gniazd	
Kod i nazwa siedliska przyrodniczego	6210.3 Kwietne murawy kserotermiczne	
Zbiorowisko roślinne	<i>Adonido-Brachypodietum pinnati</i>	
Pokrycie powierzchni	95%	
Zwarcie w warstwach	C - 95%, D – 0%	
Liczba gatunków	34	
OCENA STANU SIEDLISKA		
	Opis	Ocena
Gatunki charakterystyczne	<i>Brachypodium pinnatum</i> , <i>Euphorbia cyparissias</i> , <i>Poa compressa</i> , <i>Scabiosa ochroleuca</i> , <i>Seseli annuum</i>	U1
Gatunki chronione i rzadkie	Brak	--
Obce gatunki inwazyjne	Brak	FV
Gatunki ekspansywne roślin zielnych	<i>Calamagrostis epigejos</i> 10%, <i>Rubus caesius</i> (2%)	U1
Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą (także siewki i nalot)	5%: <i>Cornus sanguinea</i> (<1%), <i>Juniperus communis</i> (<1%), <i>Pinus sylvestris</i> (<1%), <i>Prunus spinosa</i> (<1%), <i>Rhamnus catharticus</i> (<1%), <i>Rosa canina</i> (<1%), <i>Rubus caesius</i> (2%)	FV
Liczba gatunków storczykowatych	Brak	U2
Wysokość runi	42 cm (10-90 cm)	--
Wojłok	0-0,5 cm	FV
Wykonywane zabiegi (rodzaj, powierzchnia i natężenie)	Wypas owiec, natężenie silne (50-75% pow.)	
Negatywne wpływy z otoczenia	Rozprzestrzenianie się gatunków ekspansywnych: <i>Calamagrostis epigejos</i> i <i>Rubus caesius</i> oraz gatunków krzewiastych	U1
Perspektywy ochrony	Możliwe obsiewanie się sosny zwyczajnej oraz ekspansja jeżyn i trzcinnika piaskowego	U1
Ekspert/Data obserwacji	Bula R., Parusel J., Romańczyk M. 22.08.2011.	

Fot. Morsko poletko nr 2 (Jerzy Parusel, 22.08.2011)

IV.3.2. Góra Ossona

Nazwa obiektu	Góra Ossona
Obszar geograficzny	Wyżyna Częstochowska
Obszary chronione na których znajduje się obiekt	Obszar chronionego krajobrazu (Otulina Parku Orlich Gniazd)
Numer poletka	1
Stan siedliska	U1
Gatunki roślin:	Pokrycie [skala dziesiętna wg Londo]
<i>Achillea collina</i>	0,1
<i>Agrimonia eupatoria</i>	1
<i>Agrostis stolonifera</i>	0,1
<i>Anemone sylvestris</i>	2
<i>Arrhenatherum elatius</i>	0,4
<i>Carex hirta</i>	0,2
<i>Carex sp.</i>	0,1
<i>Convolvulus arvensis</i>	0,1
<i>Coronilla varia</i>	0,1
<i>Dactylis glomerata</i>	0,1
<i>Daucus carota</i>	0,1
<i>Erigeron acris</i>	0,1
<i>Euphorbia cyparissias</i>	0,2
<i>Festuca rubra</i>	0,1

<i>Fragaria viridis</i>	4
<i>Galium mollugo</i>	0,2
<i>Hypericum perforatum</i>	0,1
<i>Knautia arvensis</i>	0,1
<i>Medicago lupulina</i>	0,1
<i>Picris hieracioides</i>	0,1
<i>Pimpinella saxifraga</i>	0,1
<i>Plantago lanceolata</i>	0,1
<i>Poa angustifolia</i>	1
<i>Potentilla heptaphylla</i>	0,1
<i>Prunus spinosa</i>	0,1
<i>Sanguisorba minor</i>	0,1
<i>Scabiosa ochroleuca</i>	0,2
<i>Senecio jacobaea</i>	0,1
<i>Seseli annuum</i>	0,1
<i>Silene inflata</i>	0,1
<i>Thalictrum minus</i>	0,1
<i>Thymus pulegioides</i>	0,2
<i>Tragopogon orientalis</i>	0,1
<i>Trifolium dubium</i>	0,2
<i>Verbascum sp.</i>	0,1
<i>Veronica chamaedrys</i>	0,1
<i>Vicia tetrasperma</i>	0,1
<i>Vincetoxicum hirudinaria</i>	0,2
MSZAKI:	
<i>Brachythecium albicans</i>	0,1
Ekspert	Bula R., Parusel J., Romańczyk M.
Data obserwacji	14.07.2011

Karta obserwacji gatunku	
Nazwa obiektu	Góra Ossona
Obszar geograficzny	Wyżyna Częstochowska
Typ stanowiska	kontrolne
Numer poletka	1
Powierzchnia	25 m ²
Współrzędne geograficzne	N 50,80173 E 19,20936
Wysokość n.p.m.	310
Obszary chronione, na których znajduje się stanowisko	Obszar chronionego krajobrazu (Otulina Parku Orlich Gniazd)
Data obserwacji	14.07.2011
Ekspert	Bula R., Parusel J.B., Romańczyk M.
Nazwa gatunku	<i>Anemone sylvestris</i>

OCENA STANU POPULACJI			
		Opis	Ocena
Populacja gatunku	Liczebność	1357 (689 generat. + 591 weg. + 77 juw.)	FV
	Zagęszczenie	54,3 osobników/ m ²	FV
	Struktura rozwojowa	50,8 % pędów generatywnych 49,2 % pędów wegetatywnych (w tym 0,6% juwenilnych)	FV FV
	Struktura przestrzenna	Rozmieszczenie skupiskowo-losowe	--
	Wysokość pędów generatywnych	27,2 cm (18-35 cm)	--
	Stan zdrowotny	Dobry (brak oznak chorób, zgryzania)	FV
	Uwagi	--	
OCENA STANU SIEDLISKA			
Siedlisko	Kod i nazwa siedliska przyrodniczego	6210.3 Kwietne murawy kserotermiczne	
	Zbiorowisko roślinne	<i>Adonido-Brachypodietum pinnati/ Origano-Brachypodietum pinnati</i>	
	Pokrycie powierzchni	95%	
	Zwarcie w warstwach	C - 95%, D – 1%	
	Liczba gatunków	39	
		Opis	Ocena
	Gatunki charakterystyczne	<i>Achillea collina, Euphorbia cyparissias, Scabiosa ochroleuca, Seseli annuum</i>	U1
	Obce gatunki inwazyjne	Brak	FV
	Gatunki ekspansywne roślin zielnych	Brak	FV
	Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą (także siewki i nalot)	1% (<i>Prunus spinosa</i> 1%)	FV
	Liczba gatunków storczykowatych	Brak	U2
	Ocienienie	Brak	FV
	Wysokość runi	46 cm (16-120 cm)	U1
	Miejsca do kiełkowania	5%	FV
	Wojłok	0-0,5 cm	FV
	Wykonywane zabiegi (rodzaj, natężenie i powierzchnia)	Brak	
	Negatywne wpływy z otoczenia	Zarastanie krzewami (<i>Crataegus sp., Prunus spinosa</i>)	U1
	Perspektywy ochrony	Niekorzystne (stopniowe zarastanie przez gatunki krzewiaste zbiorowisk nieleśnych na terenie obiektu)	U1
	Informacje dodatkowe	-	

Fot. Góra Ossona poletko nr 1 (Jerzy Parusel, 14.07.2011)

Rozdział V

BIBLIOGRAFIA

1. Hajek M., Hajkova P. 2002. Vegetation composition, main gradient and subatlantic elements in spring fens of the northwestern Carpathian borders. *Thaiszia – J. Bot.*, Kosice 12: 1-24.
2. Herbichowa M. 2004. Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzeria-Caricetea nigrae*). W: Herbich J. (red.). Wody słodkie i torfowiska. Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny. Ministerstwo Środowiska, Warszawa. T. 2., s. 147-157.
3. Herbichowa M. i Wołejko L. 2004. Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk. W: Herbich J. (red.). Wody słodkie i torfowiska. Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny. Ministerstwo Środowiska, Warszawa. T. 2., s. 178-195.
4. Jermaczek A., Wołejko L., Misztal K. 2009. Poradnik ochrony mokradeł w górach. Wydawnictwo Klubu Przyrodników, Świebodzin, s. 304.
5. Korzeniak J. 2010. Dzwonek piłkowany *Campanula serrata*. W: Perzanowska J. (red.) 2010. Monitoring gatunków roślin. Przewodnik metodyczny. Część I, s. 193-206. GIOŚ, Warszawa.
6. Matuszkiewicz W. 2001. Przewodnik do oznaczania zbiorowisk roślinnych Polski. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, s. 537.
7. Piękoś-Mirkowa H. 2004. *Campanula serrata* (Kit.) Hendrych Dzwonek piłkowany. Dzwonek lancetowaty W: Sudnik-Wojcikowskiej B., Werblan-Jakubiec H. (red.) Gatunki roślin. Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny. Tom 9. Ministerstwo Środowiska, Warszawa, s. 92-95.
8. Piękoś-Mirkowa H., Mirek Z. 2006. Flora Polski. Rośliny chronione. Multico O. W., s. 417.